

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 26.

ΤΟΜΟΣ Β΄.

18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1893.

ΗΘΙΧΟΝ ΙΣΤΟΡΙΧΟΝ
ΤΟΥ ΡΟΔΟΥ.

Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Σμύρνης ὑπάρχει γωνία ἐλκυστικωτάτη: εἶναι αὕτη ἡ γωνία στοά, ἡ ἐπιφυλασσομένη τοῖς ἐμπόροις τοῦ ροδολαίου. Τὸ θέρος, ὅτε ὁ ἥλιος διαχέει τὰς θαλπεράς αὐτοῦ ἀκτῖνας ἐπὶ τῶν στενῶν καταστημάτων, αἵτινα παρατάσσονται κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ, τὸ ὑπὸ τὴν σκιάν κάθισμα ἐπὶ προσκεφαλαίων, ὄπισθεν ἐνός τῶν βαλσαμορρῦτων τούτων καταστημάτων, ἀποτελεῖ ἀληθῆ ἡδονήν. Σιγαρέτα τινὰ ἐκλεκτοῦ ἀνατολικοῦ καπνοῦ καὶ ποτήριον παγερᾶς λεμονάδας θά συμπληρώσωσι τὴν ἡδονὴν τοῦ ὑπὸ τὴν σκιάν καθεζομένου. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐν τῇ χλιαρᾷ ἀτμοσφαίρᾳ καὶ τῇ θελκτικῇ ἡρεμίᾳ τερπνοτάτη ζάλη, ὡσεὶ μέθης ἀπαρχή, καταλαμβάνει τὴν ἡμετέραν κεφαλὴν, ἀπορρέουσα ἐκ τῶν ἑκατομμυρίων ἐκείνων τῶν ὑποθέρμων ληκυθίων, αἵτινα τὸ λεπτόν ἐγκλείουσιν ἄρωμα. Τὸ ροδοβριθές δάδος, ὅπερ ἐν τοῖς πρόποσι τοῦ ὄρου Πάγου ἀπαντᾷ, τῆς ἀκροπόλεως ταύτης τῆς Σμύρνης καὶ ὅπερ ἀνθοφόρον μέχρι τοῦ τουρκοικοῦ νεκροταφείου ἐπεκτείνεται, ἔξω τῆς πόλεως, ἐναπέθηκεν ἐν ταῦθα τὸ μεθυστικὸν αὐτοῦ ἄρωμα· ἀναπνέοντες μετ' ἀπολαύσεως τὸ ἄρωμα τοῦτο, προσκτᾶσθε κατὰ τὸ ἐπιλοιπον τῆς ἡμέρας ἐλαφρὰν ἄμα καὶ θελκτικὴν ἐν τῷ πνεύματι ἀλλοίωσιν.

Τοσαῦτα ὑπάρχουσι ρόδα μετὰ πυκνῶν ἀκανθῶν ἐν τῷ περιέρῳ πονήματι τοῦ κ. Ζορέ, ὡστε ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ μοι διήγειρε τὴν ἀπομακρυσμένην ταύτην αἰσθησὴν τῶν μυροδόλων ἐκείνων στιγμῶν. Τὸ ὄνομα τοῦ ρόδου τοσοῦτον συχνάκις ἀπαντᾷ, περιβάλλεται δὲ διὰ παισίων κειμένου τοσοῦτον καλλιτεχνικῶν καιδιὰ παραδόσεων τοσοῦτον ἐπιχαρίτων, ὡστε ὁ ἀναγνώστης, ὑπὸ ἐλαφρᾶς καταλαμβάνόμενος ζάλης, λησμονεῖ ὅτι κρατεῖ εἰς χεῖρας ἔργον ὁ-

βαρᾶς καὶ μεθοδικῆς πολυμαθείας. Καὶ ἡ ἡδονὴ αὐξάνει εἰσέτι ἄμα ὡς ἀπαλλάξωμεν ἐκ τοῦ ὄρου τῶν περιλαμπῶν φράσεων, οὐ μόνον τὴν φιλολογικὴν, φαρμακευτικὴν καὶ ἰατρικὴν ἰστορίαν τοῦ ἥρωος τοῦ ὄλου πονήματος, ἀλλὰ τὴν ἠθικὴν, ἣν ἐπεθύμουν νὰ συνοψίσω ἐν ὀλίγοις χαρακτηριστικαῖς λέξεσιν.

Εἶναι ἱερὰ ἡ τοῦ ρόδου καταγωγή. Καθ' ἣν ἡμέραν ἡ Ἀφροδίτη ἀνέδεν πάλλευκος καὶ γυμνὴ ἐκ τοῦ ἀφροῦ τῶν κυμάτων, οἱ θεοί, ἐν ρεμβασμῷ πιθανῶς ἐπὶ τῷ αἰσθητικῷ τούτῳ θεάματι εὐρεθέντες, ἀφῆκαν νὰ κατεπέσῃ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ σταγὼν νέκταρος ἐπὶ βάτου, ἐξ ἧς προέκυψεν ἡ πρώτη ροδῆ. Καθ' ἑτέρας παραδόσεις ἡ ροδῆ ἐγεννήθη ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ Ἀδωνίδος, ἐραστοῦ τῆς Ἀφροδίτης, θανασίμως τρωθέντος ὑπὸ κάπρου, ἡ καὶ ἐκ μειδιάματος τοῦ Ἔρωτος, ἡ καὶ ἐκ σταγόνος τοῦ αἵματος αὐτῆς ταύτης τῆς Ἀφροδίτης, πεσοῦσης μεταξὺ ἀκανθοφόρων βάτων. Οὕτω, δικαίωματι γένους, ἀπέβη τὸ θελκτικὸν ἄνθος, τὸ προσαρμοζόμενον ἐπὶ τοῦ ζωστήρος τῆς Ἀφροδίτης ἢ ἐπιστέφον τὸ μέτωπον αὐτῆς, καθιερωμένον δὲ τῷ Ἔρωτι, ταῖς Χάρισι, τῷ Διονύσῳ τῇ Ἥβῃ καὶ τῷ Γανυμήδῃ. Ἐγεννήθη ἐκ τῆς μεγάλης ἐροτῆς τῆς αἰσθητικῆς μακαριότητος, ἣν, θρησκεία ἱκανῶς ἀνεκτικῆ, περιῆγεν ἀνά τὰς ὑποκύνους κορυφᾶς τῶν ἱερῶν ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου μέχρις Ἰθάκης ὄρεων, κατὰ μῆκος τῶν τοῦ Ἀρχιπελάγους ἀκτῶν καὶ ἐν ταῖς σκιεραῖς κοιλάσι τοῖς Ἀρκαδίας· κατέστη δὲ παρ' ἀνθρώποις τὸ σύμβολον τοῦ εὐτυχοῦς ἔρωτος. Γυνὴ ροδοστεφῆς ἀπετέλει ἐπὶ Ἀριστοφάνους περιπαθῆ ἔρωμένην. Τὸ γελῶν χρῶμα ἀπεδίδετο εἰς θεότητα, οἷαι ἡ Ἥως καὶ αἱ νύμφαι καὶ εἰς αὐτοὺς δὲ τοὺς ὁρομῆας ἵππους τῆς Ἥοῦς, εἰς τὰ διευθύνοντα τούτους ἡνία, εἰς τὸ μέγαρον, ὁπόθεν ἐξορμᾷ κατὰ πάσῃν αὐγὴν τὸ φωτοδόλον ἄρωμα τῆς τοῦ ἡλίου προαγγέλου. Εὐτυχεῖς οἱ χρόνοι, καθ' οὓς καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἡ ἀνθρωπότης ἐβλεπε τὰ πάντα ρόδινα.

Ἐν τούτοις παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἰδίᾳ ὑπεῖξαν

σκυθρωπά πνεύματα, επιχειρήσαντα νὰ ἐπαναγάγῃσι τὸ ρόδον εἰς τὴν σοβαρότητα καὶ ἐξήτησαν ἐν τῇ ἡφμερῇ χάριτι καὶ τῷ βραχυδιωτάτῳ μειδιίματι τοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἄνθους εἰκόνα τῆς ματαιότητος πάσης ἡδονῆς καὶ πάσης χαρᾶς. «Τὸ ρόδον, λέγει ἡ Ἀνθολογία, ἐπὶ βραχὺ μόνον ἀνθεῖ· ἂν ἅπαξ παρελθῇ τὸ ἄνθος αὐτοῦ, ζητήσητε δὲ τοῦτο, θὰ εὗρητε ἄκανθαν». — «Ὁ ἔρωσ καὶ τὰ ρόδα, βραχυθία εἰσι», λέγει ὁ Φιλόστρατος, ἐνῶ λατίνος ποιητῆς ποιεῖται ἐπὶ τῷ βραχυθίῳ τῶν ρόδων τὴν ἐξῆς εὐφύᾳ παρατήρησιν: «Ἄν μὴ δρέψῃτε αὐτά, καθ' ἕν πρῶταν διανοίγονται, τὴν ἐσπερὰν ἐκλείπουσι πλέον». — *Collige, virgo, rosas* (σύλλεγε, κόρη, τὰ ρόδα) λέγει ὁ Αὐσόνοιος· δρέπε τὰ ρόδα, κόρη, ὅταν ἀνθῆτε σὺ τε καὶ ταῦτα καὶ ἐνθυμοῦ ὅτι ἡ τῶν νεανίδων νεότης, ὡς ἡ τῶν ρόδων, ταχέως παρέρχεται». Κατὰ παράδοξον δὲ ἰδιοτροπίαν τοῦ ποιητικοῦ πνεύματος τῶν ἀρχαίων, τὸ ρόδον ἐθεωρήθη ὡς ἀποτελοῦν ἔστιν ὅτε τὸ σύμβολον τῆς αἰδήμονος ἀθωότητος καὶ τῆς ἐν κρυπτῷ ἀνθούσης παρθενίας, πέραν πάσης μιᾶς χειρός, ἐν τῇ δροσερᾷ σκιᾷ ἔρημοκίπριου. Τοῦτο τοῦλάχιστον πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἐξυπονοεῖ ὁ Κάτουλλος, ὅστις ἐγίνωσκε νὰ δρέπῃ τοὺς δειλήμονας κάλυκας καὶ νὰ ἀποφυλάξῃ αὐτούς. Τοῦς θελκτικούς αὐτοῦ στίχους ἀπεμυμήθη καὶ ὁ Ἄριστος, ὁ ἕτερος μέγας οὗτος τῆς ἀγνότητος διδάσκαλος.

Οἱ ἀρχαῖοι συνεκέντρουν τὰς σκέψεις αὐτῶν εἰς τὸ ρόδον καὶ κατ' αὐτὰς τὰς μελαγχολικὰς αὐτῶν στιγμὰς, ἐκ τοῦ ἡδονικοῦ δὲ τούτου ἄνθους ἠρύοντο τὸν μυροδόλον τῶν τάφων διάκοσμον. Κατὰ τὴν ἐπικύδειον ἑορτὴν *Rosalia*, μετὰ τὰ εἰς ἀνάμνησιν τῶν νεκρῶν δεῖπνα, οἱ Ῥωμαῖοι ἔφερον στεφάνους ρόδων εἰς τοὺς τάφους τῶν συγγενῶν ἢ φίλων αὐτῶν. Ποικίλα ἐπιγραφαὶ περιλαμβάνουσιν εὐχὴν ἢ διαθήκην νεκροῦ, ζητούντος ρόδα, ἅτινα νὰ φαιδρύνωσι τὴν τελευταίαν αὐτοῦ κατοικίαν καὶ πληρώσωσι μύρων τὸν τελευταῖον αὐτοῦ ὕπνον.

Ἐπιπλθεν ὁ χριστιανισμὸς· ἐνῶ δὲ ἐν τῇ ἀπομακρυσμένῃ Ἀνατολῇ, ὁ Φιρδουζῆ καὶ οἱ τῆς Περσίας ποιηταὶ ἀνεένουν διὰ τὸ ρόδον τὰς τερπνοτέρας εἰκόνας τῆς ἀρχαιότητος καὶ συνεζεύγνυον αὐτὸ κατὰ πᾶν ἔαρ μετὰ τῆς ἀηδόνος, ἢ ἡμετέρα Δύσις, μεμεθυμένη ὑπὸ τοῦ μυστικισμοῦ, ἀνέθηκε τὸ ρόδον ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ ἐξηγιάσεν αὐτὸ δι' εὐλαδῶν παραδόσεων. Μήπως δὲν ἀπέτελεσε καὶ ἄνευ ἀκανθῶν μάλιστα τὸ ὠραιότερον κόσμημα τοῦ ἐπιγείου παραδείσου; «Ἦνθει τοῦτο ἀείποτε ἐν τῷ οὐρανῷ παραδείσῳ, ἀνὰ μέσον χιονολεῦκων κρίνων καὶ πορφυρῶν ἀνθυλλίων παρὰ τὰς ὄχθας βαλσαμωδῶν ρυακίων. Ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσπεφε τὸ μέτωπον τῶν μαρτύρων· οἱ τὰ ρόδα ἀναπολοῦντες χριστιανοὶ ἦσαν βέβαιοι ὅτι θὰ ἐθυσίαζον πάραυτα τὴν ζωὴν αὐτῶν εἰς τὴν πίστιν. Τὰ ἐρυθρὰ ρόδα ὄφειλον τὴν χροίαν αὐτῶν εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ θεομάρτυρος. Ὁ ἱερός Βερνάρδος, ἐν παραφορᾷ λυγισμοῦ, καθορᾷ τὸ Πάθος ἐν τῷ αἰμοδαφῇ κάλυκι τοῦ ρόδου καὶ διὰ μετουσίσεως, ὄλωσ ἀπροσδοκίτου, συνταύτιζει τὸν Σωτῆρα μετὰ τοῦ ἱεροῦ ἄνθους. Τὸ ρόδον, τὸ λευκόν, ὅμως παρίστανε τὴν Παρθένον *Μαρίαν Rosa Mystica*. Ἐν τῷ θαύματι τοῦ Θεοφίλου, ὁ Ἰησοῦς εἶναι

ἐκεῖνος ὃν ἡ δροσερὰ κλίμη περικλείει. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν Παθῶν *Μαρία* ἡ Μαгдаλινὴ κλαίει ἐπὶ ρόδων, ἅτινα, ἐρυθρὰ ὄντα, ἀποβαίνουσι λευκά. Οἱ κλάδοι τοῦ ἐξ ἀκανθῶν στεφάνου ἦσαν κλάδοι κυνοσβάτου, τούτου δ' ἔνεκα ὁ κεραινὸς οὐδέποτε πληθύνει τὰ πρόσωπα, ἅτινα ἐν καιρῷ θυέλλης ἀρκοῦνται νὰ προσταθευθῶσιν ὑπὸ τὴν πενιχρὰν σκέπην τοῦ δενδρυλλίου τούτου. Εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ Ἰουδας ἀπήγαγε ἀπὸ κυνοσβάτου, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ δυσερμίνευτον μυστήριον· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης αἱ ἀκανθαὶ παρέμειναν κεκλιμέναι. Δὲν θὰ ἐκπλαγῆτε βεβαίως ἂν μάθητε ὅτι οἱ δαιμονιῶνες, οἱ μάγοι καὶ αὐτὸς ὁ διάβολος ἀδυνατοῦσι νὰ ὀσφρανθῶσι τὴν τοῦ ρόδου ὀσμὴν· μόνη ἡ ὄψις τοῦ διὰ μυστηρίου περιβαλλομένου δενδρυλλίου ἀναγκάζει αὐτούς νὰ φεύγωσιν αὐτό.

Τὸ χριστιανικὸν ρόδον ἔχει ἐπικηδεῖους ἀρετὰς. Μοναχὸς τοῦ ναοῦ τῆς Λυδέκης, ἐν τῷ τέρματι τοῦ βίου εὐρισκόμενος, εὗρισκε τρεῖς πρὸ τοῦ θανάτου ἡμέρας ὑπὸ τὸ ἐν τῇ ἔδρᾳ αὐτοῦ ἐν τῷ χορῷ προσηφάλοιον λευκὸν ρόδον καὶ ἀπῆρχετο θεληγμένος ἀποφῆρων τὸ γλυκὺ *memento mori* (ἐνθύμιον τοῦ θανάτου). Ἐν Σουνδία πιστεύεται ὅτι ἡ Παρθένος ἐμφανίζεται εἰς τοὺς ἀσθενούντας παῖδας καὶ δίδει αὐτοῖς χαμακέρασα μὲν ἂν θὰ ἰαθῶσι ρόδον δὲ ἂν ἐδράξαντο τῆς πτέρυγος τοῦ ἀγγέλου τοῦ θανάτου.

Τὸ θαυματουργὸν τοῦτο ἄνθος, μαρτύριον τῆς ἀθωότητος ἢ τῆς ἀφέσεως, ἐγκλείει πολλὰς παραδόσεις, ὃν ἡ παρὰ τῷ Ταγχόϋζαρ περίπτωσις ἀπέτελεσε πρωτότυπον αὐτῶν δεῖγμα. Ὅτε προέτειναν τῷ πάπῳ νὰ κατατάξῃ ἐν τῷ χορῷ τῶν ἁγίων τὴν ἁγ. Ρόζαν τῆς Λίμας, ἀπῆντησεν ἐκεῖνος μετὰ τῆς εὐτραπέλου εἰρωνείας τῆς Ἀναγεννήσεως, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ἀγιότητα Ἰνδῆς, κἂν ἔτι ἔδρεχε ρόδα. Καὶ τὰ ρόδα ἤρξαντο νὰ πίπτωσιν ὡς βροχὴ ἐν τῷ Βατικανῷ μετὰ ἀφθονίας τοσοῦτον καταπληκτικῆς, ὥστε ὁ πάπας, ἵνα μὴ ἀποπνιγῇ ὑπὸ τὴν κίονα ταύτην, ἔσπευσε νὰ κατατάξῃ αὐτὴν εἰς τὸν χορὸν τῶν ἁγίων.

Ἡ ἀνόσιος τοῦ μεσαιῶνος ποίησις ἐπεδείξατο πρὸς τὸ ρόδον, ἐκκλησιαστικὸν καὶ παραδεισιον ἄνθος, πραγματικὸν σεβασμὸν. Ὁ Δάντης (ἐπιτρέψάτω μοι δὲ ὁ κ. Ζορέ νὰ προσθέσω ἐν ρόδον εἰς τὴν ὀγκώδη αὐτοῦ ἀνθοδέσμη) παραβάλλει αὐτὸ ἐν τῷ *Convito* πρὸς τὸν γέροντα, ἢ μειδιῶσα ἀγαθότης τοῦ ὁποῦ διαχέεται εἰς πάντα, ὡς ἡ ὀσμὴ ρόδου τέλει ἀνοιγέντος καὶ ἐτοίμου νὰ φθαρῇ. Ὁ Ἀγρίππας Ὀμπινιέ ἔσχεν ἐπίσης τὸ ρόδον αὐτοῦ, ἐσπλιζόμενον διὰ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων καὶ μολοντί αἱ ροδαὶ τοῦ ἸϚ αἰῶνος εὐρονται ἐξω τοῦ φιλολογικῆς κήπου τοῦ κ. Ζορέ. θὰ μ' ἐπιτρέψῃ ὁ σοφὸς συγγραφεὺς νὰ προσθέσω τὴν εὐγενῆ ταύτην εἰκόνα ἐν τῇ τελευταίᾳ σελίδι τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Ὁ Ἀγρίππας χαιρετίζει τοὺς διαμαρτυρομένους, ὅσοι ἀπέθανον ὑπὲρ τῆς τιμῆς τῆς συνειδήσεως αὐτῶν, διὰ τῶν ἐξῆς:

Une rose d'automne est plus qu'une autre exquise ;
Vous avez esjoui l'automne de l' Eglise.

Émile Gobhart

(Μετάφρασις

Γ. Κ. Α.)

Ο ΕΝ ΤΟΙΣ "ΗΘΙΚΟΙΣ", ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ
ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ*

55. Ὅπου ἐμέτου τινές ἐγκώμια καὶ πυρετοῦ, καὶ νῆ Δία χύτρας ἐπιδεικνύμενοι πιθανότητος οὐκ ἀμοιροῦσιν, ἤπου λόγος ὑπ' ἀνδρὸς ἄλλως γέ πως δοκοῦντος ἢ καλουμένου φιλοσόφου περαινόμενος, οὐκ ἂν ὄλως ἀναπνοὴν τινα καὶ καιρὸν ἀκραταῖς εὐμενέσι καὶ φιλανθρώποις παράσχοι πρὸς ἔπαινον;

56. Ἐκαστος ἐπαινεῖται κατὰ τὸ ἴδιον τῆς δυνάμεως, ᾧ κινεῖν καὶ ἄγειν πέφυκεν.

57. Ἐγκύκλια καὶ κοινὰ πάσης ἀκροάσεώς ἐστι, καθέδρα τέ τις ἄτυφος καὶ ἀκλινῆς ἐν ὀρθῷ σχήματι, καὶ πρόσβλεψις αὐτῷ τῷ λέγοντι, καὶ τῆξις ἐναργοῦς προσοχῆς, καὶ προσώπου κασάστασις καθαρὰ καὶ ἀνέμφατος, οὐχ ὕβρεως οὐδὲ δυσκολίας μόνον, ἀλλὰ καὶ φροντίδων ἄλλων καὶ ἀσχολιῶν.

58. Ὡς ἐν ἔργῳ παντί, τὸ μὲν καλὸν ἐκ πολλῶν οἶον ἀριθμῶν εἰς ἓνα καιρὸν ἠκόντων ὑπὸ συμμετρίας τινὸς καὶ ἀρμονίας ἐπιτελεῖται, τὸ δ' αἰσχρὸν ἐξ ἑνὸς τοῦ τυχόντος ἐλλείποντος, ἢ προσόντος ἀτόπως εὐθὺς ἐτοίμην ἔχει τὴν γένεσιν ὥσπερ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀκροάσεως οὐ μόνον βαρῦτης ἐπισκυνίου, καὶ ἀηδία προσώπου καὶ βλέμμα βεμβώδες, καὶ περιχλασις σώματος καὶ μηρῶν ἐπάλλαξις ἀπρεπῆς, ἀλλὰ καὶ νεῦμα καὶ ψιθυρισμὸς πρὸς ἕτερον καὶ μειδίαμα χάσμαί τε ὑπνώδεις καὶ κατῆφειαι καὶ πᾶν εἴ τι τούτοις ἔοικεν ὑπεύθυνόν ἐστι, καὶ δεῖται πολλῆς εὐλαβείας.

59. Ὡσπερ ἐν τῷ σφαιρίζειν τῷ βυλόντι δεῖ συγκινοῦμενον εὐρύθμως φέρεσθαι τὸν δεχόμενον οὕτως ἐπὶ τῶν λόγων ἐστι τις εὐρυθμία καὶ περὶ τὸν λέγοντα καὶ περὶ τὸν ἀκροώμενον, ἂν ἐκάτερος τὸ προσῆκον αὐτῷ φυλάττῃ.

60. Δεῖ μὴδὲ ταῖς φωναῖς τῶν ἐπαίνων ὡς ἔτυχε χρῆσθαι.

61. Οἱ τὰς ξένας φωνὰς τοῖς ἀκρατηρίοις νῦν ἐπεισάγοντες οὗτοι καὶ «θειῶς» καὶ «θεοφορήτως» καὶ «ἀπροσίτως» ἐπιλέγοντες, ὡς οὐκ ἔτι τοῦ «καλῶς» καὶ τοῦ «σοφῶς» καὶ τοῦ «ἀληθῶς» ἐξαρκοῦντος, οἷς οἱ περὶ Πλάτωνα καὶ Σωκράτην καὶ Ὑπερείδην ἐχρῶντο σημείοις τῶν ἐπαίνων, ὑπερασχημονοῦσι καὶ διαβάλλουσι τοὺς λέγοντας, ὡς ὑπερηφάνων τινῶν καὶ περιττῶν δεομένους ἐπαίνων.

62. Ἄνῆρ οἶμαι φιλόσοφος καὶ πολιτικὸς ἀκρατοῦ διακεχυμένου τρυφῆν ἐκκόψειεν εἰπών, Σύ μοι δοκεῖς ἀνότητος εἶναι καὶ ἀνάγωγος· οὐ γὰρ ἂν ἐμοῦ διδάσκοντος ἢ νουθετοῦντος ἢ διαλεγομένου περὶ θεῶν ἢ πολιτείας ἢ ἀρχῆς ἑτερέτιζες καὶ προσωροῦ τοῖς λόγοις.

63. Τῶν νουθεσιῶν καὶ τῶν ἐπιπλήξεων οὔτε ἀναλγήτως οὔτε ἀνάδρωως ἀκουστέον.

64. Οἱ εὐκόλως καὶ ὀλιγῶρως τὸ κακῶς ἀκούειν

ὑπὸ τῶν φιλοσόφων φέροντες, ὥστε γελᾶν ἐλεγχομένοι καὶ τοὺς ἐλέγχοντας ἐπαινεῖν, ὥσπερ οἱ παράσιτοι τοὺς τρέφοντας ὅταν ὑπ' αὐτῶν λοιδορῶνται παντάπασιν ἰταμοὶ καὶ θρασεῖς ὄντες, οὐ καλὴν, οὐδ' ἀληθῆ διδόντας ἀπόδειξις ἀνδρείας τὴν ἀναισχυντίαν.

65. Σκῶμμα μὲν ἀνύβριστον ἐν παιδιᾷ τινι μετ' εὐτραπέλειας ἀφειμένον ἐνεγκεῖν ἀλύπως καὶ ἱλαρῶς, οὐκ ἀγεννές οὐδ' ἀπαίδευτον, ἀλλ' ἐλευθέριον πᾶν ἔπαφῆς δὲ καὶ νουθεσίας πρὸς ἐπανόρθωσιν ἠθους ὥσπερ φαρμάκῳ δάκνοντι λόγῳ χρωμένης ἐλέγχοντι, μὴ συνεσταλμένον ἀκούειν, μὴδ' ἰδρωτός καὶ ἰλίγγου μεστόν, αἰσχύνῃ φλεγόμενον τὴν ψυχὴν, ἀλλ' ἄτρεπτον καὶ σεσηρότα καὶ κατειρωνεύμενον, ἀνελευθέροιο τινὸς δεινῶς καὶ ἀπαθοῦς πρὸς τὸ αἰδεῖσθαι νέου διὰ συνήθειαν ἀμαρτημάτων καὶ συνέχειν ὥσπερ ἐν σκληρᾷ σαρκὶ καὶ τυλώδει τῇ ψυχῇ μῶλωπα μὴ λαμβάνοντος. Τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, οἱ τὴν ἐναντίαν διέθεσιν ἔχοντες νέοι, καὶ ἄπαξ κακῶς ποτε ἀκούσῃσι, φεύγοντες ἀνεπιστρεπτι καὶ δραπετεύοντες ἐκ φιλοσοφίας, καλὴν ἀρχὴν πρὸς τὸ σωθῆναι, τὸ αἰδεῖσθαι παρά τῆς φύσεως ἔχοντες, ἀπολλύουσι διὰ τρυφῆν καὶ μαλακίαν, οὐκ ἐγκαρτεροῦντες τοῖς ἐλέγχοις, οὐδὲ τὰς ἐπανορθώσεις δεχόμενοι γενικῶς, ἀλλ' ἐπὶ τὰς προσηνεῖς καὶ ἀπαλὰς ἀποστρέφοντες ὀμιλίας τὰ ὄτα, κολάκων τινῶν ἢ σοφιστῶν ἀνωφελεῖς καὶ ἀνονήτους ἡδείας δὲ φωνὰς καταδόντων. Ὡσπερ οὖν ὁ μετὰ τὴν τομὴν φεύγων τὸν ἰατρὸν καὶ τὸν ἐπίδεσμον μὴ προσιέμενος, τὸ μὲν ἀλγεινὸν ἀνεδέξατο, ὃ δ' ὠφέλιμον οὐχ ὑπέμεινε τῆς θεραπείας· οὕτως ὁ τῷ χαράξαντι καὶ τρώσαντι λόγῳ τὴν ἀβελτηρίαν ἀπουλώσας καὶ καταστήσας μὴ παρασχῶν, ἀπῆλθε δηχθεὶς καὶ ἀλγήσας ἐκ φιλοσοφίας ὠφελήθεις δὲ μὴδέν.

66. Τὸν ἐκ φιλοσοφίας ἐμψυόμενον εὐφύσει νέοις δηγμὸν αὐτὸς ὁ τρώσας λόγος ἰάται. Διὸ δεῖ πάσχειν μὲν τι καὶ δάκνεσθαι, μὴ συντριβεσθαι δέ, μὴδὲ ἄθυμειν τὸν ἐλεγχόμενον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τελετῇ κακατηργμένης αὐτοῦ φιλοσοφίας, τοὺς πρώτους καθαρμούς καὶ θορύβους ἀνασχόμενον, ἐλπίζειν τι γλυκὺ καὶ λαμπρὸν ἐκ τῆς παρουσίας ἀδημονίας καὶ ταραχῆς. Καὶ γὰρ ἂν ἀδίκως ἢ ἐπιτίμησις γίνεσθαι δοκῆ, καλὸν ἀνασχέσθαι καὶ διακαρτερῆσαι λέγοντος· πεισασμένῳ δὲ αὐτὸν ἐντυχεῖν ἀπολογούμενον, καὶ δεόμενον τὴν παρησίαν ἐκείνην καὶ τὸν τόνον, ᾧ νῦν κέχρηται πρὸς αὐτόν, εἷς τι τῶν ἀληθῶς ἀμαρτανομένων φυλάττειν.

67. Ὡσπερ ἐν γράμμασι καὶ περὶ λύραν καὶ παλαιστραν αἱ πρὸς τὰς μαθήσεις ἀρχαὶ πολλὴν ἔχουσι θόρυβον καὶ πόνον καὶ ἀσάφειαν, εἴτα προῖοντι κατὰ μικρὸν ὥσπερ πρὸς ἀνθρώπους συνήθεια πολλὴ καὶ γνώσις ἐγγενομένη, πάντα φίλα καὶ χειροῖθη καὶ ῥάδια, λέγειν τε καὶ πράττειν παρέσχεν, οὕτω δὴ καὶ φιλοσοφίας ἐχούσης τί καὶ γλίσχρον ἀμέλει καὶ ἀσύνηθες ἐν τοῖς πρώτοις ὀνόμασι καὶ πράγμασιν, οὐ δεῖ φοβηθέντας τὰς ἀρχὰς ψοφοδεῶς καὶ ἀτολμῶς ἐγ-

*) Ἰδε ἀριθ. 25, σελ. 482—484.

καταλιπεῖν ἀλλὰ πειρώμενον ἐκάστου καὶ προσλιπαρῶντα, καὶ γλιχόμενον τοῦ πρόσω τὴν πᾶν τὸ καλὸν ἡδὺ ποιούσαν ἀναμένειν συνήθειαν. Ἦξει γὰρ οὐ διὰ μακροῦ, πολὺ φῶς ἐπιφέρουσα τῇ μαθήσει καὶ δεινούς ἔρωτας ἐνδιδούσα πρὸς τὴν ἀρετὴν, ὧν ἕνευ πᾶν τλήμωνος ἀνδρός ἐστιν ἡ δειλοῦ τὸν ἄλλον ὑπομένειν βίον, ἐκπεσόντα δι' ἀνανδρίαν φιλοσοφίας.

69. Ἔχει τί καὶ τὰ πράγματα τοῖς ἀπειροῖς καὶ νέοις ἐν ἀρχῇ δυσκατανόητον· οὐ μὴν ἀλλὰ τῇ γε πλείστη περιπίπτουσιν ἀσφαλεῖ καὶ ἀγνοίᾳ δι' αὐτούς, ἀπ' ἐναντίων φύσεων ταῦτόν ἀμαρτάνοντες. Οἱ μὲν γὰρ αἰσχύνη τινὶ καὶ φειδοὶ τοῦ λέγοντος ὀκνοῦντες ἀνερῆσθαι καὶ βεβαιώσασθαι τὸν λόγον, ὡς ἔχοντες ἐν νῷ συνεπινεύουσιν· οἱ δ' ὑπὸ φιλοτιμίας ἁώρου καὶ κενῆς πρὸς ἑτέρους ἀμίλλης, ὀξύτητα καὶ δύναμιν εὐμαθείας ἐπιδεικνύμενοι, πρὶν ἢ λαθεῖν, ἔχουν ὁμολογοῦντες, οὐ λαμβάνουσιν. Εἶτα συμβαίνει τοῖς μὲν αἰδήμοσιν καὶ σιωπηλοῖς ἐκείνοις, ὅταν ἀπέλθωσι, λυπεῖν αὐτούς καὶ ἀπορεῖσθαι, καὶ τέλος αὐτῶν ὑπ' ἀνάγκης ἐλαυνομένους σὺν αἰσχύνη μείζονι τοῖς εἰποῦσιν ἐνοχλεῖν, ἀναπυθνανομένους, καὶ μεταθέοντας, τοῖς δὲ φιλοτίμοις καὶ θρασέσιν αἰεὶ περιστέλλειν καὶ ἀποκρούπειν συνοικοῦσαν τὴν ἀμαθίαν.

70. Πᾶσαν ἀπωσάμενοι βλακείαν καὶ ἀλαζονείαν, πρὸς τὸ μαθεῖν καὶ περὶ τὸ λαθεῖν τῇ διανοίᾳ τὸ χρησίμως λεγόμενον ὄντες, ὑπομένωμεν τοὺς εὐφυῶν δοκούντων γέλωτας, ὡσπερ ὁ Κλεάνθης καὶ ὁ Ξενοκράτης, βραδύτεροι δοκοῦντες εἶναι τῶν συσχολαστῶν, οὐκ ἀπεδίδρασκον ἐκ τοῦ μανθάνειν, οὐδὲ ἀπέκαμνον, ἀλλὰ φθάνοντες εἰς ἑαυτοὺς ἔπαιζον, ἀγγεῖοις τε βραχυστόμοις, καὶ πινακίσι χαλκαῖς ἔμπεικίζοντες, ὡς μόλις μὲν παραδεχόμενοι τοὺς λόγους, ἀσφαλῶς δὲ καὶ βεβαίως τηροῦντες.

71. Ὡς φησι Φωκυλίδης, πολλ' ἀπατηθῆναι διζήμενον ἔμμεναι ἐσθλόν, καὶ γελασθῆναι δεῖ πολλά, καὶ ἀδοξῆσαι, καὶ σκώμματα καὶ βωμολογίας ἀναδεξάμενον, ὡσασθαι παντὶ τῷ θυμῷ καὶ καταθλῆσαι τὴν ἀμαθίαν. Οὐ μὴν οὐδὲ τῆς πρὸς τούναντιον ἀμαρτίας ἀμελητέον, ἦν ἀμαρτάνουσιν οἱ μὲν ὑπὸ νωθείας, ἀηδεῖς καὶ κοπῶδεις ὄντες· οὐ γὰρ ἐθέλουσι γενόμενοι καθ' αὐτοὺς πράγματα ἔχειν, ἀλλὰ παρέχουσι τῷ λέγοντι, πολλὰκις ἐκπυθνανομένοι περὶ τῶν αὐτῶν, ὡσπερ ἀπτῆνες νεοσσοί, κεχηρότες αἰεὶ πρὸς ἀλλότριον στόμα καὶ πᾶν ἔτοιμον ἡδὴ καὶ διαπεπονημένον ὑπ' ἄλλων ἐκλαμβάνειν ἐθέλοντες. Ἔτεροι δὲ προσοχῆς καὶ δριμύτητος ἐν οὐ δέοντι θηρώμενοι δόξαν ἀποκναίουσι λαλιᾷ καὶ περιεργίᾳ τοὺς λέγοντας, αἰεὶ τι προσδιαπορῶντες τῶν οὐκ ἀναγκαίων καὶ ζητούντες ἀποδείξεις τῶν οὐ δεομένων· οὕτως

— ὁδὸς βραχεῖα γίγνεται μακρά,

ὡς φησι Σοφοκλῆς, οὐκ αὐτοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις. Ἀντιλαμβάνομενοι γὰρ ἐκάστοτε κεναῖς καὶ περιτταῖς ἐρωτήσεσι τοῦ διδασκοντος, ὡσπερ ἐν συνοδίᾳ, τὸ ἐνδελεχῆς ἐμποδίζουσι τῆς μαθήσεως, ἐπιστάσεις καὶ διατριβὰς λαμβανούσης. Οὗτοι μὲν οὖν, κατὰ τὸν Ἱερώνυμον ὡσπερ οἱ δειλοὶ καὶ γλίσχροι

σκύλακες τὰ δέρματα δάκνοντες οἴκοι καὶ τὰ τίλματα τίλλοντες τῶν θηρίων αὐτῶν οὐχ ἄπτονται.

72. Τοὺς ἀργούς παρακαλῶμεν, ὅταν τὰ κεφάλαια τῇ νοήσει περιλάθωσιν, αὐτοὺς δι' αὐτῶν τὰ λοιπὰ συντιθεῖναι, καὶ τῇ μνήμῃ χειραγωγεῖν τὴν εὐρεσίαν, καὶ τὸν ἀλλότριον λόγον οἷον ἀρχὴν καὶ σπέρμα λαβόντας, ἐκτρέφειν καὶ αὐξεῖν.

73. Οὐκ ὡς ἀγγεῖον, ὃ νοῦς ἀποπληρώσεως, ἀλλ' ὑπεκκαύματος μόνον ὡσπερ ὕλη δεῖται, ὄρυμν ἐμποιοῦντος εὐρετικὴν καὶ ὄρεξιν ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν. Ὡσπερ οὖν εἴ τις ἐκ γειτόνων πυρὸς δεόμενος, εἶτα πολὺ καὶ λαμπρὸν εὐρῶν αὐτοῦ καταμένει διὰ τέλος θαλπόμενος· οὕτως εἴ τις ἦκον λόγου μεταλαθεῖν πρὸς ἄλλον οὐκ οἶεται δεῖν φῶς οἰκείον ἐξάπτειν καὶ νοῦν ἴδιον, ἀλλὰ χαίρων τῇ ἀκρόασει, κἀθηται θελγόμενος, οἷον ἔρευθος ἔλκει καὶ γάνωμα, τὴν δόξαν ἀπὸ τῶν λόγων, τὸν δὲ ἐντὸς εὐρῶτα τῆς ψυχῆς καὶ ζόφον οὐκ ἐκτεθέρμακεν οὐδὲ ἐξέωκε διὰ φιλοσοφίας.

74. Ἀσκεῖν ἅμα τῇ μαθήσει τὴν εὐρεσίαν· ἵνα μὴ σοφιστικὴν ἔξιν μὴδ' ἱστορικὴν ἀλλ' ἐνδιέθετον καὶ φιλόσοφον λαμβάνωμεν, ἀρχὴν τοῦ καλῶς βιῶναι τὸ καλῶς ἀκούσαι νομίζοντες.

ΧΡΙΣΤ. ΣΑΜΑΡΤΕΙΑΗΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Θεοπροτικά ἀρχαιολογίματα.

Εἰς τὰς διαφόρους ἐπιγραφάς, ἃς ἐδημοσιεύσαμεν ἐντεῦθεν ἐν τῷ «Νεολόγῳ», προσθέτομεν καὶ τὰς ἑξῆς:

1.

ΛΛΗΓΙΟΝ
Ε. ΦΙΝΑΚΟΥ
Τ. ΟΛΥΚΟΥ [?]
Π. ΝΑΙΒΙΩ
ΧΕ. ΧΑΙΡΕ

Αὕτη ἐπὶ ἐγχωρίου μαρμάρου συντετρομμένου ἐντετειχισμένη ἐστὶν ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τῆς πόλεως ἅμα τῇ εἰσόδῳ τῶν ἀνδρῶν δεξιᾷ. Τῆς πρώτης γραμμῆς τὰ στοιχεῖα μεγαλύτερα εἰσι κατὰ τι τῶν λοιπῶν.

2.

ANN. XXX. MARIA

Εἰς τὴν ἡμικυκλικὴν τῆς εἰσόδου κλίμακα τοῦ παρὰ τὴν πόλιν ἐπὶ βράχου κειμένου παρεκκλυσίου τῆς Ἁγίας Κυριακῆς πρὸς τὴν θέσιν Λιμπόνι διακρίνονται μόνον τ' ἀνωτέρω στοιχεῖα ἐπὶ πλακῶς οὐχὶ παχείας καὶ ἐξ ἐγχωρίου μαρμάρου. Ἡ δευτέρα γραμμὴ αὐτῆς κατεστράφη ὑπὸ τοῦ χρόνου, ὡς ἐπίσης καὶ τὰ πλάγια ὑπὸ τῶν κτιστῶν.

3.

UC NYE

Ἐπὶ μαρμάρου λευκοῦ ἐγχωρίου, ἔχοντος μῆκος 58 ὑψεκτομέτρων, πλάτος δὲ 30 καὶ πάχος 16, καὶ ἀποτελοῦντος τὴν κορωνίδα μεγάλης πλακός, ὡς δυνατόμεθα νὰ εἰκάσωμεν, τρεῖς εἰσι τετράγωνοι ἔκκοι- λάνσεις χωριζόμεναι ὑπὸ γραμμωτῶν μικρῶν διαστημάτων. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἀναγέγλυται νέος ἐν face, γυμνός, κρατῶν διὰ τῆς ἀνιψωμένης ἀριστερᾶς χειρὸς κέρας Ἀμαλθείας καὶ φέρων ὄπισθεν ὑπὲρ τοῦς ὄμους πτέρυγας· ἡ δεξιὰ αὐτοῦ χεὶρ λείπει ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος, ὡς ἐπίσης καὶ ὀλόκληρος ὁ δεξιὸς ποῦς. Ἐν τῇ δευτέρῃ, γυνὴ ἐστὶ ἐν face, μὲ ποδῆρη ἱμάτιον πολύπτυχον καὶ μὲ πέπλον τεταμμένον ἄνω καὶ ὑπὸ τὴν κεφαλὴν, οὔτινος κρατεῖ τὰς ἄκρας διὰ τῶν δύο χειρῶν ἐκατέρωθεν· ἔχει κατὰ τὴν λοξὴν τὴν στάσιν τοῦ σώματος καὶ φαίνεται ὡς χορεύουσα· ὑπερθεὶ τῶν ὤμων διακρίνονται πτερύγια (:). Ἐν τῇ τρίτῃ τέλος, νέος ἐστὶ κατὰ μέτωπον ἔχων τὴν δεξιάν χεῖρα τεταμμένην ὑπὸ τὴν κεφαλὴν, ὡς νὰ ἐπακουμβᾷ· γυμνός κατὰ τὰ ἄλλα μέρη, φέρει χιτῶνα, ὅστις καλύπτων μόνον τοὺς μηρούς καὶ μέρος ἐλάχιστον τῆς ἴσης ἀνέρχεται πρὸς τὸν δεξιὸν ὤμον, ἐξ οὗ φέρεται ὄπισθεν, ἔχει ἐπίσης λοξὴν τὴν διεύθυνσιν τοῦ σώματος καὶ φαίνεται ὅτι στήριζεται πον διὰ τοῦ κορμοῦ· ἡ δεξιὰ αὐτοῦ χεὶρ λείπει ἀπὸ τοῦ ἡμίδεω τοῦ βραχίονος, πλαγίως δὲ καὶ πρὸ αὐτοῦ διακρίνεται στελεχος ὑψηλοῦ δένδρου. Ἡ λέξις NYE εὐδιάκριτος εὑρίσκει κατῶθι τοῦ μεσαίου τετραγώνου· ἐπίσης διακρίνονται καὶ τὰ δύο UC τελευταῖα στοιχεῖα τοῦ πρώτου. Ἡ ἐργασία δὲν παρουσιάζει μεγάλην λεπτότητα, εὑρέθη δὲ τὸ μάρμαρον εἰς ἀγρὸν τῆς πόλεως κατὰ τὴν θέσιν Λιμπόνι.

4.

ARISTIDES VIXIT
ANNOS XXV

ANDIA · E · EVRR

... N ... FECE · R · V ·

Ταύτην ἀντεγράψαμεν εὐρόντες κατ' αὐτὰς ἐν τῇ κρήνῃ τοῦ χωρίου Δραγωμῆ, δύο ὥρας ἀπέχοντος ἐντεῦθεν, παρὰ τὴν ἐκκλησίαν· πολλὰ στοιχεῖα, ὡς καὶ ὀλόκληρος ἡ τελευταία σειρά ἐθήθησαν ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἐπ' αὐτῆς πλύσεως τῶν τραχέων ἐνδυμάτων τῶν χωρικῶν. Κεῖται ἐπὶ λευκοῦ ἐγχωρίου μαρμάρου, οὔτινος τὸ σωζόμενον μῆκος 50 ὑψεκτομέτρα ἐστὶ, τὸ πλάτος 42 καὶ τὸ πάχος 15. Ὡς μοὶ διηγήθησαν, μετνήχθη ἐνταῦθα ἐκ τῶν ἀγρῶν τοῦ χωρίου τῶν κειμένων ὑπὸ τὸ πρὸς Ν μικρὸν πελασγικὸν φρούριον, ἐνθα τάφῳ ἀρχαίοι διακρίνονται τῇ δεκάκεισος καὶ σαροκφάγος τις ἀπλοῦς, καρσέλα κοινῶς καλούμενος, λελαξευμένος ἐντὸς ὀγκώδους λίθου παρὰ τὴν ὁδόν, ὃν καὶ ἡμεῖς εἶδομεν ἐπ' ἐσχάτων. Τὸ μέρος τοῦτο ὅπερ ἐστὶν ὁμαλὸν καὶ φέρει καὶ καταφανῆ ἴχνη ἀρχαίας οἰκίδεως, λέγεται ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν χωρικῶν ἀλβανοπροφῆρτος ἀγορέ· ἴσως ἐνταῦθα ἦν ἡ ἀγορὰ τῆς ἀγνώστου πόλεως,

πιθανὸν δὲ τῆς ἀρχαίας Εὐροίας, ἥς ἡ θέσις διαφόρως τίθεται καθ' ὅλην τὴν Θεσπρωτικὴν παράλια ἰσθμίδα, ἀπὸ Γλυκῆς μέχρι Βουθρωτοῦ καὶ εἰς τὰς Μολοσσικὰς ἐτι χώρας τὰ Ἰωάννινα, τὴν Βελλῶν, μετακινουμένη καὶ αὕτη, ὡς αἱ πλείστα ἡπειρωτικαὶ πόλεις, ἵτις ὅμως ἐνταῦθα μεταξὺ Δραγωμῆς καὶ Γλυκῆς δέον νὰ τεθῆ ἀμετακινήτως, ὡς προσεχῶς θέλομεν ἀποδείξει τοῦτο, καθ' ἃ ἐλπίζομεν.

Παραμυθία, 2 Δεκεμβρίου 1892.

Α. Α. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΑΝΣ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

Ἐκ τῆς Ἰστορίας τῆς τέχνης.*

... Ὁ πρωτογενὴς ἄνθρωπος συστήσας οἰκογένειαν, ἐσκέθη ὅπως προφυλάξῃ ταύτην ἀπὸ τῶν φυσικῶν στοιχείων, ἐπομένως ἐκτίσεν οἶκον, ἐλθὼν δὲ μετὰ τῶν ὁμοίων του εἰς κοινωνίαν, ἐσχημάτισε τὰς πόλεις, τὰς ὁποίας, ὅπως προφυλάξῃ ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν ὁμοίων του, περιέβαλε δὲ ἰσχυροῦ τείχους. — Ἰδὼν κύκλῳ αὐτοῦ καὶ σχηματίσας ἰδέαν ὑπάρξεως ἀνωτέρας αὐτοῦ δυνάμεως δημιουργήσασθαι ἅπαντα τὸν περὶ αὐτὸν κόσμον, ἴδρυσεν τὴν θρησκείαν καὶ ἐπομένως ἐκδόκησε ναόν, ἐνῶ ἐλάτρευε τὸ ἀνώτατον ὄν, τὸν Θεὸν αὐτοῦ. — Ἀποδίδων δὲ τιμὰς τῷ ἀποθνήσκοντι συγγενεῖ ἢ φίλῳ αὐτοῦ ἀνήγειρε τάφον.

Τοιουτοτρόπως, λοιπόν, ὁ ἄνθρωπος σχηματίσας οἰκογένειαν, κοινωνίαν καὶ θρησκείαν, ἐκ τούτων δὲ καὶ ἐκ τῆς κλιματολογικῆς φύσεως τοῦ τόπου ἐνῶ διέμενε, αὐξήσας τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας, ἠναγκάσθη νὰ καταψύγῃ εἰς τὴν εὐψίαν αὐτοῦ πρὸς ἐξευρέσιν καὶ πλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν του τούτων, διὰ τῆς τέχνης.

Ἄρα τὸ πρῶτον ἐλατήριον τῆς γεννήσεως τῆς τέχνης ἦτο ἡ ἀνάγκη.

Ἐπομένως τὰ ἔργα τοῦ πρώτου ἀνθρώπου ἀνάγονται εἰς τὴν βίαν αὐτοῦ ἢ χειρονακτικὴν τέχνην.

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως κατασκευάζων τὰ βίαν αὐτοῦ ἔργα, ἐκοινεῖτο μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀνάγκης πρὸς πλήρωσιν τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως ἀπαιτουμένων, μὴ εὐρίσκων, ὅμως ταῦτ' ἀπαρκῆ καὶ πρὸς πλήρωσιν τῶν πρὸς τέρψιν αἰσθητικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, ἤρξατο ποικίλλων ταῦτα διὰ διαφόρων μορφῶν, ἀπομιμούμενος τὴν φύσιν, ἀποδεικνύων τοιουτοτρόπως διὰ τούτων τὴν τῆς καλλιαισθησίας ἰδιοψύχην αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων καταφαίνεται ὅτι, πρῶτον μὲν ἡ τέχνη, γεννηθεῖσα ταῦτοχρόνως μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἀνετράφη ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐθάσεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀναπτύξεως, ὥστε ἐλιγγιᾷ ὁ νοῦς ἡμῶν ἐν τῇ παραβολῇ τῶν ἀρχαϊκῶν ἐργαλείων καὶ μηχανημάτων τοῦ πρωτογενοῦς ἀνθρώπου, χάριν τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ, πρὸς ἐκεῖνα τῶν τοῦ σήμερον, τοῦ 19ου αἰῶνος.

* Δι' αὐτῆς ἐπιθεωρήσεως ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ, ἐξ ἧς ἀπεσπάρθησαν οἱ πρόλογοι.

Ὁ ἄνθρωπος ὑπερνικήσας ἅπαντα τὰ ἐμπόδια καθυπέταξεν εἰς τὴν εὐφύιαν αὐτοῦ ἀπάσας τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως καὶ ἐγένετο κύριος τῆς γῆς, καταστήσας ὑπέρτατος αὐτοῦ, τὴν θερμότητα, τὸν μαγνητισμὸν καὶ τὸν ἠλεκτρισμὸν.

Δεύτερον δὲ ἡ Καλλιτεχνία, γεννηθεῖσα ταυτοχρόνως μετὰ τῆς συναίσθησεως τῶν ἠθικῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων, διέτρεξεν ἅπαντα τὰ σταδία αὐτῆς, πλειότερον δὲ παντὸς ἑτέρου ἔθνους ἐν Ἑλλάδι μόνῃ ἐννοηθεῖσα καὶ καλλιεργηθεῖσα ἐν αὐτῇ ὑψώθη εἰς τὸ μέγιστον σημεῖον αὐτῆς ἐπὶ τῆς Περικλείου ἐποχῆς, ὅποτε ἐκ διαφόρων πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν αἰτιῶν, ἤρξατο φθίνουσα, μέχρις οὐ ἀπολέσασα τὰς αὐτῆς δυνάμεις, ὡς ὁ ἐν τῷ γηροκομίῳ ἀναίσθητος καὶ πλήρης πλῆγῶν ἀπόμαχος, ἀπέθανεν ἐν τῇ βυζαντινῇ τέχνῃ.

Ἀποθνήσκουσα ὅμως, ἀφήκε κληροδοτήματα ἀθάνατα τοῖς ἐπιγιγνομένοις, οἵτινες τῇ βοήθειᾳ αὐτῶν ἀνέπτυξαν τὴν τῆς ἀναγεννήσεως τέχνην, τὴν σημερινήν, ἣτις ὅμως παραβλαβηθεῖσα πρὸς τὴν Περικλείου, εἶνε ὡς τὰ ἐκ τοῦ πλοῦ, ἐξ ἀρχαρίου μαθητοῦ κατασκευαζόμενα προπλάσματα πρὸς τὰ ἀθάνατα ἔργα τοῦ Φειδίου καὶ Πραξιτέλους.

Ἐκθέσαντες ἤδη ἐν περιλήψει τὰ περὶ γενέσεως τῆς τέχνης, ἐρχόμεθα νῦν νὰ ἐξετάσωμεν δύο ἕτερα ἔτι ζητήματα, τὰ ἐξῆς·

Αὐν Ἡ τέχνη ἐγεννήθη ἰδίᾳ ἐν ἐκάστῳ λαῷ; ἢ γεννηθεῖσα καὶ ἀναπτύχθη ἐν ἐνὶ μόνῳ μετεδόθη ὑπὸ τούτου εἰς ἅπαντας τοὺς πρώτους λαοὺς διὰ τῆς συγκοινωνίας; — καὶ

Βον Πῶς ἀνεπτύχθη καὶ προώδευσεν ἡ τέχνη αὕτη παρὰ τοῖς διαφόροις ἔθνεσι.

Συγκρίνοντες τὰ παλαιοντολογικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα τῆς τέχνης τῶν δύο κόσμων, καὶ παρατηροῦντες τὴν καταπληκτικὴν ὁμοιότητα ἐν ταῖς βάσεσιν αὐτῶν, δύο ὑποθέσεις δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς τέχνης.

Ἡ ὅτι, μιᾶς πρωτογενοῦς οικογενείας καὶ ἐπομένως ἐνὸς λαοῦ κατ' ἀρχὰς ὑπάρξαντος ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, αὐξήσαντος δὲ καὶ διασκορπισθέντος δι' ἀποικιῶν, ἡ αὐτὴ ἀρχικὴ τέχνη παρηκολούθησεν ἅπαντας τούτους ἐν ταῖς ἀποικίαις αὐτῶν, σχηματίσασα κατόπιν, καὶ ἀναλόγως τῆς κλιματολογικῆς καταστάσεως τοῦ τόπου εἰς ὃν ἐπέκεισεν, τοὺς διαφόρους ρυθμοὺς τῆς τέχνης, τοὺς δεικνύοντας ἤδη τὴν αὐτὴν ἀρχικὴν βᾶσιν καὶ καταπληκτικὴν ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτῶν ὁμοιότητα,

Ἡ ὅτι, πολλοὶ πρωτογενεῖς λαοὶ κατ' ἀρχὰς ἐν διαφόροις μέρεσι τῆς οἰκουμένης ὑπάρχοντες, ὑποκειμενοὶ δὲ, ὡς λογικὰ ζῶα, εἰς τὰς αὐτὰς φυσικὰς ἀνάγκας, ἐπενόησαν τὰ αὐτὰ ὅχεδον χειρονακτικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ πρῶτα ἔργα τῆς τέχνης, ὧν τινῶν τὴν ὁμοιότητα σήμερον ἡ παλαιοντολογία καὶ ἀρχαιολογία παρουσιάζουσιν ἡμῖν ἐξ ὄλων τῶν μερῶν τῆς οἰκουμένης.

Διότι ἂν λάβωμεν εἰς σύγκρισιν τὰ μνημεῖα τοῦ Μεξικοῦ, Αἰγύπτου, Ἑλλάδος, Μικρᾶς Ἀσίας, Ἰνδιῶν, Κίνας καὶ Ἰαπωνίας, θὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι οἱ κατασκευάσαντες ταῦτα λαοὶ, ἐπὶ τῶν αὐτῶν κανόνων τῆς τέχνης φαίνεται ὅτι ἐβασίσθησαν.

Ἡ ὁμοιότης δὲ τῶν μνημείων τούτων οὐδόλως

φαίνεται ἐκπληθύνουσα ἡμᾶς ὡς πρὸς τὰ μνημεῖα τῆς τέχνης τοῦ παλαιοῦ κόσμου, διότι ἐκ τῆς γνωστῆς ἤδη συγκοινωνίας μεταξὺ τῶν λαῶν τοῦ κόσμου τούτου ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐπῆλθεν αὕτη.

Τὸ ἐκπληκτικὸν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης ἐστὶν ἡ ὁμοιότης τῶν τοῦ νέου κόσμου μνημείων μετὰ τῶν τοῦ παλαιοῦ, διότι μὴ ὑπαρχούσης πρὸ τοῦ Κολόμβου οὐδεμιᾶς συγκοινωνίας τῶν δύο κόσμων κατὰ τὰ φαινόμενα ἤδη, πῶς προῆλθεν ἡ ὁμοιότης αὕτη;

Βεβαίως οὐχὶ ἐξ ἀπλῆς συμπτώσεως, ἀλλ' ἐξ ἐπιδράσεως καὶ μνησσεως προελθοῦσης ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς, ἐπομένως διὰ τούτου ἀποδεικνύεται ὅτι ὑπῆρξε συγκοινωνία τῶν λαῶν τούτων πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου ἀνακαλύψεως τοῦ νέου κόσμου.

Ἄρα ἐκ τῶν δύο ἀνωτέρω ὑποθέσεων, ἢ τε πρώτη, ἢτοι ὅτι ἐκ μιᾶς μόνης πρωτογενείας προῆλθεν ἅπας ὁ πολιτισμὸς καὶ αἱ τέχναι, βασιζομένη ἐπὶ τῆς γενετικῆς ὁμοιότητος τῶν μνημείων τῆς τέχνης καὶ ἐπὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς, καὶ ἢ δευτέρα, ἢτοι ἂν, ἐκ πολλῶν ἀνθρώπων γεννηθέντων εἰς διάφορα μέρη τῆς γῆς, προῆλθεν ὁ αὐτὸς πολιτισμὸς, βασιζομένη ἐπὶ τῆς σημερινῆς ἐπιστήμης τῆς Παλαιοντολογίας καὶ Ἀρχαιολογίας, διατελουσὶ μέχρι σήμερον ἄλττοι παρὰ τοῖς σοφοῖς.

Τοῦ συμπεράσματος ὅμως ἀμφοτέρων τούτων τῶν ὑποθέσεων ὄντος τοῦ αὐτοῦ, δηλ. ὅτι, ὅπως ὑπάρχει ἡ καταπληκτικὴ ὁμοιότης τῆς τέχνης παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς, καὶ τοῖς ἀντικειμένοις ἔτι, τῆς τέχνης ταύτης βασιζομένης ἐπὶ ἰδίων κανόνων, ἔπεται ὅτι αὕτη παρήχθη καὶ μετεδόθη εἰς ἅπαντας τοὺς λαοὺς τῶν δύο κόσμων ἐκ τῆς αὐτῆς ἐστίας.

Οἱ πλείστοι τῶν νεωτέρων τῶν περὶ τέχνης γραψάντων, θεωροῦσιν ὡς κυρίαν πηγὴν τοῦ τε πολιτισμοῦ καὶ τῶν τεχνῶν τὴν Αἰγύπτου, τοῦτο δὲ καὶ ὁ πρῶτος τῆς ἀρχαιότητος ἱστορικὸς Ἡρόδοτος ἀναφέρει.

Ἄλλ' ὁ λαὸς ὁ εἰς τὸ μέγιστον σημεῖον τῆς τελειότητος ἀνυψώσας τὴν τε φιλοσοφίαν καὶ τὰς τέχνας, ὁ ἐλληνικὸς, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ λάβῃ παρ' ἄλλου τὰς ἀρχὰς τῆς τέχνης, τέχνης βασιζομένης ἐπὶ τῶν κανόνων τῆς καλαισθησίας, οὐς μόνον οἱ Ἕλληνες ἀντελήθησαν καὶ ἠδυνήθησαν νὰ παραστήσωσιν ἐν πάσῃ τελειότητι. Ἐπομένως ἐκ τοῦ τέλους κρίνοντες τὴν ἀρχὴν λέγομεν, ὅτι ἐν τῷ ἑλληνικῷ κατ' ἀρχὰς λαῷ ἐγεννήθη, ἀνετράφη καὶ ἠνδρώθη ἡ τέχνη, ὅπερματα τῆς ὁποίας μεταδοθέντα διὰ τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ πνεύματος τούτων εἰς ἅπαντας τοὺς λαοὺς ἐπέφερον τὴν παρὰ τοῖς λαοῖς τούτοις ἀνάπτυξιν τῶν διαφόρων ρυθμῶν τῆς τέχνης.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ παρούσα μελέτη, σκοπὸν ἔχει τὴν ἀπλῆν ἐξιτόρησιν τῆς περιόδου τῆς τέχνης παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς, καὶ οὐχὶ ἀνάπτυξιν θεωριῶν, ἀφίνων κατὰ μέρος τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, δι' ἢν πλείστα ἐπιχειρήματα ἐσχημάτισα, ἐκ τῆς συγκριτικῆς μελέτης ἐπὶ τε τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ τῶν μνημείων τῆς τέχνης, ἃ μέλλω ὀδονοῦπω νὰ δημοσιεύσω, ἀρχομαι τοῦ δευτέρου ζητήματος περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς τέχνης παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς, ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων, ἀκολουθῶν τὴν αὐτὴν σειράν τῶν περὶ τέχνης γραψάντων νεωτέρων.

Ὡς ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, ἕκαστον ἔθνος διαμορφῶσι τὸν ρυθμὸν τῆς ἰδίας αὐτοῦ τέχνης, ἢ ἀν ἐξώθεν ἐδέξατο αὐτὴν μετασκευάζει κατὰ τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ ἢ κατὰ τὰς ἀξιώσεις τοῦ κλίματος εἰς ὃ κατοικεῖ.

Ἐπομένως ὁ αἰγύπτιος ζῶν ἐν θερμοτάτῳ καὶ ἀδένδρῳ τόπῳ κατασκεύαζε τὸ πρῶτον τὴν κατοικίαν αὐτοῦ ἐν ὑπογείοις σύριγγι, κατόπιν δὲ δημιουργῶν ἐργαλεῖα κατάλληλα, ἀναλόγως τῶν πλεονασσῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ ἀνῆλθεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους κτίσας οἰκίαν ἐξ ὀγκωδῶν μονολίθων, ἣν ἐκάλυψε διὰ στέγης ὀριζοντίου, ἅτε μὴ φοβούμενος τὰς ἐκ τῶν βροχῶν προσβολὰς, ἕνεκα τοῦ ξηροῦ καὶ ἀχμῶδους κλίματος τῆς χώρας αὐτοῦ.

Ὅθεν τὸ τεχνικὸν ἔθνικόν αἶσθημα, διατυπωθὲν κατὰ τὰς ἀνάγκας ταύτας τοῦ κλίματος καὶ ἐπηρεασθὲν ὑπὸ τοῦ δεσποτισμοῦ τῶν θρησκευτικῶν ἀρχῶν, παρήγαγεν ἰδιόρρυθμὸν τινα ἀρχιτεκτονικὴν συνδέουσαν τὸ ἀφελές μετὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς, ἀρχιτεκτονικὴν διαμείνας σχεδὸν ἐντελῶς ἀμετάβλητον ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων τῆς ἀσκήσεως αὐτῆς, οὐδὲν ἀπολέσασαν ἐκ τῆς αὐτῆς εὐρυθμίας ἕνεκα τῶν διαφορῶν περιπετειῶν ἃς ὑπέστη ἡ Αἴγυπτος ἐκ τῆς εἰσβολῆς ξένων λαῶν, μέχρις οὗ διὰ τῆς επικρατήσεως τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ νέας κατακτιθέως, ἐξέλιπε πᾶν ἕκνος τοῦ ἀρχαίου αἰγυπτιακοῦ βίου.

Κατὰ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ρυθμοῦ τούτου οἱ Αἰγύπτιοι καλλιτέχναι, ἐπηρεαζόμενοι ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθεισῶν φυσικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀναγκῶν, ἤρξαντο κατασκευάζοντες τὰ οἰκοδομήματα αὐτῶν, μιμούμενοι τὰ διάφορα περὶ αὐτοὺς σχήματα τῆς φύσεως, βασιζόμενοι ταῦτα ἐπὶ τύπων ὀριζόμενων ὑπὸ τῶν δεσποτῶν ἱερῶν.

Ἐκ τῶν τριῶν εἰκαδικῶν τεχνῶν, τῶν παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις ἀναπτύχθεισῶν, πρῶτη φαίνεται ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, διὰ τῆς ἀνεγέρσεως οἰκοδομῶν, ὧν ἡ τοιχοδομία συνέκειτο ἐκ μεγάλων λίθων λειῶς λελαξευμένων, παχυτάτων καὶ μάλιστα κατὰ τὴν βᾶσιν, πρὸς τὰ ἄνω δὲ ἐμειοῦντο, διὰ τῆς κλίσεως μόνον τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας, ἐνῶ ἡ ἐσωτερικὴ ἠγείρετο σχεδὸν κἀθετος, ὅπερ καθίστα τὸν αἰγύπτιον τοῖχον ἀπροσφόροτατον εἰς ἐναρμονίους συνθέσεις.

Ἐν τῇ ἀρχιτεκτονικῇ τῶν Αἰγυπτίων κατατάσσονται, οἱ ὀβελίσκοι οἱ πρὸ τῶν πυλώνων τῶν μεγάλων οἰκοδομῶν ἰσάμενοι καὶ οἱ τάφοι, ὧν τινῶν δύο εἶδη ὑπῆρχον, οἱ λελαξευμένοι ἐπὶ βράχων ὀρθῶν καὶ οἱ ὀγκοδομημένοι ἐπὶ ἐπιπέδου ἐπιφανείας. Ἐν τοῖς τελευταίοις τούτοις αἰγυπτιακοῖς τάφοις κατατάσσονται καὶ αἱ πυραμίδες, τὰ γιγαντιαῖα ἐκεῖνα οἰκοδομήματα, ὧν ἡ ἀνεγέρσις κρύπτεται εἰς τὰ σκοτὴ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος.

Ἄπαντα ταῦτα τὰ αἰγυπτιακὰ μνημεῖα ἐκοιμῶντο πλουσιώτατα δι' ἀναγλύφων καὶ ἱερογλύφων ὠζόντων τὰ παμποικίλια αὐτῶν χρώματα, μέχρι οἴμερον.

Π. ΚΑΜΠΑΝΑΚΗΣ
ἀρχιτέκτων.

(Ἀκολουθεῖ)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΡΕΤΑΙΟΣ

Πρὸς τί ἢ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου μέλαινα σημαία ἐπὶ τοῦ ἀετώματος αὐτοῦ πενήθμως κυματίζει; Λάτρις τῆς θείας τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐπιστήμης, σέμνωμα τῆς ἱατρικῆς Σχολῆς ἀσπλάγχχνος ἐκ τοῦ ἐπιστημονικοῦ λειμῶνος ἀρπάζεται καὶ μάρτυς εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου καταπίπτει, ἢ δ' ἑλληνικὴ ἐπιστήμη καὶ νεότης νέαν πνευματικὴν ὀρφάνευσιν ὑφίσταται. Ὀρφανὴν ἐπιδεικνύει τὴν πένθημον αὐτοῦ ὄψιν τὸ Δημοτικὸν νοσοκομεῖον, ἐν ᾧ ἡ ἱατρικὴ νεότης σοφὰ ἠντλησε τὰ διδάγματα σπουδαίου κλάδου τῆς ἱατρικῆς. Εἰς τῶν ὀλιγίστων ἀστέρων, οὓς δύναται νὰ ἐπιδείξῃ τὸ ἑλληνικὸν ἐπιστημονικὸν στερέωμα—οἴμοι!—διὰ παντὸς ἐδοθήσθην. Ὁ Θεόδωρος Ἀρεταῖος ἀπέθανε! Διὰ βραχέων δὲ θέλομεν σκιαγραφῆσαι ὅποσον ἄνδρα ἀπώλεσε τὸ δύσμοιρον Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον.

Ὁ Θεόδωρος Ἀρεταῖος ἐγεννήθη ἐν Ναυπλίῳ, περὶ τὰ τέλη τοῦ 1829, τὰς δ' ἐγκυκλίους αὐτοῦ σπουδὰς διήνυσεν ἐν Ἀθήναις.

Φοιτήσας ἐν ἀρχῇ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, μετέβη εἰτα μετὰ τριετῆ ἀκρόασιν τῶν τῆς ἱατρικῆς σχολῆς μαθημάτων πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ τῷ 1851 εἰς Βερολίνον, ἐνθα μετὰ λαμπρὰς σπουδὰς ἀναγορεύεται διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς. Ἐκεῖθεν δὲ μεταβαίνει εἰς Βιέννην καὶ Παρισίους πρὸς εὐρύτεραν μόρφωσιν, ὅποθεν τῷ 1856 κατέρχεται εἰς Ἑλλάδα ἐπιστημονικώτατα κατηρηθίμενος. Ὑποστάς δὲ καὶ τὰς ἐν τῷ ἱατροδυσενδρίῳ πρακτικὰς αὐτοῦ ἐξετάσεις διορίζεται ἱατρός εὐθύς ἅμα τῇ συστάσει τῆς Ἀστυκλινικῆς ἐν αὐτῇ, τὰ μάλιστα ἐργασθεὶς πρὸς ἐδραῖωσιν τοῦ φιλανθρωπικοῦ—καὶ διδακτικοῦ—τούτου ἰδρύματος. Τῷ δὲ 1863 διορίζεται καθηγητῆς τῆς καλλιτεχνικῆς ἀνατομίας ἐν τῇ πολυτεχνικῇ σχολῇ, διδάξας ἐν αὐτῇ μέχρι τοῦ 1866. Ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ τῷ 1863 διορίζεται ὑψηλῆς τῆς χειρουργικῆς, κατὰ δὲ τὸν Μάρτιον τοῦ 1864 προάγεται εἰς ἕκτακτον καθηγητὴν τοῦ αὐτοῦ μαθήματος, ὅπερ ἐπὶ ἐξαετίαν ἐδίδαξε, γενόμενος κατὰ ὀκτώβριον τοῦ 1870 τακτικὸς καθηγητῆς τῆς χειρουργικῆς παθολογίας καὶ χειρουργικῆς κλινικῆς. Ἀπὸ πολλῶν δ' ἐτῶν διπύθνε τὴν χειρουργικὴν κλινικὴν τοῦ δημοτικοῦ νοσοκομείου ἢ Ἐλπίς, ἐν ᾧ ἐδίδασκεν ἐκτελῶν μετὰ πρωτοφανοῦς δεξιότητος καὶ ἀξιοθαυμάστου ταχύτητος τὰς σπουδαιότερας τῶν ἐγχειρήσεων.

Κατὰ τὰ ἔτη 1860 καὶ 1861 ἐξέδιδε τὸ περιοδικὸν «Ὁ Ἀσκληπιός», ὄργανον τῆς ἐν Ἀθήναις ἱατρικῆς ἐταιρίας, ἐν ᾧ πολλὰς πραγματείας ἐδημοσίευσε, καί: «Ἐκθεσὶν τοῦ κατὰ τὴν 9 φεβρουαρίου 1858 ἐν Κορίνθῳ καὶ τοῖς περίεξ συμβάντος σεισμοῦ καὶ τῶν συνέπειῶν αὐτοῦ». «Περὶ ἠλεκτροκαυστικῆς ἐφηρμοσμένης εἰς χειρουργικὰς ἐγχειρήσεις». Ἡ χειρουργικὴ παρ' Ἑλλήσιν—Ἰσχυαῖος Ἀγωγὴ καὶ πολλὰς ἄλλας.

Διετέλεσε δὲ μέλος πολλῶν ἱατρικῶν ἐταιριῶν καὶ ἄλλων φιλολογικῶν σωματείων, ὑπὲρ ὧν ἐργάζετο πρύτανης δ' ἐξελέγη κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1879—1880, ὅποτε ἀναλαβὼν τὴν ἀρχὴν ἐξεφώνησε τῇ

14 ὀκτωβρίου 1879 τὸν ὥραϊον καὶ εἶτα δημοσιεύθηεντα λόγον του : «Περὶ τῶν προσόδων τῆς χειρουργίας κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας».

Μέλος τῆς πανεπιστημιακῆς συγκλήτου ἐξελέγετο διαρκῶς καὶ διετέλει ἰατροσύνοδρος ἀπὸ τοῦ 1865. Κατὰ δὲ τὴν πρό τινων ἐτῶν ἐορτασθεῖσαν πεντηκοδιετηρίδα τοῦ ἐν Βονωνίᾳ Πανεπιστημίου ἀπεστάλην ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ εἰς αὐτό, ἀνακεινώσας πρὸς τοὺς αὐτόθι συνελεθόντας σοφοὺς τῆς Ἑσπερίας σπουδαίαν πραγματείαν.

Σύναμα δ' ἐπεφορτίσθη τότε καὶ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Πανεπιστημίων, ἐπιστημονικῶν φροντιστηρίων καὶ θεραπευτηρίων, τὰς δὲ περὶ αὐτῶν μελέτας του πρό τινος ἐδημοσίευσεν.

Ἡ τε ἑλληνικὴ καὶ ἄλλων κρατῶν κυβερνήσεις ἐτίμησαν τὰς πρὸς τὴν ἐπιστήμην, τὰ γράμματα, τὴν ἀνθρωπότητα ὑπηρεσίας αὐτοῦ δι' ἀνωτέρων παρασῆμων.

Ἀφιερθεὶς δὲ τῇ ἐπιστήμῃ ὁ Ἀρεταῖος εἰργάζετο ἀόκνως ἀφαρμοζῶν πᾶν ὅ,τι νέον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ.

Ὁ θάνατος δὲ τοιοῦτου ἐξόχου ἐπιστήμονος καταλείπει κενὸν δυσαναπλήρωτον ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ὑπὲρ τῆς προσόδου τοῦ ὀποίου, ὡς γράφει ἐν τῇ διαθήκῃ του, ἐμὸς ἔθεσε μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς αὐτοῦ.

Τὸ μέγιστον μέρος καὶ περιουσίας αὐτοῦ ἀφιερῶν ὁ αἰδίδιος καθηγητὴς τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ὅπως δι' αὐτοῦ ἀνεγερθῆ ἐν Ἀθήναις Νοσοκομεῖον, περιλαμβάνον 45 ἕως 50 κλινάς, ὑπὸ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν :

Χειρουργικὴ καὶ γυναικολογικὴ κλινικὴ

ἰδρυθεῖσα ὑπὸ

Θεοδώρου καὶ Ἑλένης Ἀρεταίου.

Τὸ ὄνομα τῆς συζύγου αὐτοῦ. ἥτις μετ' ἐκφράσεων λατρείας ἀληθοῦς ἀναφέρεται ἐν τῇ διαθήκῃ του ἐξήτησεν ὁ Ἀρεταῖος ὅπως τεθῆ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, διότι αὐτῇ, λέγει, εἰς τὴν περὶ τὴν οἰκιακὴν οικονομίαν ἰκανότητα αὐτῆς, ὀφείλει τὰς ἀπαρχὰς τῆς περιουσίας του. Συγχρόνως δ' ὤρισεν ὅπως, ὀπόταν ἢ Ἀκαδημία ἄρξῃται λειτουργοῦσα καὶ ὀρίζουσα διαγωνίσματα ἢ βραβεῖα ἐπιστημονικά, τὸ Πανεπιστήμιον χορηγῆ δραχμ. 1000 κατ' ἔτος πρὸς ἰδρυσὶν γέρατος χιλιοδράχμου ἐτησίου ἢ δις χιλιοδράχμου κατὰ διετίαν, καὶ ὅπερ φέρον τὸ ὄνομα αὐτοῦ ν' ἀνήκῃ εἰς τὸ τμήμα τῆς ἰατρικῆς ἢ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

Τοιοῦτος δ' ἐν ἀτελεῖ σκιαγραφίᾳ ὁ ἀνὴρ, ὃν ἐκάλυψεν ἡδὴ ἡ ἀττικὴ γῆ. Ὅποιον δὲ τὸ μέγεθος τῆς ἀπωλείας, ἦν ὑπέσθη ἢ ἑλληνικὴ ἐπιστήμη, ὅποιον τὸ πλῆγμα, ὅπερ ὑπέσθη ἢ ἀκαδημαϊκὴ νεότης, διελάλησεν εὐγλωττως τὸ μέγα ἀληθῶς πένθος, ὅπερ κατέλαβε τοὺς τε φοιτητὰς, συναδέλφους καὶ πάντας τοὺς γνωρίσαντας αὐτόν.

Τὴν μνήμην σου, σεβαστὴ καθηγητά, θά περιθάλλῃ ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ τὸ Ἑθνικὸν Πανεπιστήμιον, ὡς τὸ πρῶτον ἀγαθόν, ὡς κέντρον ἐπιστημονικοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐπιστημονικῆς ἐδελουσίας. Ἡ μνήμη σου θά διατελῆ μεταδιδόμενη

ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ἀείποτε ζῶσα καὶ θάλλουσα ἐν τῇ εὐγνωμοσύνῃ τοῦ ἔθνους σου, ὑπὲρ οὗ λαμπρῶς ἦθλησας.

Κ. ΚΟΚΚΟΛΑΤΟΣ.

Ο ΑΧΑΝΗΣ ΩΚΕΑΝΟΣ.

Εὐλαμπῆς δέιλῃ αἰθρίας ἡμέρας διὰ τοῦ παγγράσου τοῦ φωτός μανθίου τὴν φύσιν περιέβαλλεν· ἐπὶ τοῦ λόφου αἱ τηλεθώσαι δάφναι ἐκυρτοῦντο ἐρατεινῶς ἐν' ἀποφύγῳσι τὴν ἐλαφρὰν τῆς αὔρας θωπεῖαν. Ἐν τῷ χλοανθεῖ πεδίῳ νεαροὶ ποιμένες καὶ ποιμενίδες εὐμειδεῖς ἤλουν εὐθύμως καὶ συνωροῦντο κυκλικῶς ἀλληλοκρατούμενοι τὰς χεῖρας ἀπὸ τῶν καρπῶν· καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ λόφου προσπνεύουσα ζεφυρίτις, πλήρης ἤδη τοῦ ἀγνοῦ μύρου τῆς δάφνης, ἦν κατώρθωσεν ἵνα θωπεύσῃ, διήρχετο ταχεῖα τὸν φαειρὸν κύκλον τῶν νεανιῶν, ἀνήρπαζεν ἐν παιδιᾷ τὴν κυματῶσσαν τῶν παρθένων κοίλην, ἐρρίπιζε τὰς μορφὰς αὐτῶν, καὶ κλέπτουσα ἀπὸ τῶν ἀπκλῶν τοῦ χοροῦ χειλέων τὰ πτερόεντα τῶν ἄσμάτων ἔπεα, ἐσκέδαζεν αὐτὰ μακρὰν, μακρὰν, δεξιᾶ, ἀριστερᾶ, τέλος δὲ ἀπαυδῶσα, ἐπέρριπτεν αὐτὰ εἰς τὰ ὕδα τῆς εἰς δάση κεκρυμμένης Ἥχους, ἥτις ἐν ἀκαρεῖ μυριζικίς αὐτὰ ἀνεσάλπιζε.

Κατῆλθον τοῦ λόφου, διέβην τὴν κοιλάδα καί, φθῶσα εἰς τὴν πύραλον ἔστην πρὸ τοῦ ἀχανοῦς ὠκεανοῦ. Ἡπλοῦτο οὗτος πρὸ ἐμοῦ εὐρύς, ἀτέρμων, λειὸς γλαυκόφαιος· τὸ ἀίερον αὐτοῦ κύμα ἀενάως ἐρχόμενον, ἀενάως προσέπιπτεν ἐπὶ τῆς πετρώδους ρηγμῖνος καὶ ὠγκούτο, ὑψοῦτο, ἐπάλλετο, οἶονεῖ προσπαθοῦν ἵνα ὑπερβῇ αὐτὴν καὶ μετ' ὄρμης πλημμυρῆσῃ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Ἀλλὰ χεῖρ ἀφανῆς, χεῖρ σιβαρᾶ, ἡ χεῖρ ἡ ἄπτουσα τοῦ ἡλίου τὸν ἀείφωτον λύχνον καὶ βάρουσα εἰς θαυμασίας θάλους χοιρὰς τὰ καλλιπέταλα ἄνθεμα, ἡ χεῖρ ἡ ἀπλοῦσα ροδίνην αὐλαίαν ἐπὶ τοῦ αἰθέρος ἐν αὐγῇ καὶ σπεύρουσα ἐπ' αὐτοῦ μυριάδας ἀδαμάντων ἐν σκοτίᾳ, ἡ χεῖρ ἐκείνη, λέγω, ἡ πανίσχυρος, ἡ τῶν τεσσάρων ἀκρατῆτων στοιχείων τὴν ὄρμην ἐν τῇ παλάμῃ συνέχουσα, ἀκόπως τὸ θρασὺ κύμα ἐκάλυσε· τότε δ' ἐκεῖνο καθορῶν ἑαυτὸ τῶσφ ἀνίσχυρον πρὸ τῆς τὴν φύσιν ἠνιοχούσης ἀοράτου χειρός, ἐπανέπιπτεν ἀριέν βαθὺν ρόχθον, οἶονεῖ ὀπόκωρον στόνον ἀπογοητεύσεως.

Καὶ ἐν ᾧ χρόνῳ τὸ βλέμμα μου ρεμβῶδῶς ἐπ' αὐτοῦ ἐπλανᾶτο, ὁ νοῦς μου ἐφέρετο πρὸς ἀχανεῖς, ὡς ἡ ἔκτασις ἐκείνη τοῦ ὕδατος λογισμούς. . . .

Μέσφ τοῦ πόντου τοῦ γλαυκοῦ, τοῦ πόντου τοῦ

[ἀπείρου,

ὅπου κυλῖονται σωροὶ ἀφροσπεφῶν κυμάτων θορυβουμένων εἰς πνοάς ἀνέμου καὶ ζεφύρου ὡς ὑπὸ πτέρυγ' ἀραιῶν πνευμάτων ἀοράτων,

μέσῳ τοῦ πόντου τοῦ μεσοῦ εἰρηκτικῆς γαλήνης,
ὄν ἄνωθεν λευκόφαθα ἐπισκιάζουσαν γέφην,
ἐνθα παφλάζει ἡ ροὴ τῆς ἡρεμαίας δίνης
καὶ προχωρεῖ, καὶ προχωρεῖ δίχως ποτὲ νὰ στρέφῃ.

εἶδον βουνοῦ τὴν κορυφὴν ἦν λούουσι χειμῶνες
καὶ δίχως ἡ μαγία τῶν νὰ τὴν πατάξῃ δύνουν,
καὶ μόνον ἀπομένονσαι αἱ ἄστριλοι χιόνες
ἀμφιβόλον λευκότητα, ὅταν νυκτώσῃ, χύνουν.

Στεργὸν καὶ χιονόλευκον ὡς γίγας ἐκ μαρμάρου
ὑψοῦται γαῦρον τὸ βουνὸν ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων·
ἀναίσθητον καθὼς αὐτὸ τὸ μαρμαρον τῆς Πάρου
ἀκούει τοὺς ψιθύρους τῶν καὶ τὰ στενάγματά τῶν

Ἐνίοτε χρυσοῖ ἀκτίς τοῦ δύνοντος ἡλίου
ἡ φῶς αὐγῆς καταφιλοῦν τὸ ρόδον ὕπερ θάλλει
δικὴν στεφάνου λαμπεροῦ, στεφάνου οὐρανοῦ
τὴν κορυφὴν τὴν ἄδατον τοῦ ὄρους περιβάλλει,

Καὶ τότε, τότε, ἡ λευκὴ χιὼν χρυσιζομένη
τὸ παριστᾷ ὡς ὑψηλὴν εἰκόνα μεγαλείου
ἦν δέβεται ἡ θύελλα ἂν πνέῃ μνηκωμένη
καὶ στεφανοῖ ἐν θαυμασμῷ ἡ δύσις τοῦ ἡλίου.

Ἦ ὄγκε οὐρανόμυκτες, ὦ γίγα τῆς θαλάσσης
ὄν δέβεται ἡ θύελλα καὶ στεφανοῖ ἡ δύσις!
ὁ ἀναξ τῆς ἐκτάσεως εἶσαι αὐτῆς ἀπάσης:
τὸ κύμα εἶναι θρόνος σου καὶ κράτος σου ἡ φύσις.

Πῶς ἦθελα τὴν κορυφὴν αὐτὴν τὴν πελωρίαν
ἦν, πρώτην, ἂν περιχυθῆ, ὀμίχλης θέλει κρύψει,
ἐγὼ νὰ ἔχω κλίμακα ὑψίβατον εὐθείαν
καὶ νὰ πατιῶ ἐπ' αὐτῆς ν' ἀνέλθω εἰς τὰ ὕψη! . . .

Νομιζῶ ὅτι μετ' αὐτῶν συκοινωνεῖ ἐκεῖνη . . .
πλὴν καὶ ἂν ἦναι χαμηλὴ ἕως ἐκεῖ νὰ φθάσῃ,
ὁ ἀετὸς ὅς τις πετᾷ ἐπάνω τῆς καὶ κλίνει
μὲ τὰ πτερὰ του δύναται νὰ μὲ ἀναδιδάσῃ.

Ἦθελα τέλος, ὅπως σύ, ὀρθὴ καὶ μαρμαρίνη,
ἐπὶ αἰῶνας ἀπαθῆς, ἐπὶ αἰῶνας ζῶσα,
νὰ θεωρῶ τὸν οὐρανόν, τὸ σύμπαν ἐν γαλήνῃ,
τῆς οἰκουμένης τὴν ζῶν νὰ θεωρῶ σιγῶσα! . . .

Οὕτως, ἐπάνω, ὑψηλὰ καὶ τῶν αἰθέρων πέραν
εἰς ὕψη ὑπερνέφελα, εἰς σφαίρας ἰδεώδεις
ἐν αἷς δὲν ἔχει ἡ αὐγὴ ἡ ἀμύφωτος ἐσπέραν
καὶ ἄς μᾶς κρύπτουν τοῦρανοῦ οἱ θόλ' οἱ σαπφειρώδεις.

Ἦκεανὸς ἀπέραντος, βαθὺς ἐπαιωρεῖται
καὶ εἶναι ἄπειρος καθὼς ὁ Πλάστῃς εἶναι μόνον·
ὑπὸ ἰσχύος ἀφανοῦς ὁ ροῦς του διωθεῖται
καὶ εἶν' ἡ θάλασσα αὐτῆ· ὁ πόντος τῶν αἰῶνων.

Πάντοτε ῥεεῖ δίχως πλὴν ποτὲ του νὰ ἐκρέῃ.
ἀέρων κοίτη συγκρατεῖ τὸ ῥεῖθρον τὸ εὐρύ του
Θεοῦ πνοῆ, γλυκὺς βορρᾶς, ἐπάνω του προπνέει
καὶ εἶναι, εἶναι ὁ Θεὸς ἡ ὄρητος πηγὴ του . . .

Ἐκαστον κύμα του αἰὼν κ' οἱ παφλασμοὶ του ὕμνοι
οὐς ἀσιγῆτως ἀνυψοῖ πρὸς τὸν Θεὸν ἡρέμα·
ἀπλοῦται ὡς ἀκύμαντος γαλνναία λίμνη
καὶ εἶναι ἡ γαλήνη του τοῦ Ποιητοῦ τὸ βλέμμα.

Ναί! ἂν ἡ λαίλαψ κάποτε πνοὴν λυσδῶδη χύνη
ρίπτει τὸ βλεμμα ὁ Θεὸς καὶ ἡρεμεῖ ὁ κλύδων
καὶ πάλιν ὡς μεϊδιάμα προβάλλει ἡ γαλήνη
κ' οἱ ἀργυρόλευκοὶ ἀφροὶ δικὴν ἀγῶν ἐλπιδῶν.

Ἦν αἰθριάση κάποτε μεϊδιάμα τοῦ Πλάστου
ἐπάνω του προσπίπτουσιν αἱ λάμψεις του ἐκεῖναι·
καὶ τ' ἀνακλῶντα κύματα τὰς θείας καλλονὰς του
Χρυσοῖ αἰῶνες λέγονται, χρυσοῖ αἰῶνες εἶναι.

Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γλαυκοῦ ὠκεανοῦ ἐκεῖνου
ὅστις καλεῖται ἄπειρος ἐκεῖ αἰωνιότης
ἐπάνω θρόνου λάμποντος, χρυσοῦ, ἀδαμαντίνου,
ὡς σύ, ἐδῶ, βουνόν, οἰκεῖ ἡ Ἄναρχος Θεότης.

Εἶν' ἡ μορφή τῆς ἄηραστος καὶ δέλας Ἀληθείας
ὡς σὲ τοῦ Φοῖβου ἡ ἀκτίς, ἐκεῖνιν περιβάλλει·
θαυβοὶ δὲ τῶν ὀμμάτων μας τὰς βλέψεις τὰς θρασείας
φωτὸς αὐλαία κρύπτουσα τὰ ἱερά Της κάλλη.

Πνευμά μου, σπῆσον τὰ πτερὰ! ὦ φαντασία, στίθι!
ἐμπρὸς εἰς τὴν Θεότητα μὲ θράσος πλανωμένη,
κ' εἰς τοῦ πελάγους τάχανῃ καὶ βαραιοῦσθι στίθι,
αἰθνης ἡ πτέρυξ σου ἀργὴ καὶ κεκμηκυῖα μένει! . . .

Ἄπο τὰ κύματα αὐτὰ τῶν ἀχανῶν αἰῶνων
φεῖ ὁ Πλάστῃς κ' εἰς ἡμᾶς σταγόνα μίαν θάινει
καὶ ἥλιος ὑπέροτος τὸ Ἄπειρον χρυσοῦν
τὴν ἐξατμίζει, καὶ ἐκεῖ αὐτὴ ἐπαναβαίνει.

Καὶ ὡς τὰ κύματα αὐτά, βουνόν, ἐμπρὸς σου κλίνουν
κ' ὁ ποῦς σου θραύει τὴν ἠχώ τοῦ σιγανοῦ τῶν
[βρόντου
κ' ἐκεῖνα πρὸ τοῦ Ἄνακτος ἔρχονται, πίπτουν, δύνουν
καὶ προσκυνοῦσι θίγοντα τὴν ἄκραν τῶν ποδῶν Του!

Ἦ πόντες, προσιτῆ εἰκὼν τῆς αἰωνιότητος ἐπὶ γῆς,
κοινὴν αὐτὴν πᾶσι τοῖς ἐπὶ γῆς ἀποφαίνουσα· ὦ οὐ-
ρανέ, ἀπρόσιτος ταύτης ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ αἰθέρος εἰ-
κὼν δηλοῦσα [ὅτι δέον ἵνα ὑψωθῇ τὸ ἠθικὸν ὄν ὅπως
φθάσῃ μέχρις αὐτῆς· ὦ μεσοπάντιον βουνόν, τὸν
Ἄνακτα τῶν αἰῶνων παριστῶν, ὑπερῶψηλος στήλη,
τὰς δύο ταύτας μεγαλοπρεπεῖς τοῦ ἀπείρου εἰκόνας
συνάπτουσα! Ἐρ' ὑμῶν ὡς ἐπ' εὐρείας καὶ ἡρέμου
ἀγκάλης μετὰ πόθου ῥιπτόμενον ἐπαναπαύεται τὸ
πνεῦμα ἡμῶν, ὅπερ ἐσχεῖ ἐν τῇ φύσει τὸ ἀχανές καὶ
ἐν αὐτῷ τὸ Θεῖον ἐπιζητεῖ.

ΚΟΡΝΗΛΙΑ Α. ΠΡΕΒΕΖΙΑΤΟΥ.

ΠΛΟΥΣΙΟΣ ΠΑΜΟΣ.*

Δὲν ἠδύνατο λοιπὸν ν' ἀναμείνῃ ἐπὶ πλέον καὶ τὸ
ταχύτερον, τῇ ἐπιούσῃ αὐτῆ, ἔδει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν
ἀπόφασιν αὐτῆς, ἄλλως θὰ ἦτο λίαν ἀργά.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν ὑπῆρχεν
ἐτέρα διέξοδος εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς πλὴν τοῦ θανά-
του, γαλήνῃ κατεκάλυψε τὴν ψυχὴν αὐτῆς, γαλήνῃ,
ἦν παρέχουσιν αἱ ὀριστικῶς ληφθεῖσαι ἀποφάσεις.
«Θ' ἀπέθνησκε· ναί! θ' ἀπέθνησκε, καὶ τὰ πάντα
οὕτω θὰ ἔληγον». Ὅταν ὅμως παρετήρησε τὸν θάνα-
τον τόσον πλησίον αὐτῆς, ὅταν ἠσθάνθη τὴν παγερὰν

*) Ἰδε ἀριθ. 25, σελ. 461—463.

αὐτοῦ χεῖρα τιθεμένην ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτῆς ὅπως τὴν ὠθήσῃ εἰς τὴν θάλασσαν, ἐξέλιπε τὸ θάρρος αὐτῆς.

— Καὶ τί τάχα ἐὰν γείνη τόσον ἐνωρίς! Δὲν θέλω ν' ἀναβάλω τὸ πρᾶγμα εἰς ἀόριστον ἐποχὴν. Ἀμέσως λοιπὸν, αὔριον!

Τότε ἡ νεαρὰ αὐτῆς ἡλικία ἐξανέστη. Ἐκατηγόρησε τοῦ Καμίλλου, ἀπεκάλεσεν αὐτὸν δῆμιον, δολοφόνον καὶ ὠκτεῖρον ἐκείνους οἱ ὅποιοι τὴν ἡγάπων καὶ τοὺς ὁποίους θά ὤθει εἰς τὴν ἀπελπισίαν.

Ἦ νύξ ἦν διήλθεν ὑπῆρξε τρομερὰ, ἀγωνιώδης. Ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ὅτι παρεφρόνει θέλουσα ν' ἀποθάνῃ, ὅτι δὲν ἀποθνήσκει τις μόλις εἰκοσιν ἑτῶν ὦν, ὅτι ὁ βίος ἔχει τύχαι θαυμαστοποιούς καὶ πολλὰς λαμπράς ἐπιφυλάσσει ἀνταποδόσεις εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἔχουσι τὴν ἰσχὺν νὰ μὴ ἀπελπίζονται. Κατὰ τινὰ στιγμὴν τῆς νυκτὸς ἐπήδησε κάτω τῆς κλίνης αὐτῆς καὶ μετέβη μέχρι τοῦ διαφράγματος, ὑπερ ἐχώριζε τὸν κοιτῶνα τῆς μητρὸς αὐτῆς ἀπὸ τὸν ἑαυτῆς, ὅπως καλέσῃ αὐτὴν εἰς βοήθειαν. Θὰ τῆ ἐξεμυστηρεύετο τὰ πάντα καὶ τότε αἱ δύο ὁμοῦ θὰ εὐρισκον μέσον σωτηρίας. Ἔσθη ὅμως ἔχουσα ὑψωμένην τὴν χεῖρα. Σωτηρία ἄλλη δὲν ὑπῆρχε, πλην τοῦ μετὰ τοῦ Καμίλλου γάμου, ἤτοι ἡ πτωχεῖα, ἡ ταπεινώσις καὶ ἐν τέλει ὁ θάνατος τοῦ ἔρωτος αὐτῆς.

Ἀνεμνήσθη τότε ἓνα πρὸς ἓνα ἄπαντας τοὺς σταθμούς δι' ὧν διήλθε καὶ τῆ πρώτῃ ἦν τόσον σταθερὰ ἐν τῇ ἀποφάσει αὐτῆς ὅσῳ καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἔλαβεν αὐτὴν.

Μόνον, χάριν τῆς ἀγάπης αὐτῆς πρὸς τοὺς γονεῖς, ἀνέβαλε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ἐπὶ μίαν ἡμέραν. Δὲν θὰ ἐξετέλει αὐτὴν τῇ ἐπιούσῃ ἀλλὰ τῇ μετεπιούσῃ. Ἦτο ἡμέρα χάριτος, ἦν παρεῖχεν ἑαυτῇ καὶ τοῖς γονεῦσιν αὐτῆς.

Ὅταν ἤκουσεν ἀνοιγομένης τὰς θύρας τοῦ ἰσογαίου ἠγέρθη, ἐνεδύθη πρωινήν αἰσθητὰ, ἔρριψεν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῆς ἐπανωφόριον μάλλινον καὶ ἐξῆλθε.

Δὲν θὰ ἐρρίπτετο εἰς τὴν θάλασσαν ἐκ τῆς προκυμαίας ὅπως ἐπεθύμει τὴν προτεραιάν. Ἐκ τοῦ λιμένος ἦτο δυνατόν νὰ ἴδωσιν αὐτὴν, νὰ σπεύσωσιν εἰς βοήθειαν καὶ νὰ τὴν σώσωσιν. Εἶχεν ἀνάγκην μέρους ἀπομεινωμένου, ὅπου νὰ ἦτο βεβαία ὅτι θὰ ἦτο ἐξησφαλισμένη κατὰ γελοίας διασώσεως, ἠλπίζε δὲ νὰ εὐρῆ τοιοῦτον ἐν τῇ παραλίᾳ. Ἐξερχομένη τοῦ χωρίου ἐτράπη ἀτραπὸν ἡ ὁποία ἐλαφρῶς ὑποκλίνης, ἦν σύντομος, καταλιπούσα δὲ τὴν ὁδὸν καὶ τὸ ποτάμιον πρὸς τὰ ἀριστερά, ἐν διαστήματι δεκαλέπτῳ ἔφθασεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ τῆς ἀκτῆς βράχου, ἐν πλήρει ἡσυχίᾳ, ἐν πλήρει ἐρημίᾳ. Ἠτένισε περὶ αὐτῆς καὶ οὐδένα παρετήρησεν ὡς εἶχε προῖδει. Ἐν τῷ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς δασυλλίῳ ἤκουε μόνον τὸ κελᾶδημα τῆς ὑπολαίδος καὶ κάτωθεν τὸν ψίθυρον τῶν κυμάτων τὰ ὁποία ἐθραύοντο ἐπὶ τῆς παραλίας. Ὁ ἀνατέλλων ἥλιος ἔρριπτε λοξῶς τὰς ἀκτίνας αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μαργαριτώδους ἐκ τῆς δρόσου χλόης, αἱ ὁποῖαι δὲ κατέπιπτον ἐπὶ τῆς γαληνιώσης θαλάσ-

σης, ἡ ὁποία πέραν τῆς μελαίνης σκιάς, ἦν ἐσχημάτιζον οἱ βράχοι, ἀπήστραπτεν ὡς κάτοπτρον.

Ἐξηκολούθησεν οὕτω βαίνουσα μέχρι μικρᾶς πεδιάδος κειμένης ἐν τῷ μέσῳ δύο ὄγκων ἐκ γρανίτου μετὰ κορυφῶν φαιοχρόων καὶ ἐκεῖ ἔστη· οὐδαμοῦ βεβαίως ἠδύνατο νὰ εὐρῆ καταλληλότερον μέρος. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ καταληφθῇ ἐξαπίνης, κάτωθεν δ' αὐτῆς, ὑπὸ τὸν ἀπότομον βράχον τῆς παραλίας εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν βημάτων ἔκειτο ἡ θάλασσα. Ἡ χλόη ἔφθανεν ἐπὶ τοῦ ἐλαφρῶς ὑποκλινούς βράχου μέχρι χαμαῖδος καὶ ἐκείθεν ἡ θάλασσα. Δὲν τῇ ἔμεινε λοιπὸν ἄλλ' ἢ νὰ καταλίπῃ ἑαυτὴν καὶ ὀλισθήσῃ.

Ἐνῶ ἐπλησίαζε πρὸς τὸ χεῖλος τοῦ βράχου τοῦ ὑπερκειμένου τῆς ἀθύσσου ὅπως ἀναμετρήσῃ τὸ ὕψος αὐτοῦ, ἤκουσε φωνῆς κραζούσης·

— Ἔ! δεσποινίς!

Ἐστράφη ἔντρομος καὶ ὡσεὶ ἀπόπληκτος, παρετήρησε δὲ ὅτι ἐκ καλύβης τὴν ὁποίαν δὲν εἶχε διακρίνει ἐνεκα τῆς χαμηλῆς καὶ ὑπὸ χόρτων κεκαλυμμένης στέγης αὐτῆς ἐξήρχετο τελωνοφύλαξ κεκαλυμμένος ὑπὸ ἐπανωφορίου καὶ ἔσπευδε πρὸς αὐτὴν διανοίγων πρὸ αὐτοῦ τὰ ἐπιπροσθούντα χόρτα.

— Συγγνώμην, συγχώρισέ με, δεσποινίς, διότι σὲ ἐφώναξα, ἀλλὰ, ζεῦρετε, δὲν εἶναι γνώσεως κάρωμα νὰ πλησιάζῃ κανεὶς ἔτσι εἰς τὸν βράχον ἐπάνω εἰς τὸ γλυστερὸ χορτάρι. Εὐκόλα γλυστρὰ κανεὶς καὶ τότε ἄδιο σας. Ἐκατομμύρια φοραὶς γέννηκε τὸ ὄμοιο, πρέπει λοιπὸν καλλίτερα νὰ πάρετε αὐτὸ τὸ μονοπάτι καὶ νὰ πιστεύσῃς ὅτι τὸ λέγω πρὸς τὸ καλὸ σου.

Ἐκείνη νῆχάριστησεν αὐτῷ καὶ τραπείσα τὴν ἀτραπὸν, ὡς συνέστησεν αὐτῇ, κατήλθεν αὐθις εἰς τὸ χωρίον.

Ὡς καὶ κατὰ τὴν προηγουμένην ἡμέραν ἐπὶ τῆς προκυμαίας, ἀφοῦ ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς, ἠσθάνετο ἑαυτὴν ἡρεμον καὶ σταθεράν. Οἱ τρόμοι, αἱ λιποψυχίαι τῆς νυκτὸς ἐξέλιπον. Ἦδη ἠτένιζεν ἐκ τοῦ ὕψους, ἔκρινεν ἐξ ὑψηλοτέρας ἀπόψεως καὶ οἰοεὶ ὠκτεῖρε τὸν ταραχώδη βίον τοῦ κόσμου τούτου, ὃν κατελίμπανε τὴν ἐπιούσαν. Σκεπτομένη ὅτι τὸ πᾶν τετέλεσται, ὅτι θ' ἀπεσπᾶτο τοῦ ἀθλίου τούτου κόσμου, ἐν ᾧ δὲν ὑπῆρχε πλέον δι' αὐτὴν ἄλλ' ἢ ταπεινώσις καὶ ἀηδία, καθυσύχασεν. Ἦδη ἠσθάνετο ἑαυτὴν γαληνιαιάν καὶ μεγάλην ἡσυχίαν πνεύματος ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ. Περιφρονοῦσα ὅ,τι θὰ ἐγκατελίμπανε, ἔχουσα πεποιθήσιν ἐφ' ὅ,τι μετέβαινε νὰ εὐρῆ, νέας διέβλεπεν ἐλπίδας αἱ ὁποῖαι ἔφερον αὐτὴν εἰς σημεῖον νὰ βλέπῃ τὰ πέραν τοῦ κόσμου τούτου μετ' αἰσθημάτων ἀσφαλείας.

Ἐπανελοῦσα εὐρε τὴν μητέρα τῆς ἀναμένουσαν.

— Διατί ἐξῆλθες;

— Εἶχον ἀνάγκην νὰ πάρω ὀλίγον ἀέρα.

— Καὶ ποῦ ἐπῆγες;

— Ἔως εἰς τὸ παράλιον.

— Δὲν ἐκουράσθης;

— Τούναντίον, σὺς βεβαίῳ μάλιστα ὅτι τώρα εἶ-

μαι καλλιτέρα παρά όταν ἐξῆλθον.

— Ἐάν λοιπόν δὲν εἶσαι κουρασμένη ἔρχεσαι μαζί μου εἰς Φλαμμουβίλ μετὰ τὸ πρόγευμα;

— Βεβαίωτατα καὶ ἔρχομαι μαζί σας, καθ' ἕλην τὴν ἡμέραν, χωρὶς νὰ ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ πλησίον σας.

— Ἐχω νὰ δώσω ὁδηγίας εἰς τὸν ξυλοργόν, καὶ σὺ θὰ τῷ δώσης ὅ,τι διαταγὰς θέλεις.

— Ἐγὼ ὅμως δὲν θέλω τίποτε.

— Διατί τίποτε;

— Θέλω νὰ εἶπω τίποτε τὸ ὁποῖον σεῖς νὰ μὴ θέλετε. Μήπως δὲν προβλέπετε σεῖς ὅλα;

Μετὰ τὸ πρόγευμα συνώδευσε τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα της εἰς Φλαμμουβίλλην ὅπου διῆλθον τὴν ἡμέραν ἐν τῇ νέᾳ οἰκίᾳ καὶ τῷ κήπῳ αὐτῆς, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ Σωσάννη ἐνεκέντρισε ροδάς ἐστερημένας ἀνθέων, βεβαία οὕσα ὅτι οἱ γονεῖς αὐτῆς θὰ ἠγάπων αὐτάς μόνον καὶ μόνον διότι αὕτη περιεποιήθη αὐτάς.

Εἰς Διελὲτ ἐπέστρεψαν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ δειπνήσωσι καὶ τῇ ἐσπέρᾳ πάντες ἀπῆλθον καὶ ἐκάθησαν ἐπὶ τῆς προκουαίας. Ἐκείνη κατώρθωσε νὰ καθήσῃ μεταξὺ τῶν δύο καὶ κρατῇ τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἔμειναν δ' ἐκεῖ μέχρι τῆς νυκτὸς χωρὶς κανεῖς νὰ διαταράξῃ τὴν ἡσυχίαν αὐτῶν πρὸ τῆς γαληνιᾶς θαλάσσης.

— Δὲν μᾶς ἐξηγήητε, πατέρα, πῶς σκοπεύετε νὰ διαρρηθίσητε τὰς ἐργασίας σας; ἠρώτησεν ἀπειθυνομένη πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ κ. Καπέλ ὑπερ πᾶν ἄλλο ἠγάπα νὰ διηγῆται τί ἐσκόπει νὰ πράξῃ, εὐχαρίστως ἤρξατο ἀναπτύσσων τὰ σχέδιά του. Ἦδη μόνον τὰς καλὰς ἀπόψεις τῆς ἐπιχειρήσεως ἔβλεπεν, ἀπώλεσε δὲ πᾶν ἔχνος κακῆς ἀπόψεως διὰ τῆς ὁποίας πρό τινων ἔτι ἡμερῶν ἐπεβάρυνεν αὐτήν.

Ἡ Σωσάννη χωρὶς νὰ εἶπῃ τίποτε ἤκουεν, ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν ἐπέλεξεν αὐτοῦ τὴν χεῖρα διὰ κινήσεως, ἢν ἐκεῖνος ἐξελάμβανεν ὡς ἐπιδοκιμασίαν, ἄλλοτε δὲ ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς μητρὸς αὐτῆς ἢ ἐπαυεπαύετο ἐπὶ τῆς ἀγκάλῃς αὐτῆς.

Ὅταν ἡ δρόσος τῆς νυκτὸς ἤρξατο νὰ καθίσταται ἐπαισθητή, ἡ κ. Καπέλ, κακῶς καὶ αὕτη ἐννοοῦσα τὴν σημασίαν τῶν θωπειῶν ἐκείνων τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, ἀπέδωκεν αὐτάς εἰς τὸ ψῦχος καὶ χωρὶς νὰ εἶπῃ τίποτε, ἐκ φόβου μὴ ἡ Σωσάννη ἀντίειπῃ, ἠθέλησε νὰ ἐπιστρέψωσιν οἰκαδὲ.

— Ἀπὸ τώρα! ἀνέκραξεν ἡ Σωσάννη. Πόσον ἐπεθύμουν νὰ ἦτο ἀτελειώτος αὐτὴ ἡ ὥραία ἐσπέρα. Πόσον καλὰ εἴμεθα.

— Εἶναι ὥραία ἡ βραδιά ἀλλὰ ψυχρά, ἀπήντησεν ἡ κ. Καπέλ.

— Προαγγέλλει ἀλλαγὴν τοῦ καιροῦ, εἶπεν ὁ κ. Καπέλ.

— Τότε ὡς ἐπιστρέψωμεν, εἶπεν ἡ Σωσάννη.

Ὅταν ἀνῆλθον εἰς τὰ δωμάτια αὐτῶν, ἠναγκάσθη νὰ συγκρατήσῃ ἐαυτὴν ὅπως μὴ ἐναγκασθῇ τοὺς

γονεῖς αὐτῆς μετ' ἐκχύσεως αἰσθημάτων ἢ ὁποῖα θὰ τὴν προέδιδεν.

— Ἐς αὐρίον.

— Καλὴν νύκτα.

HECTOR MALOT

(Ἀκολουθεῖ)

(Μετάφρασις Α. ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ).

ΕΤΑΙΡΕΙΑΙ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ

Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος.

Συνεδρία τῆς 12 Ἀπριλίου.

Ἀνακοίνωσις Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑ.

Κατὰ τὴν τακτικὴν συνεδρίαν τῆς παρελθούσης δευτέρας, γενομένην ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ προέδρου κ. Ἀναστ. Χρηστίδου, παρόντος πολλοῦ ἀκροατηρίου, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπικύρωσιν τῶν πρακτικῶν τῆς προτέρας τακτικῆς συνεδρίας, τὴν ἀνακοίνωσιν περιλήψεως τῶν εἰσελθουσῶν ἐπιστολῶν καὶ τὴν πρότασιν νέων μελῶν, ὁ κ. πρόεδρος ἀγγέλλει τὸν θάνατον τοῦ ἐκ τῶν ἐπιτίμων μελῶν τοῦ Συλλόγου ἀπὸ τοῦ 1886 αἰδιόμου Θεοδώρου Ἀφεντούλη καὶ ἐκφράζει τὴν ἐπὶ τούτῳ λύπην τοῦ Συλλόγου, ἥτις διαδιδασθήσεται τῇ οικογενεῖα τοῦ διαπρεποῦς ἀνδρὸς δι' ἐπισόμιου γράμματος.

Μετὰ ταῦτα ἀνεβῶν τὸ βῆμα ὁ κ. Σ. Ι. Βουτυρᾶς συνεχίζει τὴν ἀνακοίνωσιν αὐτοῦ «Περὶ τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ σννδεομένων μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων». Ἐν προοιμίῳ δὲ δηλώσας, ὅτι συμφάνως τῇ ἐπιγραφῇ τῆς ἀνακοινώσεως αὐτοῦ, ἐπιγραφῇ, καθ' ἣν ὁ λόγος ἐστὶ καὶ περὶ τῶν μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους ὅσα πρὸς τὸν Ἀκαθίστον Ὑμνον συνδέονται, περὶ τοιούτων γεγονότων ὁμιλήσει ἐν τῷ τρίτῳ τῷδε μέρει τῆς μελέτης αὐτοῦ, εἰσέρχεται εἰς τὸ θέμα. Κατάρχεται δ' αὐτοῦ ἀπὸ Γεωργίου τοῦ Ἀμαρτωλοῦ, ὅστις ἐστὶν ὁ μόνος τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων ὁ ὁρτὴν ποιούμενος μνείαν τῆς εἰσαγωγῆς τῆς Ἀκαθίστου ἀκολουθίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐκτίθησι δ' ὧδε τὰ γεγονότα ἅπερ τὴν εἰσαγωγὴν ταύτην προῦκάλεσαν:

«Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως (Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου) ἦλθον οἱ Σαρακηνοὶ ἐν στόλῳ μεγάλῳ κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, προσορμίσαντες κατὰ τὴν παραλίαν τοῦ Ἐβδόμου. Ἀντιπαρατάσσεται αὐτοῖς Κωνσταντίνος, ὑψ' ὧν πλεῖσται ναυμαχίαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐγίνοντο ἀπὸ ἐαρινοῦ καιροῦ μέχρι τοῦ φθινοπωρινοῦ. Τοῦ δὲ χειμῶνος ἔτι γινομένου διαπερῶν ὁ τῶν Σαρακηνῶν στόλος ἐχειμαζεν ἐν Κυζίκῳ. Καὶ πάλιν ἔαρος ἀρχομένου ἐκεῖθεν ἀναρχθεῖς ὁμοίως τοῦ διὰ θάλασσαν εἶχετο πολέμου. Ἐπὶ οὖν ἔτεσι τοῦ πολέμου διαρκέσαντος οὐδὲν πλεόν ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἦννε στόλος, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ ἀναριθμήτους μαχητὰς ἀνοβαλόντες ὑπέστρεψαν πρὸς τὰ ἴδια. Ἐν δὲ τοῖς μέρεσι τοῦ Συλλαίου γενόμενοι καὶ ὑπὸ σκληρῶν καὶ ραγδαίων ἀνέμων καὶ θαλασσοῦ κλύδωνος κατασχεθέντες ἄρῳν ἀπώλον»

το. Ὅτε καὶ ἡ Ἀκάθιστος ἐτυπώθη καὶ τὸ κοντάκιον «Τῆ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ» καὶ τὸ «Προστασία τῶν Χριστιανῶν» καὶ τὸ «Πρεσβεία θεορμῆ» . . . . «Ἐπ' αὐτοῦ, καθὰ προζέλεκται, ὁ τῶν Σαρακηνῶν στόλος ὑποστρέψας, καὶ οἱ μὲν ἐν τῷ Συλλαίῳ καταποντισθῆσαν, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Κιβυρραιωτῶν αὐθις πολεμηθέντες ἠττήθησαν, ἐμπρησθέντων καὶ τῶν πλοίων αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ὑδατόδου πυρός· Καλλίνικος γάρ τις ἀρχιτέκτων ἀπὸ Ἡλιουπόλεως τῆς Συρίας προσφύγων τοῖς Ῥωμαίοις πῦρ ἀρχῆθεν αὐτὸς κατεσκεύασε καὶ τὰ τῶν Σαρακηνῶν σκάφη σύμψυχα ἀπώλεσε. Καὶ οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ νίκης μεγάλης ὑπέστρεψαν ἔκτοτε τὸ ὕγρον πῦρ ἐφευρόντες».

Ὁ κ. Βουτυρᾶς ἐπάγεται εἶτα, ὅτι ὀλίγιστος περὶ τῆς φοβερᾶς καὶ μακρᾶς ταύτης πολιορκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως πληροφόριος εὐρίσκομεν παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς χρονογράφοις. Ὁ Θεοφάνης, ὁ Νικηφόρος, ὁ Κεδρηνός, ὁ Ζωναρᾶς καὶ ὁ Γεώργιος Ἀματωλὸς μόνις ἀφιερῶσιν εἰς αὐτὴν ὀλίγας γραμμάς, καίτοι ἀφ' ἑτέρου ἐξαίρουσι πάντες τὴν μεγίστην ἐντύπωσιν, ἣν ὁ θριάμβος τῶν Βυζαντινῶν καὶ ἡ κατὰ συνέπειαν αὐτοῦ συναφθεῖσα μετὰ τῶν Σαρακηνῶν ἐνδοξοτάτη συνθήκη εἰρήνης πανταχοῦ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν ἐνεποίησαν. Τὴν ἐντύπωσιν δὲ θεωρεῖ ὁ κ. Βουτυρᾶς δικαιοτάτην, διότι, λέγει, οὐδέποτε ἴσως ἐν τῇ καθόλου ιστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος κρισιμώτερα διὰ τὸ μέλλον αὐτῆς ἐπέστη ὦρα, οὐδέποτε ἡ σύγκρουσις Εὐρώπης καὶ Ἀσίας ἐγένετο φοβερωτέρα. Ἄλλ' ἡ σύγκρουσις αὕτη οὔτε Ἡροδότου ἱστορικοῦ, οὔτε Αἰσχύλου ἀοιδοῦ ἔτυχεν, οὔτε ἐξ ἔθνικῆς φιλοτιμίας καὶ ὑπερηφανίας ὑπὸ τῶν τῆς Ἑσπερίας ἱστοριογράφων ἐξήρθη ὡς ἡ νίκη Καρόλου τοῦ Μαρτέλου, ἀλλ' ἀποτελεῖ πάντως καὶ ἀποτελέσει παγκόσμιον γεγονός, οὐ ἡ σημασία καὶ ἡ ἐπίδρασις ἂν μὴ ὑπερβάλλουσιν, ἐξισοῦνται ὁμως πρὸς ἄλλων τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῶν καταλανικῶν πεδίων.

Ἐξαιρῶν δὲ ὁ ἀγορητὴς τὴν σημασίαν τοῦ γεγονότος, παρατηρεῖ ὅτι καὶ αὐτὸ νέα δύναμις ἰσχυρά τε καὶ φοβερά ἐν τῷ ἀνατολικῷ ὀρίζοντι ἀνεφάνη, καθ' ἣν ὥραν ἀκριβῶς ὁ Ἡράκλειος συνεπλήρου τὸ ἔργον, οὐπὲρ ἕτερος πρὸ αὐτοῦ Μέγας Ἀνὴρ καθήρξατο. Ἀναφέρει δὲ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Χοσρόου Σειρόν, ὅστις ἔγραψε τῷ Ἡρακλείῳ τὴν τοῦ Χοσρόου τύχην καὶ εἰρήνην ἀειπαγῆ πρὸς αὐτὸν ποιούμενος, ἀπεδίδω αὐτῷ πάντας τοὺς ἐν φρουραῖς Βυζαντινοὺς καὶ τοὺς ἐν Περσίδι πάσῃ αἰχμαλώτους σὺν τῷ πατριάρχῃ Ζαχαρίᾳ καὶ τοῖς τιμίσις καὶ ζωοποιοῖς ξύλοις τοῖς ἐξ Ἱερουσαλὴμ ληφθεῖσιν ὅτε ὁ Σαχαρβάρτς ταύτην ἐξεπόρθησε. Τὸ μέγα τοῦτο γεγονός ἀνήγγειλε διὰ γραμμάτων ἔτι ἐν Ἀσίᾳ εὐρισκόμενος ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος. Τῆ 15' μαῖου τοῦ 628 ἔτους, κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς, ἀπειρον συνωστίζετο πλῆθος ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ὅπως τῶν γραμμάτων τούτων τῆς ἀκρόσεως ἀπολαύσῃ. Ὅτε δὲ ἠκούσθησαν αἱ λέξεις «Ἀλαλάξατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν εὐφροσύνῃ κτλ.» τὸ παριστάμενον πλῆθος ἐξεροῖσθαι εἰς ἐπευφημίας. Μετ' ὀλίγους μῆνας ὁ Ἡράκλειος ἀφικνεῖτο εἰς Ἱερειαν παρὰ τὴν Χαλικηδόνα. Ἡ ὑποδοχὴ, ἥτις ἐγένετο τῷ

Ἡρακλείῳ, περιγράφεται ὑπὸ τοῦ κ. Βουτυρᾶ, ἀφηγουμένου τὰ τῆς τελετῆς ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ὅπου ἐγένετο ἡ ὑψωσις τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ ἐν μέσῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἁμαμάτων «Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου» καὶ «Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ σταυρῷ ἔκουσῶς». Ἐκτίθεται εἶτα ἡ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ τῷ ἐπιόντι ἔτει 629 μετάβασις τοῦ Ἡρακλείου, φέροντος καὶ τὸ τιμιον ξύλον ὅπερ κατέθηκεν εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον, ἀποκαταστήσας τὸν πατριάρχην Ζαχαρίαν. Ἡ ἀφήγησις ἐν γενεῖ τῶν ἐν Συρίᾳ ἀγώνων τοῦ Ἡρακλείου ἔπεται τούτοις ἐν λεπτομερείᾳ ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνικῷ καλῶς γιγνομένῃ. Ἐκ δὲ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ παραμονῆς ἐν Συρίᾳ καταφαίνεται ὅτι ὁ Ἡράκλειος προησθάνετο τὸ φοβερὸν τῆς ἀρτιπαγοῦς τῶν Σαρακηνῶν δυνάμεως καὶ προέβλεπε τὰ πράγματα.

Ἄμα μαθὼν δὲ ὅτι παρεσκευάζετο ἡ ἐπανάληψις τῆς πολιορκίας τῆς Δαμασκοῦ προέβλεπον τὴν ἀπώλειαν τῆς Συρίας, δρομαῖος σπεύδει εἰς Ἱερουσαλὴμ παραλαμβάνει ἐκεῖ ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ πατριάρχου Σωφρονίου, θρηνοῦντος τὸ τιμιον καὶ ζωοποιοῦν ξύλον τοῦ Σταυροῦ, ὅπερ πρὸ ἐξ ἐτῶν μόνις ἐν θριάμβῳ ἐκόμιζε καὶ σὺν τῷ Μαρτίνῳ ἐπανακάμπτει διὰ ξηρᾶς εἰς Κωνσταντινούπολιν. Καταφθάνει τῷ 635 εἰς Ἱερειαν, ἐνθα πρὸ ἐπταετίας ἐν θριάμβῳ εἰς Βυζάντιον ὑπέστρεψε· τὴν μελαγχολίαν καὶ ἀπογοῆτευσιν αὐτοῦ ἐπιτείνουσιν ἔτι μᾶλλον αἱ ἀναμνήσεις τῆς παρελθούσης δόξης καὶ ἡ θλίβον αὐτῆς ἀντιπαράθεσις πρὸς τὸ ἐνεστὸς καὶ ἐξ Ἱερειας ἔρχεται εἰς Κωνσταντινούπολιν οὐχὶ πλέον ὁ θριαμβευτὴς Ἡράκλειος, ἀλλὰ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ὀνόματος ἡ ἀδθενῆς σκιά. Ὁ θάνατος τοῦ Ἡρακλείου συμπίπτει πρὸς τὸν διορισμὸν ὡς διοικητοῦ τῆς Συρίας τοῦ περιψύστου Μωαβία. Βασιλεύοντος δὲ τοῦ Κωνσταντος, ἀναξίου τοῦ Ἡρακλείου ἐγγόνου, συνήθη εἰρήνη, ἀλλὰ ταχέως αὕτη ἐλύθη. Τὰ μετὰ ταῦτα γεγονότα ἐκτίθενται μετὰ ἐπιστημονικῆς συναφείας. Ὑστερον γίνονται λόγος περὶ τῆς πολιορκίας ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου. Τὸ θέρος τοῦ 672 ἐκπλέει τῆς Συρίας καὶ ἡ ἐπίλοιπος μοῖρα τοῦ στόλου τῶν πολεμίων. Τὸν ἀπρίλιον τοῦ 673 αἱ διάφοροι μοῖραι τοῦ πολεμίου στόλου συνενωθεῖσαι καταπλέουσιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ προσορμιζονται ἐν τοῖς θρακικοῖς μέεσιν ἀπὸ τῆς πρὸς δύσιν ἀκρότητος τοῦ Ἐβδόμου, τῆς λεγομένης Μαγναύρας, λέγει ὁ Θεοφάνης, μέχρι πάλιν τοῦ πρὸς ἀνατολὴν ἀκρωτηρίου τοῦ λεγομένου Κυκλόβιον, ἐνθα τὸν ναῦσταθμον τοῦ σφετέρου στόλου πεποίνντο, κατὰ Ζωναρᾶν. Ἀπορον, προστίθησιν ὁ κ. Βουτυρᾶς, κατόπιν τῶν ρητῶν τούτων μαρτυριῶν τοῦ Θεοφάνους καὶ τοῦ Ζωναρᾶ πῶς ἐκράτησεν ἡ γνώμη τοῦ ἄλλως σοφοῦ Γυλλίου περὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἐβδόμου, ἦν ὤρισεν ἐν τῷ Τεκφούρ Σεραγίῳ, καὶ πῶς παρέσυρε τὸν Λεβῶ, τὸν Φίνλαιῦ καὶ ἄλλους ἱστορικοὺς νὰ παραδεχθῶσι παρὰ τὰς μαρτυρίας ταύτας καὶ παρὰ τὴν ἐνάργειαν τῶν πραγμάτων ὅτι ὁ τῶν Σαρακηνῶν στόλος περιέζωσε τὸ Βυζάντιον ἀπὸ τοῦ Γεδι κουλέ, ὅπερ κατ' αὐτοὺς τὸ Κυκλόβιον, μέχρι τοῦ Παλατᾶ καὶ τοῦ Ἐγιοῦπ, ἄπερ θεωροῦσιν ὡς τὴν παραλίαν τοῦ Ἐβδόμου. Ἀλλὰ τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Γυλλίου, ἦν πάντες οἱ περὶ Κωνσταντινουπόλεως γράψαντες ἀβα-

δανίστως ἀπεδέξαντο, διὰ πολλῶν καὶ ἀναντιλέκτων μαρτυριῶν καὶ ἐπιχειρημάτων ἀνήρκεσαν ὁ σοφὸς καθηγητὴς κ. van Millingen προαχθεὶς ἐκ τοῦ Βασιλείου, τοῦ μόνου ἀντιπαθθέντος εἰς τὴν τοῦ Γυλλίου γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ κ. Schlumberger, ὅστις ἐν τῷ πολυτιμῷ αὐτοῦ περὶ Νικηφόρου Φωκᾶ συγγράμματι καθορίζει (σ. 229) ὅδε τὴν τοῦ Ἐβδόμου θέσιν : «Τὸ Ἐβδομον ἦν μέγα προάστειον τῆς πρωτεύουσας ἐκτὸς τῶν τοιχῶν κείμενον κατὰ μῆκος τῆς παραλίας τῆς Προποντιδος εἰς ἀπόστασιν ἐπτά μὲν μιλίων ἀπὸ τοῦ μιλιαίου τοῦ Αὐγουστεῶνος, τριῶν δὲ περίπου μιλίων ἀπὸ τῆς Χρυσῆς Πύλης», ἐνθα, δῆλον ὅτι, κεῖται σήμερον τὸ προάστειον Μακρύκιοι. Καὶ ἀληθῶς ἐάν μόνως τὰς περὶ τῆς πολιορκίας ταύτης μαρτυρίας τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων εἶχομεν πρὸς καθορισμὸν τῆς θέσεως τοῦ Ἐβδόμου, θὰ ἀνευρίσκομεν ταύτην οὐχὶ ἐντὸς τοῦ Κερατίου Κόλπου, ἀλλὰ κατὰ τὴν παραλίαν τῆς Προποντιδος, ἐκτὸς τῆς πόλεως, ἐν τοῖς θρακικοῖς μέρεσι. Τὸ Ἐβδομον, ὡς ἐκ τοῦ Θεοφάνους σαφέστατα ἐξάγεται, εἶχε κόλπον ἢ λιμένα, ὃν καθώριζον πρὸς δυσμὰς μὲν ἢ ἀκρότης, ἢ λεγομένη Μαγναύρα, πρὸς ἀνατολὰς δὲ πάλιν — ἢ λέξις εἶναι τοῦ Θεοφάνους καὶ πολλὴν ἔχει τὴν σημασίαν — τὸ ἀκρωτήριο τὸ λεγόμενον Κυκλόδιον, ἐν δὲ τῷ κόλπῳ τούτῳ, κατὰ Ζωναράν, τὸν ναύσταθμον τοῦ σφετέρου στόλου πεποιήντο οἱ Ἄραβες. Ὁ δὲ Νικηφόρος καὶ Γεώργιος ὁ Ἀμαρτωλὸς περιττὴν ὄλως θεωροῦντες τὴν μνείαν τῶν δύο ἀκροτήτων ἀναφέρουσιν ἀπλῶς ὅτι ὁ τῶν Σαρακηνῶν στόλος ἀναχθεὶς προσωρμίζετο ἐν προαστείοις τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὸν παραθαλάσσιον τόπον τὸν καλούμενον Ἐβδομον. Πρόκειται ἄρα οὐχὶ περὶ κλιμακιδῶν παρατάξεως τοῦ πολεμίου στόλου ἐπὶ ἐκτάσεως τοσοῦτον εὐρείας, οἷα ἢ ἀπὸ Γεδικουλῆ μέχρις Ἐγιοῦπ, ἀλλὰ περὶ προσορμίδεως καὶ ναυλοχίας αὐτοῦ, ἀναχθέντος ἐκ τῆς Προποντιδος, ἐν τινι λιμένι ἢ κόλπῳ, ἐξ οὗ ἠδύνατο νὰ προελαύνη ἐκάστοτε κατὰ τοῦ ἐν τῷ λιμένι τοῦ Βουκολέοντος βυζαντινοῦ στόλου.

Ἡ τῶν γεγονότων ἀφήγησις ἐν τοῖς ἔπειτα οὐκ ὀλίγα ἐνέχει περὶ τοῦ ὑγροῦ πυρός. Ἀλλὰ τὰ γεγονότα ταῦτα, ἐπαναλαμβάνει ὁ κ. Βουτυράς, οὔτε ἀοιδοῦ τινος ἔτυχον, οὔτε ἱστορικοῦ, οὔτε κἀν χρονογράφου, οἷος ὁ τὸ Πασχάλιον Χρονικὸν γράψας. Ἐντιμὸν ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ μόνη ἢ Ἐκκλησία. Ἀποδείξας δὲ τοῦτο, ὁ κ. Β. καταλήγει λέγων ὅτι ὁ βυζαντινὸς κόσμος ἐάν μὴ εἶχε ποιητὰς καὶ ἱστορικοὺς ἀξίους τῶν μεγάλων ἑποποιῶν καὶ δραματικῶν εἶχε τὴν Ἐκκλησίαν, ἐν ἣ ὁ βυζαντινὸς κόσμος ἁσματογράφων καὶ ὑμνογράφων, περισυλλέγει καὶ κλιμακιδῶν τάσσει ψαλμούς τοῦ Δαυὶδ, χωρία ἢ ἀναγνώσματα προφητῶν, ἐκφέρει τὰς κραυγὰς τῆς ἀγωνίας, ἄδει τοὺς θριάμβους αὐτοῦ ἢ τελεῖ τὰ εὐχαριστήρια τῷ Θεῷ καὶ τῇ Θεοτόκῳ, τῇ ὑπερμάχῳ τῆς πόλεως στρατηγῷ. Γεώργιος ὁ πατριάρχης, ὁ προστάς τῆς ἑκτικῆς οἰκουμένης συννόδος, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς ὑψίς τῶν ποιημάτων αὐτοῦ καταφαίνεται, καὶ οὐχὶ ὁ φίλος τοῦ Φωκᾶ Γεώργιος ὁ Μιτυληνῆς, εἰς ὃν ὁ ἐν πολλοῖς ἀπατηθεὶς Ἀλλάτιος ἀποδίδει ἐσφαλμένως τὴν δύνταξιν τοῦ Κανόνος τοῦ Τελώνου καὶ Φαριδαίου, ἐκφράζει δι' αὐτοῦ τὴν τῶν Βυζαντινῶν ἀγωνίαν. Οὐδόλως

δὲ τολμηρὸν τὸ διαβεβαίωσαι ἐκ τε τοῦ ὀνόματος ἐνίων ἁσματογράφων καὶ ὑμνογράφων, ἐκ τῶν γινόμενων ἐν τοῖς τροπαρίοις καὶ ὑμνοῖς σαφῶν εἰς τὰ γεγονότα ὑπαινιγμῶν, ἐκ τῶν παρεμβαλλομένων βαρυσημάντων ψαλμῶν καὶ προφητικῶν χωρίων τοσοῦτον καθαρῶς ἀναφερομένων εἰς τὴν πολιορκίαν ταύτην, ὅτι δύναται τις τὴν ἱστορίαν τῇ βοήθειᾳ αὐτῶν νὰ συγγράψῃ, ὅτι αἱ πλείσται τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ τριῶδιου συνετάγησαν ἢ ἐτυπώθησαν ἢ κατὰ τὴν πολιορκίαν ταύτην ἢ μικρὸν μετ' αὐτὴν καὶ πρὸς ἀνάμνησιν αὐτῆς. Τί ἕτερόν ἐστὶ τὸ Ἀπόδειπνον ἢ κραυγὴ ἀγωνίας, προσδοκίας, ἐλπίδος θριάμβου;

Τίνος ἔνθα ἡρά γε κατὰ πάσας τὰς ἀκολουθίας ταύτας τοῦ φεβρουαρίου καὶ τοῦ μαρτίου μὴνός ἢ ἐθνικὴ φλέψ ἰσχυρότερον παρά ποτε ἐν αὐταῖς πάλλεται; Εἶδι ταῦτα πάντα τυχαῖα ἢ μάλλον ὁ βυζαντινὸς λαὸς καθηγάσε τὰς ἡμέρας τῶν δύο τούτων μηνῶν, καθ' οὓς μετ' ἀγωνίας ἀνέμενεν ἐπὶ ἐπτά ὅλα ἔτη τὴν ἐπίλυσιν τῆς φοβερᾶς πολιορκίας καὶ κατὰ τοὺς ὁποίους ἐπῆλθεν ἢ πλήρης τῶν πολεμίων καταστροφῇ; Ἀναγράφων δὲ ὁ κ. Βουτυράς πολλὰ ἐκ τῶν ἀκολουθιῶν τούτων, παρατηρεῖ ὅτι ταῦτα οὐδαμῶς τυχαῖα δύναται νὰ θεωρηθῶσιν, ἀλλ' ἱστορικὴν ἀξίαν ἔχοντα.

Ἡ συνέχεια κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 26 ἰσταμένου.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ Αἴτην. Τοπογραφία τοῦ ἡφαιστείου.—Σύντομος ἱστορία τῶν ἐκρήξεων αὐτῆς.—Ἡ ἑκρήξις τοῦ 1892.

Μεταξὺ τῶν μεγάλων γεωλογικῶν φαινομένων τοῦ 1892 ἐξαιρετικὴν κατέχει θέσιν ἢ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο γενομένη ἐκρήξις τῆς Αἴτηνης, ἥτις διέσπειρε τὸν τρόμον εἰς μέγα τῆς Σικελίας τμήμα, διαρκέσασα ἐπὶ μῆνας ὅλους καὶ προξενήσασα μεγάλας καταστροφὰς εἰς τὰς πέριξ τοῦ μεγάλου τούτου ἐν ἐνεργείᾳ ἡφαιστείου χώρας. Καὶ ἐγένετο μὲν ἐν προηγουμέναις ἐπιστημονικαῖς ἡμῶν ἐπιθεωρήσει λόγος περὶ τῆς ἐκρήξεως ταύτης, ἀλλ' ἦδη τοῦ φαινομένου ἀπὸ πολλοῦ λήξαντος καὶ τῶν περὶ τούτου εἰδήσεων συμπληρωθεισῶν, καλὸν νομίζομεν νὰ ἐξετάσωμεν τὸ γεγονός τοῦτο ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ, νὰ σχετιώμεν δὲ αὐτὸ μετὰ τῶν προγενεστέρων καὶ ἱστορικῶς μεμαρτυρημένων ἐκρήξεων, ὥστε ν' ἀναδειχθῶσιν οὕτω αἱ πρὸς τὰς πλείστας τῶν μεγάλων ἐκρήξεων τοῦ ἡφαιστείου τούτου ἀναλογίαι τῆς τελευταίας ταύτης.

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ μὲν τὴν τοπογραφίαν τοῦ μεγίστου τῶν ἡφαιστείων τοῦ ἀρχαίου κόσμου, σημειούμεθα συντομώτατα ὅτι ἡ Αἴτην, καίπερ δεσπόζουσα ἀπῶσθε τῆς Σικελίας, καίπερ ἔχουσα ὕψος 3313 μ., δὲν ἔχει ὅμως τὴν κωνικὴν μορφήν τοῦ Βεζουβίου, τὴν γενικῶς ἀποδιδόμενην εἰς τὰ ἡφαιστεία. Τῷ ὄντι, αἱ ὑπῄρειαι αὐτῆς ἐκτείνονται ἐπὶ περιφερείας σχεδὸν ἐξισουμένης πρὸς 30 λέγας, αἱ δὲ κλιτύες αὐτῆς ὑψοῦνται ὄλως ἀνεπαισθήτως ἀπὸ τῆς

πεδιάδος μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, οὕτω δὲ ἐπὶ τῶν πλευρῶν αὐτῆς διαδέχονται ἀλλήλας ἡρέμα αἱ διάφοροι φυτικά ζῶναί. Κυρίως ἡ ὄλη ἐπιφάνεια τοῦ ὄρους δυνατὸν νὰ χωρισθῇ εἰς τρεῖς διακεκριμένας ζῶνας, τὴν ἑρμημον, ὑψουμένην εἰς 2500 μ., τὴν ἀμέσως ἐπομένην ταύτης κατωκνημένην δασοσκεπῆ χώραν, ἐν ἧ εὔρηνται δάση πίτυος καὶ καστανεῶν, καὶ τὴν κατωτάτην, ἣτις εἶναι καλλιερρημένην καὶ καλύπτεται ὑπὸ ἀμπέλων. Οὕτως ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἔχει τις πρὸ αὐτοῦ θαυμάσιον πανόραμα, ἐνῶ ἐκτυλισσονται κλιμακῶδὸν ἅπαντα τὰ προϊόντα τῆς εὐρωπαϊκῆς χλωρίδος. Βλέπει τις καθαρῶς τὴν ζώνην τῶν ἀδιαλείπτων χιόνων¹, εἶτα τὴν δασοσκεπῆ, καὶ τελευταίον τὴν καλλιερρημένην, συνιστῶσαν τὰς ἐκτεταμένας πρασίνιας σκελικὰς πεδιάδας· ἡ δὲ κορυφὴ τοῦ ἡφαιστείου κειμένη πέραν τῆς ζώνης τῶν ἀδιαλείπτων χιόνων εἶναι πάντοτε κεκαλυμμένη ὑπὸ χιόνος ἢ καὶ ἀόρατος ἐν τῶν τῶν νεφελῶν.

Ἡ Αἴτην εἶνε τὸ σημαντικώτερον ταὶ τὸ ἀρχαιότερον τῶν ἡφαιστείων τῆς Εὐρώπης, διότι ἐνῶ αἱ τοῦ Βεζουβίου ἐκρήξεις ἄρχονται ἀπὸ τοῦ ἔτους 79 π. Χ., αἱ τῆς Αἴτης εἶνε ἀρχαιόταται, οἱ δὲ παροξυσμοὶ αὐτῆς ἀναφέρονται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ἱστορικῶν καὶ ἐξυμνήθησαν ὑπὸ τῶν ποιητῶν τῶν ἐθνῶν τούτων. Ἄλλ' αἱ μᾶλλον ἀξιοσημείωτοι τοῦ ἡφαιστείου τούτου ἐκρήξεις ἦσαν ἡ τοῦ 56 π. Χ. ἔτους, καὶ αἱ τῶν σωτηρίων ἐτῶν 1183, 1285, 1381, 1444, 1643, 1646, 1669, 1682, 1744, 1754, 1761, 1767, 1771, 1780, 1781, 1792, 1809, 1811, 1844, 1852, 1865, 1868, 1874, 1879, 1883 καὶ 1886, καὶ τούτων πάλιν ἀξιολογώτεροι ἦσαν: ἡ τοῦ 1669, ἥς προηγῆθη σεισμὸς ἀνατρέψας ἐκ θεμελίων τὴν πόλιν Nicolosi, ἐσχηματίσθη δὲ κατὰ τὴν ἐκρηξίν ταύτην (11 μαρτ. 1669ν. ἡμ.) τὸ ὄρος Rossi—monte Rosso—ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ ἡφαιστείου ἀναρριψθέντων καταπληκτικῆς ποσότητος ἡφαιστειακῶν ὑλῶν· ἡ τοῦ 1754, καθ' ἣν ἐσχηματίσθησαν κατὰ μῆκος τοῦ ὄρους ὑπερμεγέθεις σχισμαί, ἐξ ὧν ἐξεδλήθησαν λάβαι καὶ σκωρία· ἡ τοῦ 1767, ἐπίσης καταστρεπτικῆ· ἡ τοῦ 1771, καθ' ἣν αἱ λάβαι ἀφίχθειναι κατὰ τὴν κάθοδον αὐτῶν ἐπὶ ἀποκρήμνον τοῦ ὄρους ὀφρύος κατέπεσον κατὰ μῆκος τῶν κατακορύφων παρεϊῶν αὐτοῦ, σχηματίσασαι ἀληθῆ καταρράκτιν διαπύρων ὑλῶν, κινήσαντα τὸν θαυμασμὸν τῶν συγχρόνων· ἡ τοῦ 1809, βιαιοτάτην, καθ' ἣν ἐσχηματίσθησαν αἰθνιδίως κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὄρους 12 νέοι κρατῆρες, ἐξ ἐκάστου τῶν ὁποίων ἐξεχύθησαν χεῖμαρροι διαπύρων λάβας, καταχωσάσας ἀπάσας τὰς ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ ὄρους κειμένας ἐξοχικὰς

1) Μεταχειρίζομαι τὸν ὄρον ἀδὲ ἀλειπτοι χιόνους ἀντὶ τοῦ αἰώνιοι ἢ καὶ ἄτηκτοι χιόνους (neiges perpétuelles), διότι οἱ ὄροι ἐκείνοι περιέχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν μὴ δυνατένην πλέον νὰ στηριχθῇ ὑπόθεσιν, ὅτι πρόκειται περὶ τῶν αὐτῶν χιόνων ἢ πάγων ὑπαρχόντων ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὑψηλῶν ὄρεων ἀπ' αἰώνων, ἐνῶ εἶνε σήμερον ἀναμφισβήτητος ἀποδείξιμὸν, ὅτι ἐνδὲς μὲν οὕτοι βραδέως κυλίσονται πρὸς τὰς ὑπωρείας πηγῶν ἐξ ἄφ' ἑτέρου δὲ εἰ τήχονται μὲν ἐν μέρει κατὰ τὸ θέρος, ἀναπληροῦνται δὲ διὰ πύξωος τοῦ ὕδατος ἢ τοῦ ὕδατος ἢ καὶ διὰ πύξωος νέων χιόνων κατὰ τὸν χειμῶνα.

οἰκίας διὰ στρώματος ὕψους 10—12 μ.· ἡ τοῦ 1811, καθ' ἣν ἐσχηματίσθησαν ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρῆς τοῦ ὄρους πολυάριθμοι σχισμαί, ἐξ ὧν ἐξεχύθησαν διάπυροι λάβαι, φωτίσασαι τὸν ὄριζοντα καθ' ἅπασαν τὴν νύκτα, καὶ ἐκ τῆς μείζονος τῶν ὁποίων ἡ λάβα ἐξηκολούθησεν ἀναδιδομένη ἐπὶ μῆνας ὅλους. Ἐνῶ δὲ ἐθεωρεῖτο ἡ ἐκρηξίς αὕτη λήξασα, αἰθνης νέφος τέφρας ἐσφενδονίσθη ἀπὸ τοῦ ἡφαιστείου εἰς τὸν ἀέρα καὶ παρασυσθῆν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἐφθάσε μέχρι τῆς Κατάνης. Φοβερὸς κρότος, προσόμοιος πρὸς τὸν τῶν συγκρουομένων κυμάτων τῆς μυκωμένης θαλάσσης, συνάδουσε τὴν δευτέραν ταύτην φάσιν τῆς ἐκρήξεως. Ἐπίσης ἀξιόλογοι ἦσαν καὶ αἱ ἐπόμεναι ἐκρήξεις: ἡ τοῦ 1865 (τὴν νύκτα τῆς 19/31 ἰανουαρίου), καθ' ἣν φοβερὰ δόνησις ἠνάγκασε τοὺς κατοίτους τῶν ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς πλευρῆς τοῦ ἡφαιστείου χωρίων νὰ ἐξέλθωσι περὶτρομοὶ τῶν οἰκῶν αὐτῶν, καὶ μεθ' ἣν, σχισθέντος τοῦ ἐδάφους ἐπὶ σημείου κειμένου περίπου εἰς ἦν ὀσίν καὶ τὸ κέντρον τῆς φοβερᾶς ἐκρήξεως τοῦ 1669, ἡ λάβα ἤρξατο ῥέουσα μετὰ τοιαύτης ταχύτητος καὶ ἀφθονίας, ὥστε ἐντὸς 3 ἡμερῶν ἐσχηματίσθη διάπυρον ῥύακα 6 χμ. μήκους, πλάτους 3 μέχρι 4 χμ. καὶ ὕψους πολλαχοῦ ἀφικνουμένου μέχρι 10 καὶ 12 μέτρων, ὅστις, κωλυθεὶς ὑπὸ τινος ἀρχαιότερου ἐξαργιγενοῦς κώνου, διηρέθη εἰς δύο βραχίονας, ὧν ὁ εἰς καταρριφθεὶς ἐντὸς στενῆς καὶ βαθείας κοιλάδος ἐσχηματίσθη πύρινον καταρράκτιν, παραφέροντα στερεοὺς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ βράχους, καταπίπτοντας μετὰ πατάγων ἐξ ὕψους 50 μ., ἐπὶ δὲ ὅλοι νέοι κρατῆρες ἐσχηματίσθησαν, ἐν οἷς συνέβαινον ἀλλεπάλληλοι σφοδρόταται ἐκρήξεις, προσόμοιαι πρὸς τὸν κρότον τῆς βροντῆς καὶ πρὸς σειρὰν κτύπων ὑπερμεγέθους σφύρας ἐπὶ τοῦ ἄκμονος· ἡ τοῦ 1868, παρακολουθήσασα ἀμέσως τὴν λήξιν τῆς ἐκρήξεως τοῦ Βεζουβίου καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἀναφανείσα ὡς ἐκσφενδονισίς μεγάλης ποσότητος ἡφαιστειακῆς τέφρας (lapilli), ἣτις διήρκεσεν ὀλίγας μόνον ὥρας, μετὰ μίαν δὲ μετὰ τὴν πρῶτην ταύτην φάσιν ἐβδομάδα, περὶ τὸ ἐσπέρας τῆς 26/8 δεκεμβρίου, ἀναφανείσα ὡς κυρίως ἐκρηξίς λάβας, ἥς ἡ ῥοὴ ἀρξαμένη τὴν 14/26 δεκεμβρίου διήρκεσε μέχρι τοῦ φεβρουαρίου τοῦ 1869· ἡ τῆς 17/29 αὐγούστου 1874, καθ' ἣν δύο ἰσχυραὶ σεισμικαὶ δονήσεις ἐγένοντο αἰσθηταὶ εἰς τὰ ἐπὶ τῶν βορείων προπόδων τοῦ ὄρους κείμενα χωρία, ἐσχηματίσθη δὲ σχισμὴ 3 χμ. μήκους, ἔχουσα διεύθυνσιν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς ἀνατολάς καὶ μῆκος 420 μ., ἐξ ἧς ἐσφενδονίσθηται ἀτμοὶ, ὕδωρ καὶ ἀέρια, ἀνεφάνη δὲ κρατῆρ ἑλλειπτικοῦ σχήματος ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τῆς σχισμῆς, μικρὰ δὲ στόμια, 35 τὸν ἀριθμὸν, κατὰ μῆκος τῆς σχισμῆς ταύτης, ὧν τινὰ ἀνέδωκαν καὶ ῥύακα λάβας· ἡ τῆς 13/25 μαΐου 1879, καθ' ἣν πελώριον νέφος ὕδατος καὶ τέφρας ἐσφενδονίσθη ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τοῦ ὄρους, παρὰ τὸν κεντρικὸν κρατῆρα καὶ ἐπὶ τῆς μεσημβριοανατολικῆς κλιτύος, τὴν ἐσπέραν δὲ τῆς 14/26 μαΐου ἐσχηματίσθη πελώρια σχισμὴ, ἐφ' ἧς ἀνεφάνθησαν πολυάριθμοι λίαν ἐνεργοὶ κρατῆρες, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑψηλοτέρου σημείου τῆς σχισμῆς ἀνερρίφη μεγάλη ποσότης κισσηροειδοῦς ὕλης, καλυψάσας ἅπαν τὸ βορειοανατολικὸν τμήμα τῆς Σι-

κελίας και μετενεχθείσης υπό του ανέμου μέχρι τῆς Μεσσηνίας και τοῦ Ῥηγίου εἶτα δὲ ἡ λάβα ἤρξατο ρέουσα ἐπὶ τοῦ ὄρους μετὰ μεγάλης σχετικῆς ταχύτητος (10 μ. καθ' ὥραν) ἔνεκα τῆς σημαντικῆς τοῦ ἐδάφους κλίσεως· και ἡ τῆς 6/18 Μαΐου 1886, καθ' ἦν κατ' ἀρχάς μὲν ἀπὸ τοῦ κεντρικοῦ κρατῆρος ἀνεπύδισε πελωρία πίδαξ ἀποτελουμένη ἐκ τέφρας και καπνοῦ, ἥτις ἀνυψωθείσα ἀπετέλεσε ὑπερμεγέθη στήλην καταπεσοῦσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους και καλύψασαν σχεδὸν ὁλοσχερῶς τὰ πλευρὰ αὐτοῦ, ἦν παρκολοῦθησε τὴν αὐτὴν ἡμέραν σειρά σεισμικῶν δονήσεων, μεθ' ἧς ἐπῆλθε διάρρηξις τῆς ἀνατολικῆς κλιτύος τοῦ ὄρους, 8 χμ. πρὸς βορρᾶν τῆς Nicolosi και εἰς ὕψος 1400 μ. ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Πλὴν δὲ τῶν ἀνωτέρω περιγραφεισῶν μεγάλων τῆς Αἴτνης ἐκρήξεων σημειούμεθα ὅτι ἡ πρώτη ἐκρηξις ἡ ἀναφερομένη ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν εἶνε ἡ τοῦ 693 ἔτους π. Χ., μετὰ ταύτην δὲ ἡ τοῦ 475 π. Χ., ἥτις ἐπέπνευσε στίχους τινὰς εἰς τὸν Πίνδαρον. Ἐτεροι δὲ ἀξιόλογοι ἐκρήξεις μὴ σημειούμεναι ἀνωτέρω ἀναφέρονται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν γινόμεναι τῷ 350, 126 και 49 π. Χ., ὡς και τῷ 38 μ. Χ. ἔτει. Κατὰ τὸν Προκόπιον ἡ τέφρα τῆς ἐκρήξεως τοῦ ἔτους 550 ἔφθασε μέχρι Κων/πόλεως. Οἱ δὲ συνωδεύσαντες τὴν ἐκρηξιν τοῦ 1169 σεισμοὶ κατέστρεψαν τὴν πόλιν Κατάνην.

Ἀποπερατοῦντες ἐναυθὰ τὴν περὶ τῶν ἐκρήξεων τῆς Αἴτνης σύντομον ἱστορικὴν ἡμῶν σκιαγραφίαν, μεταβαίνομεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς τελευταίας τοῦ ἡφαιστείου τούτου ἐκρήξεως, ἀρξαμένης τὴν 26)8 ἰουλίου 1892, και θεωρηθείσης πολλῶ βιαιοτέρας τῆς τοῦ 1886.

Τὴν νύκτα τῆς 26)8 ἰουλίου παρετηρήθη ἐξερχομένη τοῦ κεντρικοῦ κρατῆρος πελωρία στήλη μέλανος καπνοῦ, συνωδευομένη ὑπὸ ἀστραπῶν και βιαιῶν δονήσεων σειμοῦ. Τὴν ἐπαύριον ἠκούσθη φοβερὰ ἐκπυρσοκρότησις και νέος κρατῆρ ἠνεώχθη ἐπὶ τοῦ ὄρους Palombara. Τὰς ἐπομένας ἡμέρας ἐσχηματίσθη σχιμὴ μήκους 1 χμ., 18 δὲ κρατῆρες ἀνερρίπτον λάβαν, τέφραν και συντριμμάτα βράχων, ἅτινα σφενδοιζόμενα εἰς ὕψος πολλῶν ἑκατοντάδων μέτρων ἐρρηγνυντο ἐν τῷ ἀέρι ὡς ὄλμοι. Ἡ λάβα ἔρρεε ἐκατέρωθεν τοῦ Monte Nero, ἀποτελοῦσα δύο διακεκριμένους ρύακας πυρῶς, οἵτινες καταπίπτοντες ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν βράχων ἐσχημάτιζον λάμποντα καταρράκτας. Αἱ δύο αὐταὶ πύρινοι στήλαι ἦσαν ὀρατοὶ μακρόθεν, και ἀπ' αὐτῆς ἔτι τῆς εἰς ἀπόστασιν 5 ὄλων λευγῶν κειμένης Κατάνης, δύο δὲ ἐκ τούτων ἐγεννήθησαν ρύακες, ὧν ὁ μὲν εἰς, διεθυνόμενος πρὸς Α., ἠπειλεῖ τὴν Nicolosi, ὁ δὲ πρὸς δυσμὰς ἔβαινε πρὸς τὸ Borillo και Belparso.

Τὸ φαινόμενον ἦτο φοβερόν. Ἐνῶ ἡ σελήνη ἐφώτιζε τὰς κορυφὰς τῶν κεκαλυμμένων ὑπὸ ἀμπέλων λόφων, ὑπέρευθοι φλόγες ἐφώτιζον πενθίμως τὴν περίεχον χώραν. Ἡ λάβα ἐξικολοῦθησε τὸν δρόμον αὐτῆς, ὁ δὲ πρὸς δυσμὰς διεθυνόμενος ρύαξ αὐτῆς, βαίνων ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν ἐκρηξιν τοῦ 1886 σχηματισθέντος στρώματος τῆς αὐτῆς ὕλης μετὰ ταχύτητος 15 μ. καθ' ἑκάστην ὥραν, κατέκαυσε τὰς ἐκεῖ εὐρισκομένας φυτείας τῶν ἐλαιῶν και τῆς ἀμπέλου,

ἐμπνέων τὸν πανικὸν εἰς τὰς πλησίον τοῦ φοβεροῦ πυρίνου ρύακος κειμένης χώρας.

Ἡ ἔδρα τῆς ἐκρήξεως ταύτης ἔκειτο εἰς τὸ ἀνώτερον ὄριον τῆς δευτέρας ζώνης τῆς Αἴτνης—ἦτοι τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος δευτέρου τμήματος τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς, ὅπερ μᾶλλον κεκλιμένον ὄν τῆς κατωτέρας και καλλιεργημένης ζώνης αὐτῆς, καλύπτεται τὸ πλεῖστον ὑπόσπικνῶν και μεγάλων δασῶν διακοπτομένων ὑπὸ πεπληγῶτων ρύακων λάβας—ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς κλιτύος, εἰς ὕψος 1900 μ., παρὰ τοῦς πρόποδας δὲ τοῦ ὑπὸ τῆς λάβας τῆς Montagnola σχηματιζομένου ἀπορροῦτος, ἔνθα παρετάχθησαν οἱ ἀνωτέρω μνημονευθέντες πολυάριθμοι ἐξαργυρεῖς κῶνοι, συμπίπτουσι δὲ αἱ δύο σχηματισθεῖσαι κατὰ τὴν ἐκρηξιν ταύτην ῥωγμαί. Τούτων ἡ δυτικὴ, παρουσιάζει μέγιστον πλάτος 40 μ. και βάθος 50 μ., ἠνεώχθη δὲ ἐπὶ ἀρχαιοτέρου ρύακος λάβας· ἡ δὲ ἑτέρα, ἐν μέρει ἀποφραγεῖσα ὑπὸ τῶν ἀναρριθθεισῶν ὑλῶν, εἶνε πολλῶ τῆς πρώτης στενωτέρα, αἱ δὲ ὄχθαι αὐτῆς ἐπὶ ὕψους 15 μ. φαίνονται ἐσχηματισμένα ὑπὸ σφαιροειδῶν τεμαχίων σκουρίας, ἥτις διετηρήθη διάπυρος μέχρι τῆς 26)8 αὐγούστου. Ἡ ἀπὸ τῆς ῥωγμῆς ταύτης ἐξελθοῦσα λάβα κατῆλθε πρὸς δυσμὰς τοῦ Monte Nero del Bosco, ρέουσα δὲ πρὸς τὸ μεσημβρινοδυτικόν, κατεκάλυψε τὴν λάβαν τοῦ 1883 ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Monte Rinazzi και τέλος ἔστη νοτιώτερον, ἀνατολικῶς τοῦ Monte Seceta.

Ἡ διεύθυνσις τῶν ἡφαιστειογενῶν κῶνων τῆς ἐκρήξεως ταύτης διέρχεται σχεδὸν ἀκριβῶς διὰ τῆς κορυφῆς τῆς Αἴτνης ἀφ' ἑνός, διὰ τοῦ Monte Gemmelaro δὲ, κρατῆρος τῆς ἐκρήξεως τοῦ 1886, ἀφ' ἑτέρου. Εἶναι δὲ οὔτοι τέσσαρες, τόσῳ ὑψηλότεροι τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους ὅσῳ βορειότερον κεῖνται.

Ἡ ἐκρηξις, διακοπεῖσα ἐπὶ 10 περίπου ἡμέρας, ἐπανελήθη τὴν 14)26 ἰουλίου μετὰ μεγίστης ἐντάσεως, τὴν δὲ 11)23 αὐγούστου πολλὰ νέα στόμια ἠνεώχθησαν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ ὄρους, ἐξ ὧν ἐξήρχοντο φλόγες, συνωδευόμεναι και παρακολουθούμεναι ὑπὸ ροῆς ἀθρόνου λάβας, ἥτις ἐξεχύθη εὐτυχῶς ἐντὸς τῆς ἱστορικῆς κοιλάδος Val del Bone, ἐσώθησαν δὲ οὕτω αἱ ἐπὶ τῶν προπόδων τοῦ ὄρους ἰδιοκτησίαι. Και πάλιν δὲ τὴν 11)23 αὐγούστου ἐφάνθησαν ῥωγμαὶ κρατῆρων ἀναδίδουσαι καπνὸν ἐν τῇ δυτικῇ και βορείᾳ χώρᾳ, αἵτινες μέχρι τῆς ὥρας ἐκεῖνης διετηρήθησαν ἀβλαβεῖς. Εὐτυχῶς ἡ ἐκρηξις ἔληξε κατὰ τὰ τέλη τοῦ αὐγούστου, διαρκέσασα μὲν ἐπὶ μακρὸν και ὁμολογουμένως οὔσα ἡ βιαιοτάτη τῶν ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας συμβαδῶν, μὴ ἐπενεγκοῦσα ὅμως εὐτυχῶς τὰς ἐξαιρετικὰς καταστροφὰς, αἵτινες ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς Σικελίας και ἄλλων ἐδρῶν τῶν ἡφαιστειακῶν φαινομένων.

ΗΛ. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Η ΣΑΡΡΑ ἐν Κωνσταντινουπόλει.—ΧΡΟΝΙΚΑ.

Τὸ δεύτερον ἦδη ἐλθοῦσα ἡ μεγάλη τραγωδὸς Σάρρα Bernhardt εἰς τὴν βασιλίδα ταύτην τῶν πόλεων, ἐποιήσατο ἑναρξιν τῶν παραστάσεων αὐτῆς, ὡς προεγράψαμεν, ἐν τῷ θεάτρῳ Βέρδι ἀπὸ τῆς παρελθούσης δευτέρας, καθ' ἣν ἐδίδαξε τὴν Καμελιόφορον (Dame aux Camélias) τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ. Περὶ τοῦ ἔργου τούτου τῆς νεότητος τοῦ λέοντος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας ἐγράψαμεν ἐν ταῖς πρώταις ἡμῶν Ἐπιθεωρήσεσιν. Ὡς συμπληρώσιν δὲ τῶν γραφέντων ἦδη, σημειούμεθα ὅτι ἡ Σάρρα Bernhardt ἀνέλαβε τὸ πρόσωπον τῆς Marguerite Gautier, ὅπερ διέπλάσεν ἡ Mlle Doche κατὰ τὸ 1852, κατὰ τὸ ἔτος 1884, ὅτε ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Porte-Saint-Martin ἐδιδάχθη τὸ δράμα τοῦ Δουμᾶ.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν δὲ ταύτην ἐφάνη τὸ ζήτημα τοῦ πῖλον τοῦ πατρὸς Duval, ὅπερ μεγίστην προεκάλεσε συζήτησιν, προκλήθην ὑπὸ τοῦ ἀκροατηρίου τοῦ Porte-Saint-Martin, συζήτησιν, ἣς μετέδχε καὶ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς. Ἰδοὺ τὸ ζήτημα: Κατὰ τὴν τρίτην πρῶξιν τῆς Dame aux Camélias ὁ Duval πατὴρ, ὄν ὑπεκρίνετο ὁ Lafontaine, παρουσιάζεται πρὸ τῆς Marguerite Gautier, ἣν ὑπεκρίνετο ἡ Σάρρα Bernhardt, κρατῶν τὸν πῖλον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ καὶ ἐρωτᾷ: ἢ δεσποινίς Μαργαρίτα Γκωτιέ (Mlle Marguerite Gautier); —Εἰμαι ἐγώ, ἀπαντᾷ ἡ νεαρὰ γυνὴ. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Duval θέτει ἐπὶ κεφαλῆς τὸν πῖλον, καὶ φέρει αὐτὸν ὅπως περιφρονήσῃ τὴν Μαργαρίταν καταστρέψασαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐκβάλλει δ' αὐτὸν μόνον μετὰ πέντε λεπτά, ὅτε αὐτὴ παρέδχε δειγμάτα τῆς ἀφιλοκερδείας αὐτῆς. Τὸ σκηνικὸν τοῦτο οὐδαμῶς εὐπρόσθησε τῷ ἀκροατηρίῳ: τὰ πέντε λεπτά ἐφάνθησαν αὐτῷ ὅρα ὄλη μικρὰ φρικίασις ἀνυπομονησίας διήρχετο τὰς σειρὰς τῶν ἐδωλίων, πνοὴ δ' ἀνακουφίσεως ἐπέπνευσε ὅτε ὁ Duval ἀπεκαλύφθη. «Ἐπὶ τέλους!» ἐψήθουσαν ἡ αἰθοῦσα. Τούτων γενομένων, τῇ ἐπιούσῃ δευτέρῃ ὁ κ. Sarcey, ἐρμηνεύων τὸ γενικὸν αἶσθημα, ἐπιπλήσσει τὸν ὑποκριτὴν καὶ κράζει πρὸς αὐτὸν: «Κάτω τὸ καπέλλο (Chapeau bas)!» Ἄλλ' ὁ Δουμᾶς εὐθὺς ἀναδέχεται τὴν εὐθύνην τοῦ σκηνικοῦ, δικαιολογεῖ αὐτὸ οὐ μόνον διὰ λόγων ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ προσώπου ἀπορροεόντων, ἀλλὰ καὶ διὰ λόγων ἀπολύτων. «Κατὰ τὴν αὐτὴν περίστασιν, ἐγραφε, θὰ ἔπραττον τὸ αὐτό. Θὰ ἔχαιρέτων ἅπαξ μόνον, διότι ἐνώπιόν μου εἶχον γυναῖκα. εἶτα δὲ θὰ ἐπέθετον τὸν πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου, ὅπως καταστήσω φανερὸν τῇ γυναικὶ ταύτῃ, ὅτι ἀποδοῦς τὸν προσήκοντα χαιρετισμὸν πρὸς τὸ ἕυλον αὐτῆς, λαμβάνων τὴν θέσιν ἀνδρός, ὅστις γινώσκει ὅτι αὐτὴ ἐν τῷ ἕυλῳ τούτῳ ἐπραξε καὶ τὸ συνάλλαγμα ὅπερ ἐπ' αὐτοῦ σύρει». Hors du mari age point de salut! ἰδοὺ ἡ ἀρχὴ ἐφ' ἣς ἐρειδόμενος μᾶλλον ὁ Δουμᾶς ὑπερήσπισε τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, καθ' ἣν ὁ ἠθικολόγος Δουμᾶς παρίσταται οὐχὶ ὡς ἀπλοῦς δραματικός, ἀλλ' ὡς δικαστὴς, ὡς ἐκπροσωπῶν τὸν κοινωνικὸν νόμον, καθὰ παρετήρησεν ἕτερος κριτικός, ὁ Gantexax, λέγων: «Καὶ ἐνταῦθα ὁ δραματικός δύναται νὰ εἴπῃ «οὐκ εἰμὶ ἦδη ὁ Δουμᾶς, εἰμὶ ὁ κοινωνικός νόμος», καὶ εἴπε τοῦτο». Μετὰ δυνάμεως δὲ

πολλῆς ὑπερήσπισε τὸ θέμα αὐτοῦ ὁ Δουμᾶς, ἦν δὲ οὐχὶ δραματικός ὑπερασπίζων τὸ ἔργον αὐτοῦ: ὁ Duval πατὴρ ἢ Dumas υἱὸς εἰσὶν ἐν καὶ τὸ αὐτό, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ κοινωνικοῦ νόμου, ὁ δὲ κοινωνικός νόμος καταδικάζει τὴν γυναῖκα ἐκείνην ὡς παρίστατο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Duval τὸ πρῶτον, συγχωρεῖ δ' αὐτῇ εἶτα πεισθεὶς περὶ τῆς εἰλικρινείας καὶ ἀφιλοκερδείας αὐτῆς. Ἡ Μαργαρίτη μετανοήσασα ἐδώθη, ἡ Μαργαρίτα διὰ τοῦ ἔρωτος ἐξηγνίσθη. Οὕτως ἠθέλησε τὸ ἔργον αὐτοῦ ὁ Δουμᾶς, ὡς καλλιτέχνης καὶ ἄμα ὡς ἠθικολόγος. Ἀναγνίσθητε τοῦ Thouvenin ἐν τῇ Denise. Ταῦτα περὶ τοῦ θεατρικοῦ τούτου ἐπεισοδίου: περὶ δὲ τῆς ὑποδυσταμένης τὸ σχῆμα τῆς Μαργαρίτας, Σάρρας, τότε μόνον λέγομεν, ὅτι ἡ κριτικὴ ἐγκώμα ἐπλεξεν αὐτῇ ἀθθονα, οἷοι ἡ Dame τῶν μάλιστα προσδικόντων αὐτῇ σχημάτων ἐστίν. Ὁ ἐνθουσιασμός ἐν τῷ θεάτρῳ Βέρδι ἦν πλήρης, αἱ δὲ ἀνευφημίαι ἐξύψουν τὴν χρυσοῦν φωνὴν αὐτῆς.

Τῇ τρίτῃ, 13 ἰσταμένου, ἐδιδάχθη ἡ Tosca, δράμα εἰς πρᾶξεις πέντε καὶ ἕξ εἰκόνας, ὑπὸ Victorien Sardou, διδασθὲν τὸ πρῶτον κατὰ δεκέμβριον τοῦ ἔτους 1887 ἐν τῷ ἐν Παρισίοις θεάτρῳ Porte-Saint-Martin. ἐν ᾧ καὶ ἐπανελήθη 132 φηράς, εἶτα δὲ περιῆλθε τὸν τε παλαιὸν καὶ νέον κόσμον σὺν τῇ μεγάλῃ τραγωδῷ, ἣτις ὑποδύεται τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον. Περὶ τοῦ δράματος τούτου, ὅπερ δὲν προξενεῖ μὲν ἀνίαν, ἀλλὰ προκαλεῖ τὴν φρικίασιν ἐνεκα τῶν βαδανιστηρίων καὶ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ πτωμάτων, μάλιστα κατὰ τὴν τρίτην πρᾶξιν ἐν ἣ ὁ φόνος τοῦ ἡρωικοῦ Mario, ὅτε θαυμάζεται ἡ μιμικὴ τῆς Σάρρας, τῆς διαπλασάσης τὴν Tosca, ἡ κριτικὴ πολλὰ ἐγραψε, καὶ οἱ μᾶλλον δὲ ὑπὲρ τοῦ Sardou διακείμενοι δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀποκρύψωσιν ὅτι ἐν τῷ δράματι τούτῳ πολλὰ ὑπάρχουσι τὰ ψεκτά. Ἐγένετο δὲ δεκτὸν τὸ τὴν ὑπόθεσιν ἐν τῇ Αἰωνίᾳ Πόλει ὑποκειμένην ἔχον κατὰ τὸ 1800, ὅτε τὰ στρατεύματα καὶ ἡ ἀστυνομία τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως κατεῖχον αὐτήν, μᾶλλον ἐνεκα τῆς ὑποδυσταμένης τὸ σχῆμα τῆς Tosca μεγάλης τραγωδοῦ, ἣτις ἐν τε τῇ ἀνωτέρῳ σκηνῇ καὶ τῇ μετέπειτα τῆς παντομίμης τοῦ φόνου ὡς καὶ ἄλλαις σκηναῖς διέπρεψε καὶ ἐθαυμάσθη. Τὰ τέσσαρα πτώματα τοῦ δράματος τοῦ Sardou εἰσὶ τάδε: α' τὸ τοῦ Angelotti, β' τὸ τοῦ Scarpia, ἐν τῇ τετάρτῃ πρᾶξει, πλησσομένου δι' ἐγκληριδίου εἰς τὴν καρδίαν ὑπὸ τῆς Tosca, γ' τὸ τοῦ Mario τυφεκισθέντος, καὶ δ' τὸ τῆς Tosca ὀφθεισῆς εἰς τὸν Τίβεριν. Περὶ τοῦ δράματος τούτου ὁ Louis Gantexax τῆς «Revue des deux Mondes» ἐγραφε: Ἡ Tosca ἔτυχε λαμπρᾶς ἐπιτυχίας μὲν οὐχὶ δὲ καὶ ἐκτιμίσσεως. Τοῦ Sardou χάριν ἐπεθύμου καὶ ἐκείνην καὶ ταύτην. Μετὰ τὴν σκηνὴν τῆς κομφιδίας τῆς πρώτης πρᾶξεως δικαιοῦμαι νὰ ἐλπίζω ἀμφοτέρως. Ὁ αὐτὸς δὲ ἀναγράφων τὴν γνώμην τοῦ «Κήρυκος τῆς Νέας Ἰόρκης», δημοσιευθεῖσαν τῇ ἐπιούσῃ τῆς παραστάσεως, καθ' ἣν τὸ δράμα θὰ μείνῃ τὸ ἀριστούργημα τοῦ Sardou (Sardou's chef d'œuvre), θεωρεῖ αὐτὸ οὐχὶ ὡς τὸ κράτιστον, ὡς τὸ κράτιστον θεωρεῖται ἡ Patrie.

Τῇ τετάρτῃ ἐδιδάχθη, πληρωθεῖσης τῆς ἐπιθυμίας ἡμῶν, ἡ Φαίδρα τοῦ Ρακίνα. Ἐγράψαντες περὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἔργου ἐν τῷ ἐν Παρισίοις Vaudeville ἐν τοῖς ὑπ' ἀριθμ. 23 καὶ 24 τεύχεσιν τῆς Ἐπιθεωρηθῆσεως ἀρκοῦμεθα εἰς ἐκεῖνα.

Καθ' ἣν ἡμέραν δὲ γράφομεν τὰς γραμμὰς ταύτας αἱ ἀγγελίαι τοῦ θεάτρου Βέρδν φέρουσι τὰ ὀνόματα δύο μεγάλων καλλιτεχνίδων. τῆς Ἀδριανῆς Λεκουβέρσ καὶ τῆς Σάρρας Bernhardt, τῆς δευτέρας ὑποδουμένης τὸ σχῆμα τῆς πρώτης, διὰ δὲ τῶν ὀνομάτων τούτων προβάλλει ἡ συμπαθὴς ἑλληνικὴ μορφή τῆς ἐπίσης μεγάλης καλλιτέχνιδος Ραχίλ, ἣτις τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1849 διέπλανε τὸν χαρακτῆρα τῆς ὑποκριτρίας, ἣτις τὸ ἔξοχον τοῦ παρελθόντος αἰῶνος πνεῦμα, τὸν Βολταῖρον, ἔσχε θαναμαστίν.

Ἄλλὰ περὶ τῆς παραστάσεως ταύτης ὡς καὶ περὶ τῆς τοῦ *Maitres de Forges*, τῆ παρασκευῆ, τῆς *Francillon*, τῆ σαβδάτω καὶ τῆς *Froufrou*, τῆ κυριακῆ, τῆ ἐπιούσῃ κυριακῆ.

ΧΡΟΝΙΚΑ. Κατὰ τὴν 13/25 ἐπιόντος μαῖου ἐκτελεσθήσεται ἐν Παρισίαις, ἐν τῷ Κωμικῷ-Μελοδράματι, ἡ *Ἰφιγένεια ἐν Ταυρίδι*, τοῦ Glück, γερμανοῦ μελοποιῷ γεννηθέντος τῷ 1714 καὶ θανόντος τῷ 1787. Τὸ κείμενον ἐστὶν ἐκ τῆς ρακινεῖου τραγωδίας ὑπ' αὐτοῦ τοῦ μελοποιῷ συντελεσθέν. Ἐδιδάχθη δὲ τὸ πρῶτον τῇ 7/19 ἀπριλίου 1774 ἐν τῷ Μελοδράματι τῶν Παρισίων τῇ *προστασίᾳ τῆς μαθητρίας* τοῦ Glück Μαρίας Ἀντωνέττης. Περὶ τοῦ ἔργου δὲ τούτου τοῦ *Μιχαήλ Ἀγγέλου* ἐν τῇ μουσικῇ, ὡς ἀπεκρίθη, σημειούμεθα ὅτι καθ' ὃν χρόνον οὗτος ἠτοίμαζε τὸ ἔργον αὐτοῦ, δὲ διεθλοντὶς τοῦ Μελοδράματος, τῶν Παρισίων ἐνετείλατο ἐπίσης τῷ ἰταλῷ μελοποιῷ, τῷ ὡς ἀντιπάλῳ τοῦ Glück παρουσιάζοντι *Piccini*, τὴν μελοποίησιν τοῦ αὐτοῦ ἔργου τοῦ *Ραχίλ*. Τῷ ἰταλῷ δὲ τούτῳ μελοποιῷ ἐδόθη ἡ ὑπόσχεσις ὅτι τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐκτελεσθήσεται πρὸ τοῦ τοῦ γερμανοῦ μουσικοῦ. Παρεμβάτης ὅμως τῆς Μαρίας Ἀντωνέττης ἡ ὑπόσχεσις αὕτη ἔρθη καὶ οὕτω ἐπαίχθη πρῶτον τὸ ἔργον τοῦ Glück, ὅπερ καὶ ἐπετράχθη τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, ὑπὸ ἐπιτυχίας στεφθέν. Μετὰ τινὰ ἔτη ἐπαίχθη καὶ τὸ τοῦ *Piccini* ἀλλὰ τούτο ἀπέτυχε. Πρὸς ἐπίτασιν δὲ τοῦ κακοῦ ἡ ὑποκρίτρια, ἣτις ὑπεδύετο τὸ σχῆμα τῆς *Ἰφιγενείας*, ἦν ἐν καταστάσει μίθης κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς παραστάσεως, τότε δὲ ἐρρήθη καὶ τὸ περίφημον «*ce s'est pas Iphigenie en Tauride, c'est une Iphigenie en Champagne*», ὅπερ ἀναπολεῖ εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν ἕτερον ὅμιλον τούτῳ ρηθὲν ὑπὸ φίλου σεβαστοῦ πρὸ ἐτῶν, διδασκαμένῃς τῆς *Ἰφιγενείας* ἐν Ταυρίδι ὑπὸ ἑλληνικοῦ θιάσου ἐν ᾧ πλὴν τῆς ὑποδουμένης τὸ πρόσωπον τῆς *Ἰφιγενείας* οἱ ἄλλοι ὑποκριταὶ οὐδὲν ἔπραξαν. Ἐπὶ τούτῳ οὗτος εἶπε περὶ τῆς ὑποκριτρίας ὅτι «ἦν ἀληθὴς *Ἰφιγένεια ἐν Ταυρίδι*».

— Ἐφθασεν ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν τὰ θέατρα τοῦ μελοδράματος κλείουσι τὰς θύρας αὐτῶν ἐν Ἰταλίᾳ. Τὸ θέατρον τῆς Σκάλας ἐκλείει διὰ τῆς 22ης παραστάσεως τοῦ *Fa l's t a f f* τοῦ Βέρδν. Ἡ ἑταρεία, ἣτις ἐξετέλει τὸ νέον τούτο ἔργον τοῦ ἐξόχου μελοποιῷ μετέβη εἰς Γενουάν, ἀφ' ἧς ἐποιήσατο ἔναρξιν τῆς μεγάλης αὐτῆς περιουσίας ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν.

— Τὸ ὄνομα τοῦ δαιμονίου τῆς Ἀγγλίας τραγικῷ γράφεται συνήθως: Shakespeare. Φυλάττει ὅμως τὴν προφορὰν ἐν τῷ συνολῷ τῶν γραμμῶν ἐγγράφῃ καὶ διαφύρω. Ἰδοὺ ὀρθογραφικὰ δείγματα τοῦ ὀνόματος τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, ἐξηγημένα ἐξ ἀρχαίων ἐγγράφων, ὧν τινὰ χρονολογοῦνται

ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς διαπλάσεως τοῦ Ἀμλέτου: Shakspeare, Shaxpere, Shakspeare, Shaxspere, Schaksper, Shakespere, Shakspeare, Schakespeyr, Shaxespeare, Shagspere, Shaxpur, Shaxspei, Shaksper, Saxpere, Shakspeare, Shakespire, Shakespeire, Shackespeare, Shakaspear, Shaxper, Shakspear, Shaxpeare, Shaxbure, Shakspeere, Shackspeyr, Shakespear, Schaksper, κλπ.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ἡ δημοσίευσίς τῆς περὶ τῶν οικονομικῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος ἐκθέσεως τοῦ ἀγγλοῦ οικονομολόγου κ. Λόου καὶ αἱ ἐν αὐτῇ ἐκφερόμεναι γνώμαι ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ ἀνεθνικὸς τρόπος, μεθ' οὗ ἡ ἀντιπολίτευσις ἐξακολουθεῖ διεξάγουσα τὴν κατὰ τῆς κυβερνήσεως τοῦ κ. Τρικούπη καὶ τῆς οικονομικῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς πολεμικὴν, μὴ δυναθεῖσαν εὐτυχῶς νὰ ἐπενέγκῃ τὴν ματαίωσιν τοῦ δανείου, καίτοι ἀναντίρρητον ὅτι δυσχεραίνει αὐτὴν μεγάλως, ἀποτελοῦσι τὰ σπουδαιότατα σημεῖα τῆς ἐβδομαδιαίας ἐν Ἑλλάδι πολιτικῆς κινήσεως. — Ὁ κ. Λόου μετὰ λεπτομερῆ κατὰ τὸ δυνατόν ἐρευναν διαπιστοῖ ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ ὅτι ἡ Ἑλλὰς κέκτηται πᾶσαν τὴν ἀναγκαίαν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς εὐμερείας αὐτῆς οικονομικὴν ζωτικότητα, δυναμένη καὶ αὐξήσειν τινὰ ἐτι φορολογίας νὰ ὑποστῇ ἀκινδύνως, ὅτι ἀμφότεραι αἱ πολιτικαὶ μερίδες αὐτῆς διαχειρίζονται τὰ κοινὰ μετὰ τιμιότητος ἀμέμπτου, ὅτι ἡ ἐνεστώσα οικονομικὴ τοῦ βασιλείου καχεξία εἶναι προῖον κατὰ τὸ πλεῖστον νομισματικῆς ἀνωμαλίας, δυναμένης νὰ θεραπευθῇ κατὰ μέγα μέρος διὰ τῆς συνομολογήσεως ἐξωτερικοῦ δανείου 110 ἑκατομμυρίων, ὅτι ὁ τοῦ 1893 προϋπολογισμὸς κατὰ τοὺς ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν πραγματικῶν εἰσπράξεων τοῦ προτέρου ἔτους γενομένους ὑπ' αὐτοῦ ὑπολογισμοὺς ἐπαγγέλλεται πραγματικὸν περίσσευμα τεσσάρων ἑκατομμυρίων, ὅτι τέλος, τελειότερον ὄργανομένου καὶ παγιουμένου τοῦ συστήματος τῆς διαχειρίσεως, καὶ τῶν προτέρων δανείων καὶ τοῦ νέου τῶν 110 ἑκατομμυρίων ἡ ὑπηρεσία ἐξασφαλίζεται καὶ ἡ μέλλουσα οικονομικὴ τοῦ κράτους εὐεξία κρατῆνεται. — Τὰ ἐνθαυρντικὰ ταῦτα περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Τρικούπη ἐπιχειρηθέντος ἀνορθωτικοῦ ἔργου μετὰ τοσαύτης δυσἀρεσκείας εἶδεν ἡ ἀντιπολίτευσις, μάλιστα δὲ τὸ μικροσκοπικὸν αὐτῆς ὑπὸ τὸν κ. Ράλλην τιμῆμα, ὥστε οὐ μόνον τὰ ἐξ ἀμάξης ἐξήνεγκε κατὰ τοῦ ἀγγλοῦ οικονομολόγου, οὐ ἡ εὐσυνειδησία δὲν ἐπέτρεψεν αὐτῷ νὰ υιοθετήσῃ τὰ ὑπὸ τῶν φιλοπατρίδων τούτων Ἑλλήνων εἰσπηθθέντα αὐτῷ καὶ ἀνὰ τὴν ὑψηλίον πᾶσαν διὰ ποικίλων κακοδούλων δημοσιεύσεων διακηρυχθέντα περὶ κατεχούσης δῖθεν τὸ κράτος ἀνιάτου οικονομικῆς φθίσεως καὶ ἀναποδοράτως ἐπικειμένης χρεωκοπίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν μηχανορρα-

φικὴν αὐτῆς φαντασίαν ἐξήντησε πρὸς παρασκευὴν γελοίων γεγονότων, ὧν ἡ ὑπὸ τῶν ξένων ἐν Ἑλλάδι ἀνταποκριτῶν παραμεμορφωμένη τηλεγραφικὴ διαθρύλλουσα θὰ ἠδύνατο νὰ παραστήσῃ τὸ κράτος ὡς ἐν ἐσωτερικαῖς ἀνωμαλίαις διατελοῦν καὶ πτοίση τοὺς ἐκ τῶν ξένων κεφαλαίουχων διατεθειμένους νὰ διαθέσωσι μέρος τῶν κεφαλαίων αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ δανείου. — Εὐτυχῶς αἱ σοβαρὰ καὶ ἐμβριθεῖς κρίσεις τοῦ ἀγγλοῦ οικονομολόγου ἄφ' ἑνός, ἄφ' ἑτέρου δὲ ἡ περιφρονητικὴ ἀπάθεια, γὰρ ἥς ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀνταπεκρίθη πρὸς τὰς δολίας καὶ ἀντεθνικὰς εἰσθηγίσεις τῆς ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς φιλαρχίας τετυφλωμένης τὰ ψυχικὰ ὄμματα ἀντιπολιτεύσεως κατιόχυσαν, ὡς εἰκός, τῶν μηχανοραφῶν, τὸ δάνειον δὲ τὴν ἐβδομάδα ταύτην ὑπογράφεται ἐν Λονδίῳ ὑπὸ τοὺς κρατίστους τῶν ἐν τῇ παρούσῃ τῆς Ἑυρώπης οικονομικῆ καταστάσει δυνατῶν ὄρων τῶν ἀναλαμβάνοντων δὲ τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ τραπεζικῶν οἰκῶν κερτημένων πᾶσαν τὴν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐπιτυχίας αὐτοῦ ἀναγκαίαν βαρύντα, ἡ κυβερνήσις τοῦ κυρίου Τρικούπη δυνήσεται νὰ χωρήσῃ ἐπὶ τὸ ἀνορθωτικὸν αὐτῆς ἔργον, οὗ πρώτην σπουδαίαν ἐπιτυχίαν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὴν ὑπὸ τοῦ δανείου τούτου ἐπαγγελωμένην μερικὴν ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας.

Ἐν Σερβίᾳ τὸ ζήτημα τῆς παύσεως ἑνὸς τῶν ἀνακλιθέντων εἰς τὰς προτέρας θέσεις ἐκ τῶν ριζοσπαστικῶν δημάρχων, αὐθαιρέτως, φαίνεται, καταλαβόντος τὸ ἀξίωμα τοῦτο, ἐπὶνεγκες πρόωρον ὄλωσ ὑπουργικὴν κρίσιν, ἥτις ὅμως ἀρθήσεται πιθανῶς διὰ τῆς ἀνακλήσεως τῆς παραιτήσεως τοῦ ὑπουργείου Δόκιτις κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν. — Κατὰ τὰ ἄλλα ἡ διὰ τῆς γνωστῆς εὐτόλμου πρωτοβουλίας τοῦ νεαροῦ τῶν Ὁβρένοβιτς γόνου ἐγκαινισθεῖσα πολιτικὴ κατάστασις χωρεῖ παγιουμένη ἐν γαλήνῃ καὶ γενικῇ σχεδὸν χαρᾷ, ἣν θὰ ὑποθερμάνῃ πάντως ἡ ἐπικειμένη εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ κράτους ἐκδρομὴ τοῦ βασιλέως, συνοδευομένου ὑπὸ τινῶν τῶν διαπρεπεστέρων συμβούλων αὐτοῦ. Οἱ αὐθαιρέτως ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου Ἀβακούμοβιτς παυθέντες ριζοσπαστικοὶ δημάρχοι καὶ νομάρχαι ἀνεκλήθησαν εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν, τὰ πράγματα δὲ ἐπανελάβον τὴν ὁμαλὴν πορείαν, καθ' ἣν ἐχώρων πρὸ τῆς πραξιοπονηματικῆς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τοῦ κ. Ρίσιτις προσεκλήσεως τῶν φιλελευθέρων. — Οὗτοι οὐ παύονται ἐξακοντίζοντες εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰ διαγγέλματα αὐτῶν καί, ὡς δύνανται, παρασκευαζόμενοι ἐπὶ τὸν νέον ἐκλογικὸν ἀγῶνα· ὁ ἄχρους ὅμως καὶ ἀμερόληπτος χαρακτὴρ τοῦ πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ἐκλογῶν κληθέντος ὑπουργείου, κυρίου τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ σκοπὸν ἔχοντος τὸ παρασχεῖν τῇ χώρα δι' ἐλευθερίων καὶ ἀνεπηρέαστων ἐκλογῶν τὴν κατ' εὐθείαν ἀπὸ τῆς θελήσεως αὐτῆς ἀπορρέουσαν κυβερνήσιν, ἡ τετελεσμένη ἤδη σύμπραξις τῶν προοδευτικῶν μετὰ τῶν ριζοσπαστικῶν, τοῦ κ. Παρασανίν ρητὰς περὶ τούτου παρασχόντος ὑποσχέσεις, καὶ τέλος τὸ γνωστὸν ριζοσπαστικὸν πνεῦμα, ὅπερ διαπνέει τὰ ἐννέα δέκατα τῆς Σερβίας, βέβαιον δεικνύουσιν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Ρίσιτις

καὶ Ἀβακούμοβιτς μερὶς δύναται νὰ θεωρῇ ἑαυτὴν εὐτυχῆ, ἂν ἐν τῇ νῆα Σκουήνα δυνήσῃ νὰ καταλάβῃ τὰς τέσσαρακαίδεκα ἔδρας, ἃς πρὸ τῆς πραξιοπονηματικῆς αὐτῆς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν προσφάτου ἀναρρήσεως κατεῖχεν. — Ἐτερον ἄξιον λόγου σχετικὸν πρὸς τὰ σεβδικὰ πράγματα γεγονὸς εἶνε ἡ ἀπόφασις τοῦ νεαροῦ βασιλέως ὅπως κατὰ τὸ προσεχὲς θέρος ἐκδρομὴ εἰς τὴν δυτικὴν Ἑυρώπην, τὴν Ρωσίαν καὶ τὴν Τουρκίαν καὶ δι' ἐπισκέψεων αὐτοῦ πρὸς τὰς διαφόρους αὐτὰς ἐπιστημώτερον ἔτι γνωρίσῃ αὐταῖς τὴν εἰς τὸν θρόνον καὶ ἔργῳ ἀναρρῶσιν αὐτοῦ. Τὸ γεγονὸς θὰ συντελέσῃ βεβαίως εἰς τὴν καὶ ἐξωτερικῶς παγίωσιν τῆς νέας ἐν Σερβίᾳ καταστάσεως.

Ἐκ Βουκουρεστίου ἔχομεν τὴν ὁπωσδήποτε εὐάρεστον ὡς πρὸς τὰς ἑλληνορωμανικὰς σχέσεις εἰδησιν τῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν κυβερνήσιν ἐπιδιόκσεως ὑπὸ τοῦ πρωτοκόστου Καλαρασίου τῆς κινήσεως περιουσίας τοῦ ἀειμνήστου ἔθνικοῦ εὐεργέτου Κωνσταντίνου Ζάππα. Ἄν ὑπὸ ἀνολόγου δικαιοφροσύνης καὶ αἱ ἄλλαι τῆς Ρουμανίας δικαστικαὶ ἀρχαὶ ἦγοντο ἐν τοῖς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν κληρονομικοῖς διεθνοῦς χαρακτῆρος ζητήμασιν, ἐν εὐαρεστοτέρῳ βεβαίως θέσει θὰ εὐρίσκοντο σήμερον αἱ τῶν δύο ἰλλυρικῶν κρατῶν σχέσεις. — Ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν αὐτῆς κατάστασιν, ἡ Ρουμανία κατ' αὐτὰς σπαράσσεται αὐτῆς μανιωδέστερον ὑπὸ τοῦ ἀγῶνος τῶν πολιτικῶν αὐτῆς κομμάτων, μὴ ἰκονύντων νὰ μεταφέρωσι καὶ ἐκτός τοῦ κοινοβουλίου τὸ πεδῖον τῶν ἐρίδων αὐτῶν καὶ νὰ παρασύρωσιν εἰς αὐτὰς καὶ τὸν λαόν. Τὸ ζήτημα ἰδίᾳ τῆς θεσπιζομένης δικαστικῆς φορολογίας ἀπέδη ἀφορμὴν συλλαλητηρίων καὶ διαμαρτυριῶν καὶ τῶν τοιούτων, ἅτινα ὅμως δὲν θὰ ἰσχύσωσιν εἰς μεταβολὴν τῆς πορείας τῆς κυβερνήσεως παρὰ πάντα τὸν ἐρρωμένον πόλεμον, ὃν διεξάγει κατ' αὐτῆς, διευθύνων πάντα τὰ κινήματα, ὁ κ. Φλέβας.

Ἐν Βουλγαρίᾳ τέλος ἀναμένεται ἡ ἀφίξις τοῦ νεοστεφῶς πριγκιπικοῦ ζεύγους, ὅπερ ὅμως κατὰ νεωτέρας πληροφορίας δὲν θὰ ἐπισπεύσῃ τὴν εἰς τὴν ἡγεμονίαν ἐπάνοδον αὐτοῦ. Ὡς λόγος τῆς γνωσιμαχίας ταύτης παρέχεται ὑπὸ τῶν ἐν Σοφίᾳ ἡ ἀπόφασις τοῦ πριγκιπικοῦ φερδινάνδου ὅπως διατελῇ ἐκτός τοῦ κράτους κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπὸ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως συζητήσεως τῶν ὑπὸ τῆς Βουλγικῆς ἐπιψηφισθεισῶν ἠδὲ τροποποιήσεων τοῦ συντάγματος, μάλιστα τῶν εἰς τὸ δόγμα τῶν τέκνων αὐτοῦ ἀναφερομένων· οὐδὲν κωλύει ὅμως νὰ ὑποπτεύωμεν ὅτι τὴν ἀναβολὴν ταύτην ἐπὶνεγκεν ἡ εὐλόγος ἀποτυχία διαβημάτων τινῶν περὶ τῆς ὁδοῦ, δι' ἥς θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν ἔδραν αὐτοῦ ὁ τῶν Βουλγάρων ἐκλεκτός. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου διεξαχθείσης μονομαχίας τῆς ἀγγλικῆς καὶ ρωσικῆς διπλωματίας, ἀποδὴν κατὰ τῆς ὀλίγον ὑπερβολικῆς δὲ φιλοδοξίας τοῦ Κοβουργίδου πριγκιπικοῦ, ἔδει νὰ καλυφθῇ ὁπωσδοῦν διὰ τῆς ἀναβολῆς ταύτης, ἀνευ τῆς ὁποίας θ' ἀπέβαιεν αἰσθητοτέρα ἢ δι' ἄλλης παρὰ τὴν οὕτω θερμῶς ποθηθεῖσαν ὁδοῦ ἐπάνοδος εἰς Βουλγαρίαν.

Ἐν τῇ δυτικῇ Ἑυρώπῃ δύναται τις νὰ σημειώσῃ ὡς κύρια τῆς πολιτικῆς κινήσεως τῆς ἐβδομάδος οὐμεία τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐπὶ τοῖς ἀργυροῖς γάμοις

τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους τῆς Ἰταλίας ἐορτῶν μετὰ τῆς πρὸς τὸν πάπαν ἐπισκέψεως τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου, τὴν ἀγγελλομένην πρόθεσιν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας ν' ἀποπειραθῆ ἑνεργήσιν μετὰ τοῦ Τσάρου περὶ μερικοῦ ἀφοπλισμοῦ μετὰ τῆς πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ἐπιτροπὴν δηλώσεως τοῦ κόμητος Καπριὸν περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς μεταβολῆς τῶν ὄρων τῆς τριπλῆς συμμαχίας, τὴν βεβαίωσιν τῆς ἐπανάδου μετὰ μικρὸν τοῦ κ. Γίεργς εἰς τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ παρὰ τῷ Τσάρῳ ὑπόσχημα καὶ τὴν πειθμονίαν, μεθ' ἧς ἡ Οὐλστέρη ὑπὸ τὴν ὄψιν τῶν περὶ τὸν μαρκήσιον Σαλισβουρήν ἐνεργεῖ πρὸς ματαιώσιν τῆς ἰρλανδικῆς αὐτονομίας. — Κατὰ τὰς ἐν Ρώμῃ ἐορτάς, ἃς νύνησεν ἑκτακτος εὐδία παρὰ τὰς γενομένας κατ' ἐντολὴν τοῦ πρωτοσυγκέλλου τοῦ πάπα δεήσεις ὑπὲρ ὁμῶν καὶ ἱετῶν, ὁ ρωμαϊκὸς λαὸς, ὑλικῶν εἰς τὸ ἔμφυτον αὐτῷ εὐεπιφθορον πρὸς ἐνθουσιασμόν, ἐπευφήμησέ πως τοὺς αὐτοκράτορας τῆς Γερμανίας καὶ τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ ἑτέρου τῶν συμμαχῶν τῆς Ἰταλίας ὅπου ἂν οὗτοι δημοσίᾳ ἐνεφανίσθησαν· αἱ ἀριστοκρατικώτεραι ὁμῶς τάξεις, δυνάμεναι φυσικῶς νὰ κρίνωσι μετὰ πλειονοῦ ψυχραμίας τὰ ἐπὶ τῆς χώρας ἀποτελέσματα τῆς συμμαχικῆς πολιτικῆς, ἀπαθεῖς ὅλως παρέμειναν πρὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν συμμάχων τῆς χερσονήσου. Οὕτως ἐν μέρει μόνον δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐπιτευχθεῖς ὁ σκοπὸς τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου, ὅπως διὰ τῆς εἰς Ρώμην ἐκδρομῆς αὐτοῦ ἐνισχύσῃ τὸ ἐν τῇ χερσονήσῳ γόνιτρον τῆς συμμαχίας. — Ἄλλ' οὐδ' ἡ ὄραία μετὰ τοῦ ὑπερτάτου ποντίφικου τοῦ καθολικισμοῦ συνέντευξις εἶναι πιθανόν ὅτι ἀπὸνευγε τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα· αἱ περὶ ἀνακλίσεως τῶν Ἰησοιτῶν ἀξιώσεις, καίπερ ἴσως κατ' ἀρχὴν μὴ ἀποκρουόμεναι ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, τόσον δυσχερῶς θὰ ἠδύναντο νὰ τύχωσι τῆς ἐπιδοκιμασίας τῆς πλειοψηφίας τῆς χώρας, ὡς τοῦτο ἀπέδειξεν ἡ ἐπὶ τῇ ὑποδοχῇ τοῦ μακαρίου τῆ λήξει ἐκπαιδευτικοῦ νομοσχεδίου ἐκτραγεῖσα κατὰ τῶν ἐν αὐτῷ φιλοκληρικῶν ἀρχῶν θέελλα, ὥστε ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπόσχηται τοιοῦτον ἀντιστάθμισμα τῆς ὑπὲρ τοῦ στρατιωτικοῦ νομοσχεδίου παπικῆς ὑποστηρίξεως. — Ἴσως μάλιστα αἱ δύο σπουδαίαι τῆς ἐβδομάδος ταύτης ἐκ Βερολίνου πολιτικαὶ εἰδήσεις, καθ' ἃς ὁ μὲν αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος σκοπεῖ κατὰ τὸ προσεχὲς θέρος νὰ ἐπισκεφθῆ τὸν βασιλεῖα Χριστιανὸν καθ' ὃν χρόνον θὰ διατρίβῃ ἐν Κοπεγχάγη καὶ ἡ αὐτοκρατορικὴ τῆς Ρωσίας οἰκογένεια, ὅπως συνεννοηθῆ μετὰ τοῦ Τσάρου, εἰ δυνατόν, περὶ μερικοῦ ἀφοπλισμοῦ, τῆς Γερμανίας δυσχερῶς φερούσης τὰς ἐνεστώσας στρατιωτικὰς δαπάνας, ὁ δὲ κόμητος Καπριὸν ἐδήλωσε πρὸ τῆς ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν μεταρρυθμίσεων στρατιωτικῆς ἐπιτροπῆς ὅτι δὲν εἶναι ἀδύνατος ἡ μεταβολὴ τῶν ὄρων τῆς ἀνανεώσεως τῆς τριπλῆς συμμαχίας, ἴσως, λέγομεν, αἱ εἰδήσεις αὗται δύναται νὰ παρέχουσιν ἡμῖν τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἡ συμμαχία ὅλη, ἧς ὁ γερμανὸς καίτιον ἠγεῖται, ἠρξάτο σπουδαίως οὐκ ἐπιδοκίμησιν περὶ τοῦ ἀπροχωρήτου, εἰς ὃ ἀφίκετο διὰ τῆς διηγουμένης ἀξήσεως τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν καὶ τῶν ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς μάλιστα δὲ κοινωνικῆς καταστάσεως τῶν λαῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν. — Ὡς πρὸς

τὴν ἐπικειμένην ἐπάνοδον τοῦ κ. Γίεργς εἰς τὸ ὑπατον παρὰ τῇ αὐτοκρατορίᾳ τῶν τσάρων ἀξίωμα αὐτοῦ, αὐτὴ διαπιστοῦσα τὰ εἰρηνικὰ φρονήματα τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, παρέσχεν ἅμα ἀφορμὴν τῷ βιενναίῳ τύπῳ ἐπὶ τῇ διὰ τῆς αὐστριακῆς πρωτεύουσας διαβάσει τοῦ ῥώσου ἀρχιγραμματέως νὰ ἐκδηλώσῃ δι' ἀσυνήθως φιλοφρονητικῶν πρὸς τὴν Ρωσίαν ἄρθρων τὴν διαλλακτικὴν τροπὴν, ἧτις οὐκ ἀσχετῶς ἴσως πρὸς τὰ προειρημένα ἐπῆλθεν ἐν τῇ πρὸς τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ Βορρᾶ πολιτικῇ τῆς δυναδικῆς μοναρχίας. — Ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ κατάστασις, ἰδίᾳ δὲ τὸ ἐπάσχολοῦν σύμπασαν τὴν Μεγάλαν Βρετανίαν ἰρλανδικὸν ζήτημα μετὰ τὴν ἐν δευτέρῳ ἀναγνώσει ἐπιψηφίσειν τοῦ σχετικοῦ σχεδίου τοῦ κ. Γλάδστον, προσέλαβε νέαν ζωηρότητα διὰ τῆς εἰς Λονδίον μεταβάσεως ἀρθρῶν τῶν προκρίτων τῆς Οὐλστέρης, τοῦ τμήματος τούτου τῆς Ἰρλανδίας, ἐν ᾧ συγκεντροῦται πᾶσα ἡ κατὰ τῆς αὐτονομίας ἀντίδρασις, ὅπως ἐπισκεφθῶσι τοὺς πρωτεύοντας τῶν ἀντιπολιτευομένων καὶ ἐνθαρούνωσιν αὐτοὺς εἰς ἐξακολούθησιν τοῦ ἀγῶνος. Οἱ ἀδιάλλακτοι οὗτοι ἀντιδραστικοὶ ὑπὸσχοῦνται μεγάλα τοῖς ἐν τῷ κοινωβουλίῳ πολεμίοις τῆς ἰρλανδικῆς πολιτικῆς τῆς κυβερνήσεως· ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι οὐδεμία τῶν ἀπειλῶν τούτων θὰ μειώσῃ ἐν τῇ εἰς τρίτην ἀνάγνωσιν συζητήσει τοῦ νομοσχεδίου τὴν συμπαγῆ καὶ ἀξιόλογον πλειοψηφίαν, μεθ' ἧς τοῦτο ἐπιψηφίσθη κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ συζήτησιν.

M. E. M.

ΦΥΡΔΗΝ ΜΙΓΔΗΝ.

Τὸ Ἑθνικὸν Πανεπιστήμιον τῆς Ἑλλάδος, τὸ ἑλληνικὸν καθόλου καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστήμη καὶ ἕτερον θρηνεῖ τῶν διαπρεπῶν ἀνδρῶν Θεόδωρον τὸν Ἀφεντολίην, καθηγητὴν τῆς Φαρμακολογίας, συγγραφέα καὶ ποιητὴν. Τούτου δημοσιεύσασιν ἐν τῷ ἐπομένῳ φύλλῳ τὴν δέουσαν βιογραφίαν.

— Γερμανὸς μελοποιὸς ὁ κ. Auguste Bungert συνθέτει μουσικὴν πετραλογίαν ἐκ τῆς Ὀδυσσεΐδος τοῦ Ὀμήρου. Τὸ ἔργον τοῦτο, ὃ τὸ μέγιστον μέρος συνετελείσθη, διήρηται ἐν τέσσαρα μέρη, ὧν ἕκαστον πρόωριστα διὰ μίαν ἐσπέρην. Τὰ τέσσαρα ταῦτα μέρη εἰσὶν: 1ον Ἡ Κίρ κ η. 2ον Ἡ Ν α υ σ ι κ α α, 3ον Ἡ Ἐ π ἰ ν ο δ ο ς τ ο ῦ Ὀ δ υ σ σ ε ῶ ς 4ον Ὁ θ ἰ ν α τ ο ς τ ο ῦ Ὀ δ υ σ σ ε ῶ ς.

— Ἐπαγγέλθεν εἰς Ἀθήνας ὁ κ. Δ. Βερναρδάκης, ὅστις διορίζεται καθηγητῆς τοῦ αὐτοῦ πανεπιστημίου. Ὁ κ. Βερναρδάκης φαίνεται ὅτι δέξεται τὸν διορισμὸν.

— Ἐν Toledo τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἤρξατο ἐκδιδόμενη ὑπὸ τῆν διεύθυνσιν τοῦ διδάκτορος (ἢ διδασκαλοῦ) Ε. — M. — Roys Govill, ἑφημερίς, ἧτις κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν

αίτης The Woman's medical Journal, πρόωριται τοίς συμφέρουσι τῶν τῶ ἰατρικῶν ἐπάγγελμα μετερχομένων γυναικῶν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Σάββατον, 17 Ἀπριλίου.

Οὐδεμίαν ἕλπην παρέχει εἰς τὴν ἐβδομαδιαίαν οἰκονομικὴν ἡμῶν ἐπιθεώρησιν ἢ κατὰ τὴν λήγουσαν ἐβδομάδα κινήσις τοῦ ἡμετέρου χρηματιστηρίου, ἐν τῇ ὁποίῳ ἐπεκράτησε γενικὴ ἀπραξία ἔνεκα ἐλλείψεως κερδοσκοπίας. Αἱ τιμαὶ τοῦ μὲν Γενικοῦ χρέους διεκυμαίνοντο μεταξύ 24, 17—24, 20, τῶν Σιδηροδρόμων μεταξύ 92 1/8—92 5/8 καὶ τοῦ Μονοπωλίου μεταξύ 16, 24—16, 26. Τὰ αἷτια τῆς ἀπραξίας ταύτης, ἀσυνήθους κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ ἔτους, προερχόμενα ἐκ τῆς καταστάσεως τοῦ χρηματιστηρίου τῶν Παρισίων, ἐξηγήσαμεν ἐν τῇ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου οἰκονομικῇ ἡμῶν Ἐπιθεώρησει, ὥστε περικτὴν θεωροῦμεν τὴν ἐπανάληψιν αὐτῶν. Οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται θὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι αἱ περὶ τῆς χρηματιστικῆς καταστάσεως κρίσεις ἡμῶν ἦσαν ἀσφαλῆς, πληρέστατα δικαιολογηθῆσαι ἐκ τῶν πραγμάτων. Μετὰ τὴν πρώτην Μαΐου, ἥτις κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ παρέλθῃ ἐν ἰσυχίᾳ οὐ μόνον διότι ἐλήφθησαν παρὰ τῶν κυβερνήσεων τὰ κατάλληλα μέτρα, ἀλλὰ καὶ διότι οὐδαμῶς ἀνεφάνθησαν σημεῖα διπλοῦντα πρὸς σπουδαίαν ἐπιπέδασι τῆς τάξεως, μετὰ τὴν πρώτην, λέγομεν, τοῦ Μαΐου πιθανὸν νὰ ἐπέλθῃ βελτιώσις τις εἰς τὰ χρηματιστήρια, ἀλλὰ καὶ ἡ βελτιώσις αὕτη δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀσφαλῆς, ἐφ' ὅσον δὲν ἐκλείψουσι τὰ τὴν καχεξίαν προκαλοῦντα αἷτια.

Ὁ τηλεγράφος ἐγνωστοποίησεν ἡμῖν χθὲς ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἐπιβολῆς φόρου εἰς τὰς πράξεις τοῦ γαλλικοῦ χρηματιστηρίου ἐλύθη κατ' ἀρχὴν, ἐπιβληθέντος φόρου 5 εκατοστῶν τοῦ φράγκου διὰ πᾶσαν ἐκ 1000 φρ. πρᾶξιν ἀγορᾶς ἢ πωλήσεως, γινόμενης εἴτε διὰ μετρητῶν εἴτε ἐπὶ προθεσμίᾳ, ὅτι δὲ τὸ μέτρον τοῦτο ἐφαρμοσθήσεται ἀπὸ τῆς 1 ἰουνίου. Ἄγνοοῦντες τὰς λεπτομερείας τοῦ ἀντιδημοτικοῦ τούτου μέτρου δὲν δυνάμεθα τό γε νῦν νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς ἐπιρροῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῶν χρηματιστικῶν πράξεων. Γινώσκουμεν μόνον ὅτι κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ἕκαστος μεδίτης ὑποχρεοῦται νὰ κρατῇ βιβλίον ἠριθμημένον καὶ μονογραφημένον παρὰ τινος τῶν δικαστῶν τοῦ ἐμποροδικείου, ἐν αὐτῷ δὲ θὰ σημειῶνται κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν πᾶσαι αἱ πράξεις, αἱ ὑποκείμεναι εἰς τὴν ὀρισθεῖσαν φορολογίαν, ἀλλ' ἵνα μὴ γίνωνται γνωστὰ εἰς τοὺς εἰσπράκτορας τοῦ φόρου τὰ ὀνόματα τῶν πελατῶν, θὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν στήλην τῶν ὀνομάτων ἐπικάλυμμα τι ἀποκρύπτων τὸ τε ὄνομα καὶ τὸ ἐπώνυμον τοῦ δι' ὃν ἐνεργεῖται ἡ πρᾶξις. Οὕτω λοιπὸν ἐλύθη ὡς εἶποντες τὸ σκανδαλωδὲς μέρος τοῦ ζητήματος. Ἀλλὰ τί ἀπέφα-

σίσθη διὰ τὸ δεύτερον μέρος τὸ καὶ σκανδαλωδέστερον; Κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν οἰκονομικῶν ὑποβληθὲν ἀχέδιον, πάντες οἱ μεδίται τῆς ἐλευθέρας ἀγορᾶς οἱ ἐνεργοῦντες πράξεις ἐπὶ χρεωγράφων, ἀξιῶν, συναλλαγμάτων καὶ τῶν τοιούτων ὀφείλουσι νὰ ἦναι Γάλλοι ἐκ γενετῆς, ἢ νὰ ἔλαβον τὴν γαλλικὴν ὑπικκοότητα, καὶ περιπλέον νὰ φέρωσιν ἀποδεικτικὸν ὅτι ἐξεπλήρωσαν τὴν στρατιωτικὴν αὐτῶν ὑποχρέωσιν. Βεβαίως ἂν τὸ μέτρον τοῦτο ἐγίνετο παραδεκτόν, θὰ ἔχῃ δυσάρεστον ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἐλευθέρας ἀγορᾶς, διότι θ' ἀποκλεισθῶσιν ὡς ξένοι ὑπῆκοοι πολλοὶ τῶν ἰσχυροτέρων καὶ σπουδαιότερων μεσιτῶν Νομίζομεν ὅμως ὅτι ἡ Γερουσία δὲν ἦτο διατεθειμένη νὰ παραδεχθῇ τὸ ξενιτικὸν τοῦτο μέτρον ὡς ἀναξιοπρεπὲς διὰ τὴν γαλλικὴν δημοκρατίαν, ἀφοῦ ἄλλως τε οὐδὲν θὰ ἔχῃ πρακτικὸν ἀποτέλεσμα.

Κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην ἐγένετο καὶ ἡ ἐκδοσις εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν τῶν μετοχῶν τοῦ Σιδηροδρόμου Δεδε-ἀγάτς—Θεσσαλονίκης, καθ' ἣ ἐγκαιρῶς ἀνηγγεῖλαμεν, τὸ δὲ ἀποτέλεσμα τῶν ἐγγραφῶν ὑπῆρξεν ἐν γένει εὐάρεστον.

Περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ δανείου ἰδιωτικῶν ἐκ Λονδίνου τηλεγράφημα ἀνήγγειλεν ὅτι ἐμελλε τέλος πάντων νὰ ὑπογραφῆ χθὲς, ὅτι σύγκειται κατὰ τὸ παρὸν ἐκ 3 1/2 εκατομμυρίων ἀγγλικῶν λιγῶν ὅτι φέρει 5 0/0 τόκον καὶ 1 0/0 χρεωλύσιον, καὶ ὅτι ἐκδοθήσεται εἰς τὰ 83. Εὐχόμεθα νὰ μὴ ἐλεγχθῇ πρόωρος καὶ ἡ χθεσινὴ εἰδοσις, εἰς τὴν ὁποίαν δικαίως δυσπιστεῖ τὸ δημόσιον, καθ' ὅσον τοσούτης ἤδη ἐδημοσιεύθη ὡς τετελεσμένον γεγονός, καὶ ὅμως τὴν ἐπιούσαν διεψεύσθη. Ὅπως δῆποτε τὸ ἐπεῖγον τοῦ καιροῦ δὲν ἐπιτρέπει τὴν περαιτέρω ἀναβολήν, ἐξ ἀνάγκης δὲ δοθῆσεται ἐν τέλος οἰονόηποτε.

Τὰ τὴν προίαν ταύτην ληφθέντα ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀγορῶν χρηματιστικὰ δελτία σημειοῦσιν ἀμετάβλητον τὴν ἐν γένει κατάστασιν. Αἱ τιμαὶ τῶν χρεωγράφων κατήντησαν στερεότυποι, διατηρούμεναι μὲν, ἀλλὰ μὴ παρέχουσαι ἐλπίδα προεχοῦς βελτιώσεως. Ἀλλως δὲ ὁ πρὸ ὀλίγων ἔτι ἡμερῶν καταλαβόν πανικὸς τὸ χρηματιστήριον τῆς Βουδαπέστης πρώτον, εἶτα δὲ καὶ τὸ τῆς Βιέννης ἐπὶ τῇ εἰδήσει τοῦ ἐν Σερβίᾳ πολιτικοῦ τολμήματος, καὶ ἡ ἔκτοτε ἐξακολουθοῦσα ὑπερτίμησις τοῦ συναλλάγματος ἐν Βιέννῃ μεθ' ὅλα τὰ γινόμενα μεγάλα δάνεια πρὸς ἄσθιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας ἀποδεικνύει ὅτι ἢ πρὸς τὸν ὑψωμὸν κερδοσκοπία τῶν ἐν Αὐστρίᾳ εἰλην ἰλιαν ἐκτεθειμένη, καὶ ὅτι ἂν ὑπάρξῃ κίνδυνός τις χρηματιστικῆς κρίσεως, ὁ κῶδων τοῦ κινδύνου θὰ ἠκίση τὴν φορὰν ταύτην πρώτον ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ τῆς Βιέννης. Εὐτυχῶς οὐδὲν ἀπειλητικῶν σημείων ὑπάρχει ἐν τῷ πολιτικῷ ὀρίζοντι, ὁ δὲ φόβος τοῦ κινδύνου δὲν φαίνεται ἐπικείμενος. Οὐχ ἦπτον ἔνεκα τῆς μεγάλης κερδοσκοπίας χρηματιστικῆς κρίσεως δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἐν Βιέννῃ καὶ ἀνευ σπουδαίου πολιτικοῦ γεγονότος.

Ν. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

Ὁ ἐπιπέδωνος ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ